

REVIJA ZA SLOVENCE ZUNAJ
REPUBLIKE SLOVENIJE

slovenija **danes**

www.slovenci.si

november 2012

Novinarji - vez med zamejstvom, izseljenstvom in domovino



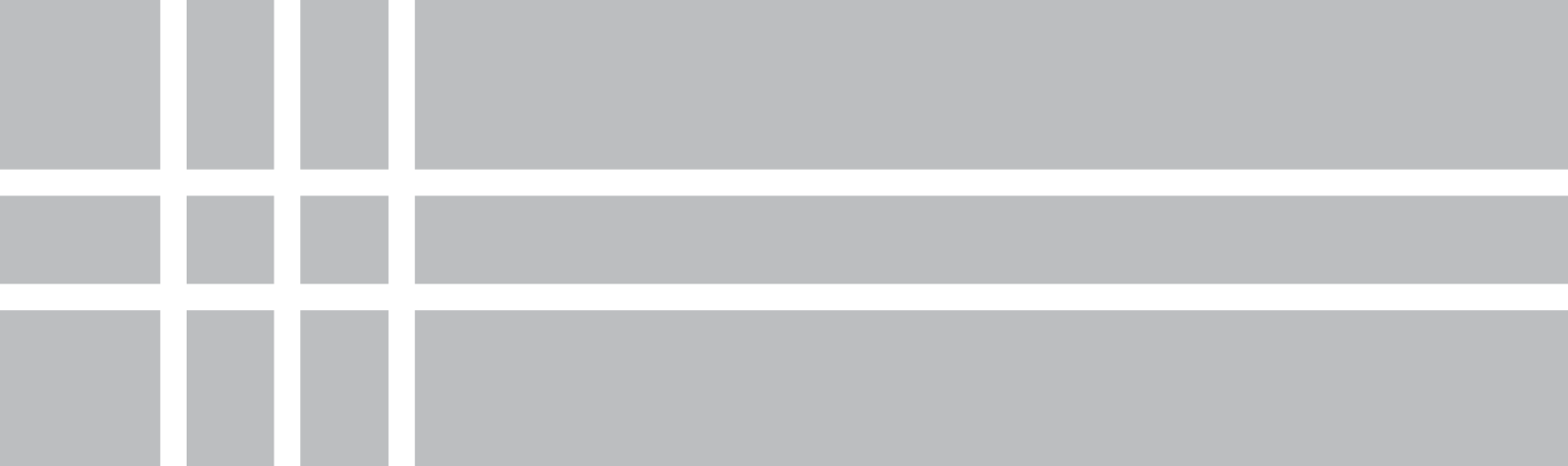
Slovenija danes, Slovenci.si, Leto 2, številka 18

Foto: Tomaž Štefe

Poslovna konferenca Ptuj
**Podjetništvo kot
pot iz krize**

Jože Žakelj
**Argentinske limone
po slovensko**

Šport
**V Planici kmalu
nordijski center**



Na spletni strani
www.slovinci.si

smo ustvarili spletno skupnost, v kateri lahko
izmenjamo številne uporabne informacije
in nasvete.

Prijava je preprosta, zato se nam pridružite
v čim večjem številu.



Najdete nas tudi na
Facebook profilu pod
imenom **Slovenija danes**

VSEBINA

**Panorama**

- 4 Manjšina v Italiji in ministrica Novakova za spremembo
- 5 Varaždinski dijaki v Ljubljani

V žarišču

- 6 Mednarodno povezovanje lokalnega podjetništva za izhod iz krize

Poslovne strani

- 8 Mag. Vojmir Urlep: Na svetu skoraj ni koticčka, kjer ne bi srečal Slovenca
- 10 Jože Žakelj: Argentinske limone in avokado po slovensko
- 12 SGZ: Sloveniji manjka pozitivnega vzdušja

Kultura

- 13 Lendava, mesto z bogato likovno tradicijo
- 15 Marjana Pirc: Hči dveh domovin

Knjižna polica

- 17 Z angelom spomina nad pozabo

Mladi

- 18 Ida Sotlar Hvalec: Ponovno bi izbrala Nizozemsko

Spoznamo se

- 20 Slovensko srce sredi Mendoze

Izobraževanje in znanost

- 22 Učitelji sejemo, sadovi pa so vidni mnogo let pozneje

Ne prezrite

- 24 Bi bila vertikalna tribarvnica primernejša?
- 25 Prva konferenca novinarjev iz sveta in Slovenije
- 28 Pozabljeni spomini med visokimi hrasti in granitnimi kamni

Med nami

- 29 Pri Slovencih v Porabju
- 29 Vesolje čustev Vesne Lenič Kreže
- 30 Utrinki s turneje Slovenskega mendoškega okteta
- 31 Buenos Aires v likovni podobi v Ljubljani

Zamejski dnevnik

- 32 PD Bilka: Sto let prizadevanj za slovenski jezik in kulturo
- 33 Za poučevanje ni pomembna razdalja
- 34 Z javnim protestom za manj besed i več dejanj
- 35 Od 20-letnici sporazuma nekaj več optimizma
- 36 Za dvojno volilno pravico še ni dozorel čas

Šport

- 38 V Planici nastaja najsodobnejši nordijski center

Doživimo Slovenijo

- 40 Dežela kozolcev odpira vrata
- 42 Marko Smole in etnološka zbirka »Palčava šiša«

Slovenija danes
www.slovinci.si

slovenija

Izdajatelj: Domus, založba in trgovina d.o.o.
Uredništvo
Dunajska cesta 5, 1116 Ljubljana, Slovenija
Tel: +386 (0)1 520 50 84
E-pošta: slovenija.danes@sloveniatimes.net

Glavna in odgovorna urednica
Blanka Markovič Kocen / blanka@slovenija-danes.com
Lektura
Blanka Markovič Kocen
Oblikovanje in prelom
Maja Kaplan / maja@sloveniatimes.net

Slovenija danes izhaja vsak mesec. Posamični naročniki plačajo samo stroške pošiljanja. Naklada: 3000 izvodov
Tisk: Kočevski tisk, Slovenija

Medij Slovenija danes je vpisan v razvid medijev pri Ministrstvu RS za kulturo pod zaporedno številko: 1603. ISSN 2232-3473

Revijo financira Urad
Vlade Republike Slovenije
za Slovence v zamejstvu
in po svetu



REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE RS ZA SLOVENCE
V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Slovenska narodna skupnost v Italiji

Viteški red pisatelju Alojzu Rebuli

Slovenski zamejski pisatelj in izjemen krščanski razumnik Alojz Rebula je prejemnik pomembnega italijanskega odlikovanja. Predsednik Republike Giorgio Napolitano ga je ob letošnjem državnem prazniku imenoval za velikega častnika Viteškega reda za zasluge, kar je drugo najvišje odlikovanje na področju kulture, gospodarstva, javnega in človekoljubnega dela v Italiji. 88-letnemu pisatelju je odlikovanje na slovesnosti v Trstu 17. oktobra izročil prefekt Alessandro Giacchetti, prisotna sta bila tudi predsednica pokrajine in tržaški župan Maria Teresa Bassa Poropat ter Roberto Cosolini.



Pisatelj Rebula je bil na slovesnosti deležen glasnega aplavza. »Ne morem biti nezadovoljen,« je skromno priznal, »čeprav nisem človek odlikovanj. Moje delo je bilo v Italiji prezrto vsa desetletja po vojni, tako kot delo sodelavca Borisa Pahorja. Novi časi po prinesli novo atmosfero, ker je tudi italijanska večina spoznala obstoj ne samo slovenskega prebivalstva, temveč tudi slovenske kulture. In to je, gotovo, lepo doživetje.« Prejeto odlikovanje je neutrudni pisatelj, ki veliko časa preživlja ob Savi, na meji med Štajersko in Dolenjsko, na domačiji soproge Zore Tavčar, sprejel tudi kot priznanje celotni slovenski narodni skupnosti v Italiji.

»Verjamem, da naša narodna skupnost ne zmore samo folklornih manifestacij na ravni ljudskih veseljačenj, ampak tudi kulturo, ki ima neke višje, evropske ambicije,« so še besede Alojza Rebule. Dan kasneje pa se je slovesno vrnil še v domačo občino Devin Nabrežina, in to kot častni občan.

Pisateljev opus se giblje v trikotniku antika, krščanstvo in slovenstvo. Pisal je tudi o dolgo zamolčanih temah, kot so bili vojni poboji in pritiski Udbe na primorske duhovnike. Pri tržaški Mladiki so lani izdali Rebulove novele v italijanskem jeziku, v kratkem napovedujejo še italijanski prevod romana Senčni ples. Za italijanske prevode nekaterih Rebulovih del je poskrbela še tržaška knjižnica Dušana Černeta v sodelovanju z milansko založbo Edizioni San Paolo in denarno pomočjo Furlanije Julijske krajine.

- Mirjam Muženič, RTV Slovenija -

Srečanje na Uradu

Manjšina v Italiji in ministrica Novakova za spremembo



Da bi uredili način financiranja slovenske manjšine v Italiji, so nujne spremembe zaščitnega zakona, so po pogovorih v Ljubljani poudarili ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak ter predsednika obeh krovnih organizacij slovenske manjšine v Italiji Drago Štoka in Rudi Pavšič.

»Obstoječi zaščitni zakon iz leta 2001 je za slovensko manjšino v Italiji pomanjkljiv, ker ne predvideva sistemске

rešitve financiranja, zato pogosto prihaja do zamude izplačil. Obenem zakon ne zagotavlja obsega sredstev za manjšino,« je poudarila ministrica. Predstavniki manjšine namreč ne morejo vsako leto »prosjačiti«, kot se je izrazil predsednik Sveta slovenskih organizacij (SSO) Drago Štoka, za denar, ki jim sicer pripada. »Predvidenih je 5,3 milijona evrov in to nam mora italijanska vlada izplačati,« je poudaril. »Do danes v našo skupnost nismo dobili še niti evra,« je povedal predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze (SKGZ) Rudi Pavšič in pojasnil, da so zaradi tega številne od skupno okoli 300 manjšinskih ustanov v krizi. Finančna stiska po Pavšičevih besedah manjšino potiska v »folklorizacijo«, kar po njegovem mnenju ni sprejemljivo. Dejstvo je, so se strinjali sogovorniki, da milijon evrov za manjšino za italijansko vlado ni znesek, zaradi katerega bi se le-ta sramotila pred svetom, zato bo treba – tako Štoka – počakati do konca leta in se tedaj odločiti za nadaljnje akcije.

Ministrica Novakova je povedala, da bodo o zahtevi manjšine, da dobi predvidena sredstva, verjetno govorili tudi na srečanju slovenskih in italijanskih ministrov, ki bo prihodnji petek na Brdu pri Kranju. - B. M. K. -

Prvi obisk kmetijskega ministra v Porabju

Travniški sadovnjaki in vzorčna kmetija

Na povabilo Razvojne agencije Slovenska krajina, vodi jo Andreja Kovač, je Porabje obiskal slovenski kmetijski minister Franc Bogovič. Z obiskom Gornjega Senika in na pogovorih v Monoštru je minister v neposrednem okolju spoznal načrte, s katerimi ga je na 2. zasedanju Agrislomaka v Gornji Radgoni seznanila Andreja Kovač. Na Gornjem Seniku so ob obisku imeli učenci dvojezične osnovne šole Jožefa Košiča prvo delavnico iz sadjarskega projekta Visokodebelni biseri - Upkač. Skupaj z ministrom Francem Bogovičem so učenci in gornjeseniški sadjarji posadili dve sadiki jablane in dve češnji. V projektu Upkač je poudarek na negovanju starih travniških sadovnjakov in s tem ohranjanju kulturne krajine, kar ne pomeni samo manj zaraščene kmetijske zemlje, ampak tudi dohodek od prodaje svežega in predelanega sadja. Z nasveti pri projektu so porabskim sadjarjem že več let v pomoč strokovnjaki Kmetijsko-gozdarskega zavoda iz Maribora.

V Porabju, tudi na Gornjem Seniku, nastaja prva vzorčna kmetija, kakršnih naj bi bilo pozneje še več, primerne pa bi bile tudi za Goričko v Prekmurju. Predvidena je reja govedi in krav dojilj, kot dopolnilna dejavnost pa kmečki turizem. Kdaj natančno bo kmetija dokončno urejena, še ni znano, vendar je projekt tako daleč, da smemo pričakovati njegovo uresničitev, je povedal minister in podprl tudi druge projekte, ki jih ima Razvojna agencija Slovenska krajina.

- Ernest Ružič -



Pri sajenju dveh sadik jablan in dveh češenj je gornjeseniškim solarjem pomagal tudi minister Franc Bogovič.

Petanjci

Panonski svet – prostor zbliževanja in prehajanja

Raziskovalna postaja Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU za Prekmurje, ki na Petanjcih deluje od leta 2008, je pripravila simpozij, na katerem so razpravljali na temo Panonski svet – prostor zbliževanja in prehajanja. Kot je v uvodnem nagovoru povedala dr. Maja Godina Golja, ki raziskovalno postajo vodi, so nameravali povabiti strokovnjake tudi iz sosednjih držav, vendar jim zaradi premalo denarja ni uspelo prvič, upajo pa, da jim bo naslednjič. Vsebina je bila razdeljena v dva tematska sklopa: Panonski svet Slovenije v literaturi in jeziku ter Socialna in kulturna podoba panonskega sveta Slovenije. Napovedali so zbornik, v katerem bodo objavljeni referati s simpozija.

Čeprav le nekaj ur trajajoč, je simpozij izpostavil vrsto zanimivih spoznanj s področja literarne vede, jezika, posebej narečja, etnologije, zgodovine. Z vsebino nekaterih referatov bi se morali seznaniti tudi politiki in zaključke vključiti v svoje delovanje, zlasti kar zadeva izseljenstvo, sezonstvo in vse številčnejše dnevne migracije iz Prekmurja v sosednjo Avstrijo; nekateri raziskovalci bodo morali predstavljene teme preučevati naprej in dopolnjevati. Razprava Panonski svet kot literarni prostor, denimo, se je zožila na premajhno število avtorjev, ki v svojih delih obravnavajo ta prostor.

-Ernest Ružič-



Dr. Maja Godina Golja, vodja Raziskovalne postaje ZRC SAZU na Petanjcih v Prekmurju in dr. Irena Avsenik Nabergoj Obrazi lepe Vide v literaturi Miška Kranjca.

26. folkloriada

Kdor ne pleše, ni Sloven'c

Z vrstico iz znane slovenske navijaške pesmi bi prav lahko podnaslovili tudi letošnjo folkloriado. Slovence, ki smo si za svoj dom izbrali tujino, še prav posebej povezuje folklorni ples.

27. oktobra je v Plochingenu v organizaciji Slovenskega kulturnega in športnega društva Kajuh Uhingen-Ebersbach odvila že 26. folkloriada, ki jo je slavnostno odprl generalni konzul iz Münchna Marko Vrevc. Vabilu so se poleg njega odzvali tudi župan Lenarta Janez Kramberger s soprogo, sekretar pri Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Primož Ilešič ter vicekonzulka Andreja Horvat. Na prireditvi so se ponovno predstavile delujoče slovenske folklorne skupine na območju ZR Nemčije. Tokrat so nastopile žal le štiri, in sicer folklorne skupine iz Münchna, Augsburga, Essna in Stuttgarta. Folklorni skupini iz Ingolstadta in Berlina sta svoj obisk zaradi bolezni in odsotnosti nekaterih plesalcev zadnji hip odpovedali. Plesalci so s svojim plesnim programom zaobjeli večino slovenskih pokrajin, saj so nam zaplesali štajerske, primorske, gorenjske in prekmurske plesne. Gostujoča srbska folklorna skupina Sloga iz Stuttgarta nas je s poskočnimi ritmi dodatno razgrela, predstavila pa sta se nam tudi obetaven mladi glasbenik Patrik Auer iz Kirchheima in ženski pevski zbor iz Lenarta. Po uradnem delu smo se vsi prisotni zavrteli in zapeli ob zvokih ansambla Štajerski fakini in tako dodatno pokazali, kako pomemben nam je ples, slovenska beseda in slovenska kultura.

- Gabrijela Žagar, predsednica koordinacijskega odbora za južno Nemčijo -



Pogodba o sodelovanju

Varaždinski dijaki v Ljubljani

Sodelovanje dijakov varaždinske in gimnazije Antona Aškercia iz Ljubljane poslej še tesnejše

Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak se je na Gimnaziji Antona Aškercia v središču Ljubljane udeležila podpisa pogodbe o sodelovanju omenjene gimnazije z Drugo Gimnazijo iz Varaždina. Podpis tega sporazuma je rezultat prizadevanj Sveta za slovensko narodno manjšino Varaždinske županije, ki ga vodi Barbara Antolič.

Ministrica Novakova je v nagovoru gostujočim dijakom poudarila pomen mednarodnega sodelovanja in ohranjanja vezi slovenskih potomcev s slovenskim jezikom, kulturo in Slovenijo kot domovino svojih prednikov. Ob tem je dijakom zaželela prijetno bivanje v Sloveniji.

Uvodnim nagovorom je sledil kulturni program, ki so ga pripravili dijaki obeh gimnazij, in predstavitev ŠC Ljubljana ter Gimnazije Antona Aškercia.

- USZS, B. M. K. -



Na sliki z leve proti desni: Zdenka Može Jedrejčič, ravnateljica Gimnazije Antona Aškercia, Nives Počkar, direktorica Šolskega centra Ljubljana, Rudi Merljak, vodja sektorja za Slovence v zamejstvu, urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, Ljudmila Novak, ministrica, urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, Marko Koprivc, Sektor za mednarodno sodelovanje in evropske zadeve, Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost, kulturo in šport

Poslovna konferenca

Mednarodno povezovanje lokalnega podjetništva za izhod iz krize



NA POBUDO URADA VLADE RS ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU JE OKTOBRA NA PTUJSKEM GRADU POTEKALA POSLOVNA KONFERENCA MEDNARODNO POVEZOVANJE LOKALNEGA PODJETNIŠTVA.

Ana Ovsenik, Blanka Markovič Kocen, foto: A. O.

Gre za posvet s slovenskimi podjetniki z nemškega govornega območja (Avstrija in Nemčija), zamejskimi gospodarskimi organizacijami, predstavniki pristojnih slovenskih ustanov ter podjetniki iz Slovenije, predvsem s podravske regije.

Da bi sodelovanje potekalo čim bolj sistematično in predvsem na specifični, vsebinski ravni, so na posvetu aktivno sodelovale zamejske gospodarske organizacije in slovensko združenje iz Nemčije, pa tudi častni konzuli Republike Slovenije, katerih poslanstvo je med drugim prav pomoč podjetnikom iz Slovenije pri vstopanju na tuje trge in krepitvi proizvodnje, prodaje ter

drugih dejavnosti. Takšne ustanove, pa tudi sami podjetniki slovenskega rodu, so dragocen vir informacij o posebnostih zakonodaje v tujini, obenem pa lahko nudijo pomoč pri navezovanju stikov s posameznimi podjetji in pri premagovanju ovir na področju spoznavanja jezika in poslovne kulture v posameznih državah.

MINISTRICA NOVAKOVA: GRADIMO MOSTOVE!

»To, da je naša država trenutno v vse prej kot zavidljivem gospodarskem in socialnem položaju, moramo razumeti predvsem kot dodatno spodbudo za širjenje naših obzorij, povezovanje s svetom, še posebej v gospodarskem smislu. Nobeno gospodarstvo, sploh pa ne tisto v manjših državah, ne more biti samozadostno, graditi mora mostove prek meja, na vse strani,« je v nagovoru udeležencem poslovne konference med drugim zapisala ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak in dodala: »Čeprav Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu na prvi pogled nima ničesar skupnega z gospodarstvom, pa smo prav na poslovnem srečanju

na Ptuj na stični točki, ki nas povezuje s to tematiko.« Ministrica je vnovič opozorila, da slovenska širša, še posebej pa poslovna javnost, o svojih rojakih onkraj meja ve veliko premalo. »Še vedno prevladujejo stereotipi, ki mnoge že vnaprej omeju-



Franč Pukšič, predsednik Komisije DZ za odnose s slovinci v zamejstvu in po svetu

jejo v širšem gledanju na naše rojake in s tem zastirajo oči pred možnostmi sodelovanja.«

ŠTEVILNE NEIZKORIŠČENE MOŽNOSTI

»S poslovnimi konferencami smo na Uradu začeli delati na intenzivnem vzpostavljanju konkretnih vezi med slovenskimi gospodarskimi oziroma podjetniškimi subjekti v zamejstvu in po svetu z domovino.« je dejal državni sekretar Matjaž Longar. V uvodnem nagovoru je še opozoril, da je treba v času krize iskati različne vzvode za izhod iz situacije, v kateri se je znašla Slovenija. »V tem času smo ugotovili, da obstaja še veliko neizkoriščenih možnosti, ne samo v zamejstvu temveč tudi med Slovenci po svetu.« Zato si je Urad zadal nalogo, da skuša izkoristiti te priložnosti. Poslovne konference so eden izmed možnih pristopov in to prakso bo Urad nadaljeval tudi v prihodnje, je zaključil Longar.

POMANJKANJE ZANIMANJA NACIONALNIH MEDIJEV

Konference se je udeležil tudi predsednik Komisije DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Franc Pukšič, ki je dejal, da so konference, katerih namen je povezovanje celotnega narodnega telesa na vsej zemeljski obli v skupno dobro, pozitiven ukrep. Opozoril pa je na pomanjkanje zanimanja za pozitivna dejanja s strani večjih nacionalnih medijev.

Gostitelj, župan Mestne občine Ptuj dr. Štefan Čelan je pohvalil pobudo Vlade RS oziroma Urada za organizacijo takšne konference, ki bo po njegovem mnenju uspešna že, če bo obrodila vsaj en konkretni poslovni stik. »Podjetniki in sodelovanje med vami ste edino upanje v času krize, saj brez povezovanja znotraj evropskega gospodarskega prostora ni prihodnosti,« je dejal Čelan.



MOŽNOSTI POMOČI

V nadaljevanju konference sta generalni direktor Direktorata za gospodarsko diplomacijo na Ministrstvu RS za zunanje zadeve dr. Stanislav Raščan in vršilec dolžnosti generalnega direktorja Direktorata za regionalni razvoj in evropsko teritorialno sodelovanje na Ministrstvu RS za gospodarski razvoj in tehnologijo Marko Drofenik predstavila ukrepe Vlade RS za izboljšanje poslovnega investicijskega okolja v Sloveniji. Spregovorila sta tudi o možnostih pomoči, ki jo podjetnikom pri vstopu v državo oziroma na tuje trge nudita obe ministrstvi.

Na poslovni konferenci so se udeležencem predstavile gospodarske organizacije iz Slovenije: Japti - Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije, Območni obrtno-podjetniški zbornici Ptuj in Maribor, Štajerska gospodarska zbornica, Regionalna razvojna agencija ZRS Bistra Ptuj ter Slovensko-nemška gospodarska zbornica Ljubljana.

Slovenskim podjetnikom, ki jih mikajo tuji trgi, bistveno lahko pomagajo tudi slovenske gospodarske organizacije v zamejstvu in po svetu. S kakšnimi informacijami jim lahko postrežejo, so jih seznanili predstavniki Slovenske gospodarske zveze iz Celovca, Alpsko-jadranskega centra iz Celovca, Zveza bank iz Celovca, Razvojne agencije Slovenska krajina iz Monoštra, Slovenske deželne gospodarske zveze iz Trsta, Urada za Evropo z Reke Slovensko-bavarskega združenja z Bavarске.

Glavni namen konference je bil dopolniti mrežo poslovnih stikov med slovenskimi podjetniki v domovini in diaspori. Med razpravo se je sicer pokazalo, da se bodo slovenska pod-

jetja na prodor na tuje trge morala bolje pripraviti, za večje investicije oziroma vstop tujih podjetnikov na slovenski trg pa bo treba odpraviti administrativne ovire in davčno razbremeniti gospodarstvo.

Po oceni Urada je bilo srečanje zelo uspešno. Iz Slovenije se ga je udeležilo približno 60 podjetnikov, ki so dobili koristne informacije o vlogi in delovanju slovenskih zamejskih poslovnih ustanov, poleg tega pa so lahko vzpostavili stike z navzočimi podjetniki iz tujine, predvsem Nemčije. Kot uspešno in dobrodošlo so konferenco ocenili tudi številni udeleženci.

Razpravljalci so ugotavljali, da obstaja še veliko neizkoriščenih možnosti gospodarskega sodelovanja.

Matjaž Longar, državni sekretar na USZS



Mag. Vojmir Urlep

Na svetu skoraj ni kotička, kjer ne bi srečal Slovenca

UPRAVNI ODBOR ZDRUŽENJA MANAGER JE KONEC SEPTEMBRA ZA MANAGERJA LETA 2012 IMENOVAL MAG. VOJMIRO URLEPA, PREDSEDNIKA UPRAVE LEKA, ČLANA SKUPINE SANDOZ. SLOVENSKA FARMACIJA PO NJEGOVEM MNENJU SODI V SAM SVETOVNI VRH.

Blanka Markovič Kocen, foto: arhiv Leka



Od tujine se lahko poleg multikulturalnosti naučimo, da brez znanja in ustrezne dodane vrednosti izdelkov preprosto ne moreš enakovredno tekmovali z drugimi konkurenti.

Urlep, ki je iz slovenskega farmacevtskega podjetja s sodelavci soustvaril največji razvojni center Sandoza, je imenovanje sprejel kot priznanje vsem zaposlenim, njihovega znanja in vsakodnevni prizadevnosti. Ugotavlja, da skorajda ni kotička na zemlji, kjer ne bi srečal Slovenca. Po njegovem mnenju smo vse bliže temu, da bo večina bolezni ozdravljivih.

Kakšno je poslovno okolje v svetu v primerjavi s slovenskim? Česa bi se lahko naučili od tujine?

To je precej kompleksno in široko vprašanje. Vsekakor so v mednarodnem poslovnem okolju pravila igre mnogo bolj stabilna in predvidljiva kot pri nas. Po drugi strani se v mednarodnem poslovnem okolju srečuješ z različnimi poslovnimi navadami, kulturami, pričakovanji, z drugačno konkurenco in vsemu temu se je treba prilagoditi, če hočeš biti uspešen. Od tujine se lahko poleg multikulturalnosti naučimo, da brez znanja in ustrezne dodane vrednosti izdelkov preprosto ne moreš enakovredno tekmovali z drugimi konkurenti.

Katera specifična znanja in predvsem značajske poteze zahteva delovanje v eni največjih evropskih družb?

Novartis kot del farmacevtske industrije podobno kot celotna panoga temelji na izjemno zahtevnih znanjih s področja kemije, farmacije, medicine, biologije in še nekaterih drugih, pri čemer postaja ta panoga vse bolj interdisciplinarna. Regulatorne zahteve, ki jim je panoga podvržena, se namreč vse bolj zaostrojujejo. Za dokaz varnosti, učinkovitosti in kakovosti nekega zdravila je treba danes opraviti bistveno več študij kot pred leti. Te študije posegajo na številna področja, ki morda v preteklosti niso bila toliko prisotna v sami panogi, zato pač vstopajo nova znanja, ki jih

je treba osvojiti in razvijati, da lahko zadostiš pričakovanjem.

Ste dvojni magister, ekonomije in farmacije, katero področje pa vam je bližje?

Težko bi se opredelil, toda glede na to, da v svojem osnovnem poklicu farmacevta nikoli nisem zares delal, bi lahko sklepali, da mi je bližje področje vodenja in morda znotraj tega področja trženja, na katerem sem pravzaprav delal večino svoje dosedanje kariere.

Kateri pa so po vašem mnenju odlike dobrega managerja?

Najprej bi izpostavil vizionarstvo. Dober manager zna predvideti, kam se bo panoga usmerjala v naslednjih letih, zna to prenesti v akcijske načrte in samo strategijo, ki ji bo družba sledila ali celo narekovala trende.

Kje je slovenska farmacija v primerjavi s svetovno?

V samem vrhu. Seveda se moramo pri tem zavedati, da je slovenska farmacija omejena na izdelavo, razvoj in trženje generičnih zdravil, ki pa po svoji zahtevnosti, ko je treba dokazati njihovo kakovost in varnost, ne zaostajajo za originalnimi zdravili.

Dejstvo je, da številni slovenski strokovnjaki odhajajo v tujino, gre za tako imenovan odliv možganov. Se to dogaja tudi v farmaciji in kako bi farmacevtske strokovnjake lahko zadržali doma?

Tu gre za dvoplasten problem. Na eni strani gre za spontan, nenadzorovan odliv kadrov, na drugi pa, če pogledamo samo naš primer, za načrtovan odliv, kajti strokovnjaki izkoristijo možnosti razvoja kariere, ki jo ponuja tako velik svetovno delujoč sistem, kot je Novartis. V okviru skupine odhajajo na pomembna in zahtevna delovna mesta, kjer lahko

pridobijo dodatna znanja in izkušnje. Seveda se nadujemo, da se bo večina teh kadrov vrnila v Lek in bo s pridobljenimi izkušnjami in znanjem še bolj pripomogla k nadaljnjim uspehom družbe.

Ali so se torej slovenski študentje, ki so diplomirali, magistrirali ali celo doktorirali v tujini prihajali nazaj, obračali na vas?

Seveda, tudi mi imamo kar nekaj zaposlenih Slovencev, ki so bodisi doštudirali v tujini ali pa so po študiju iskali priložnosti v tujini ter se potem vrnili v Slovenijo. To torej ni enosmerna pot, ki bi naše strokovnjake vodila samo v tujino. Po drugi strani pa je njihovo vračanje odvisno tudi od tega, ali jim slovenski prostor lahko ponudi primerna delovna mesta z dovolj izziva za to, da se vrnejo iz tujega okolja.

Ali morda tudi štipendirate slovenske dodiplomske in poddiplomske študente v tujini?

Načeloma ne. Moram pa reči, da imamo izredno razvejan notranji sistem izobraževanja: kot družba plačamo stroške izobraževanja naših strokovnjakov na različnih področjih v tujini, bodisi v okviru Novartisovih programov ali pa na programih priznanih zunanjih izvajalcev izobraževanj.

Čemu pripisujete izjemno dobre poslovne rezultate Leka?

Rezultate glede na okoliščine, v katerih deluje panoga kot tudi druge panoge v obdobju svetovne finančne in gospodarske krize, ki še vedno traja in ji zaenkrat še ni videti konca, ocenjujem kot spodobne. Temeljijo na izjemnem znanju, bogatih izkušnjah naših sodelavcev in predvsem na dejstvu, da vsi zelo dobro razumemo, kaj so naši cilji in kaj je treba storiti, da jih dosežemo.

Ali ste na svojih obiskih tujine srečevali tudi naše rojake, morda celo na vodilnih položajih?



Dejan Turk, Vojmir Urlep, Danilo Türk

Naše rojake sem srečeval praktično povsod, ne samo na svojih službenih poteh, ampak tudi na zasebnih potovanjih, ki so usmerjena v nekoliko bolj eksotične kraje kot službene poti. Lahko rečem, da skorajda ni koticčka na zemlji, kjer ne bi našel Slovence, rojaka, tudi na najbolj neobičajnih koncih sveta. V spominu imam Togo pred mnogimi leti. To je bila službena pot, ko je bil Lek še samostojna družba, in sem v glavnem mestu Loméju, kjer sem bil gost tedanjega predstavnika nekdanje jugoslovanske družbe Genex, preko katere smo skušali odpreti afriški trg. Gostitelj mi je neko nedeljo obljubil presenečenje, ne da bi vnaprej namignil, za kaj gre. Na mestni plaži, če lahko temu tako rečemo, sem torej pred domačo restavracijo opazil šest nekoliko manj temnopoltih otrok... Izkazalo se je, da je lastnik te restavracije Slovenec, ki je bil 17 let v tujski legiji, ko pa je iz nje izstopil, se je ustalil v Togu, se poročil z domačinko in mislim, da sem bil eden prvih Slovencev, s katerim se je srečal v Loméju.

Z dekodiranjem človeškega genoma smo vse bliže temu, da bo večina bolezni ozdravljivih, je pa težko oceniti, kdaj bo to.

S kakšnimi občutki ste sprejeli imenovanje za Managerja leta 2012 in s čim ste si ga po vašem mnenju prislužili?

To je predvsem priznanje vsem zaposlenim te družbe, kajti brez vsega znanja, izkušenj in dneвне prizadevnosti, rezultatov, ki so podlaga in osnova za to priznanje, ne bi bilo. Doživljam ga na eni strani kot končno prepoznavo, kako uspešni smo lahko z domačim znanjem, tudi v okviru največjih svetovnih družb in v eni najzahtevnejših panog. Po drugi strani pa priznanje odpira dodatne možnosti, da lahko svoje rezultate delimo tudi s širšo javnostjo, kar je v tem prostoru, ki je v zadnjem času bolj nagnjeno k spremljanju negativnih dogodkov, afer in podobnih zgodb, relativno težko.

Do kam bo po vašem mnenju segla farmacevtska znanost? Bomo sčasoma lahko pozdravili vse bolezni?

Če sva spet na področju vizionarstva, potem se bo to nekoč verjetno zgodilo. Ne samo da jih bomo lahko pozdravili, predvsem bi rekel, da jih bomo večino lahko preprečili. Medicina bo šla vedno bolj v smeri preventive, preprečevanja bolezni. Če seveda preventivni ukrepi ne bodo zadoščali, bo še vedno ostala na svojem tradicionalnem področju zdravljenja bolezni, vendar z vedno novimi spoznanji, recimo z dekodiranjem človeškega genoma, z ugotovitvijo, kakšno vlogo igrajo posamezni geni pri določenih bolezenskih stanjih in na kakšen način lahko reguliramo njihovo delovanje, smo vse bliže temu, da bo večina bolezni ozdravljivih, je pa težko oceniti, kdaj bo to.

Vojmir Urlep s sodelavci



Slovenska plantaža na severu Argentine

Argentinske limone in avokado po slovensko

JOŽE ŽAKELJ – OD INŽENIRSTVA DO SADJARSTVA, VSELEJ OB AVSENIKOVI GLASBI. SOBOTNA SLOVENSKA ŠOLA KAR V DOMAČI HIŠI.

Besedilo in fotografije mag. Darja Zorko Mencin



Lastnik plantaže limon in avokada Jože Žakelj

Kadar pijemo limonado, si običajno sploh ne predstavljamo, na kakšnih drevesih rastejo limone. Jože je po poklicu inženir in kot mlad fant si ni predstavljal, da bo kdaj postal lastnik velike plantaže limon in avokada na severu Argentine v provinci Tucuman, ki je po površini tako velika kot Slovenija. To je mož, s katerim je prijetno poklepetati, saj ga odlikuje izjemna energija, zagnanost in razgledanost. Živahno nam je povedal skrivnosti uspešne predelave limon in avokada, zraven smo izvedeli še recept za sladoled.

Visoko v hribih vasice Tafi Viejo, nekaj kilometrov iz centra Michel del Tucuman, živi velika družina Žakelj. To je hiša odprtih vrat v pravem pomenu besede. Jože je neformalni predsednik slovenskega društva in velik podpornik slovenske šole, ki poteka ob sobotah kar v njihovi hiši. V njej je lepo urejena knjižnica, ki se lahko pohvali z nekaj imenitnimi uni-

katnimi starimi izvodmi, kot so Vegovi algoritmi iz davnega leta 1863 in Poezije Franceta Prešerna iz leta 1900. Zanj je značilno, da je velik ljubitelj in poznavalec Avsenikove glasbe.

PRIHOD V ARGENTINO IN V SEVERNO PROVINCO V TUCUMAN

V Argentino so prišli leta 1956, trije bratje z mamo k očetu, ki je bil tukaj od leta 1948. Kmalu po prihodu so starši otroke poslali v slovenski Škofov zavod v Adrogué v provinci Buenos Aires, kjer sta dva dokončala argentinsko srednjo šolo, tretji se je pridružil očetu pri mizarškem delu. V tem zavodu so imeli slovensko šolo, kjer so se učili slovenščine, slovenske zgodovine in zemljepisa, in še drugih predmetov, povezanih z vzgojo. Po končani srednji šoli se je Jože vpisal na »inženjerijo« buenosaireške univerze in leta 1970 dokončal študij. Služboval je v tovarni porcelana za visoko napetost. Tam je delal v laboratoriju za preizkušanje izolatorjev do 220 kV. Po osmih letih se je preselil v provinco Tucuman kot vodja metalurgije - tovarne bratov Oblak. Čez leta so tovarno prodali in Jože se je lotil pridelovanja limon, ker je tukumanska klima zelo ugodna za to vrsto sadja. Tako je dobival nove izkušnje v popolnoma novi dejavnosti, v kateri je še danes. Leta 1970 se je poročil z Jožejko Debeljak, ki je nekaj let pred njim prišla iz Slovenije. V zakonu se jima je rodilo deset otrok, pet fantov in pet deklet. Otrokom sta poskušala dati odgovoren odnos do življenja, dela in soljudi, da se bodo znali usmerjati skozi vsakdanjost te dežele. Zanimivo je, da doma govorijo slovensko, čeprav so vsi otroci poročeni z domačinami oziroma domačinkami. Ima kar 18 vnukov, hiša je skoraj premajhna, kadar vsi pridejo domov. Slovenščino ohranjajo na podlagi domačega pogovora, stika s Slovenci od doma, s slovenskimi CD-ji, ploščami itd. Da se otroci naučijo slovenščine, je bistveno, da jo slišijo doma, v kuhinji, pri skupnem kosilu... Jože stalno popravlja besede, kadar kaj narobe povedo. Nekateri vnuki govorijo dobro slovensko. Ključno za Jožeta je, da jo vsi razumejo.

PLANTAŽA LIMONE

Žakljevi imajo posajenih okoli 37 hektarjev limon, kar je za argentinske pojme relativno malo. Vendar ta površina omogoča normalno življenje eni družini. Letno pridelajo okrog 1800 ton sadja (limon). Drevo se imenuje limónovec in je plod davnega križanja, verjetno med pomelom in citróno, a že stoletja uspeva kot samostojno drevo, ki se razmnožuje s potaknjenci in cepljenjem. Količina pridelka je odvisna od vremenskih razmer, vendar v provinci Tucuman rodi neprestano. Zmanjša se le ritem plodnosti, ki je tudi odvisen od vremenskih razmer, v glavnem od padavin in temperature. Limona cveti celo leto in rodi neprestano, le količina cvetov je večja pomladi in zato trgateg večja jeseni. Od cveta do zrelega sadeža potrebuje osem mesecev. Stalna vlaga prispeva k večjemu pridelku. Običajno pride dvakrat na teden okoli 70 obiralcev, na višku sezone se jih zbere tudi 200.

Vse leto je treba skrbeti, da drevju ne manjka vlage v zemlji. Drevo se hrani v glavnem s snovmi, ki jih korenine posrkajo iz zemlje, zato mora le-ta imeti pravilno količino vlage. Ena od glavnih nalog kmetovalca-sadjarja je, da pravilno oceni, koliko vlage je v zemlji in če je potrebno namakanje. Za določanje vlage so na voljo aparati, ki pokažejo, kakšno je stanje vlage v različnih globlinah pod drevesom. Druga pomembna zadeva je gnojenje. Jože poudarja, da je treba drevesom povrniti rudninske snovi, ki jih z njive odnašajo s sadjem. Uporabljajo naravno-živalske gnoje, kjer jih je težko dobiti, pa jih nadomestijo z umetnimi, kemičnimi gnojili. Pred zunanjimi zajedalci in škodljivci je treba drevje in sadje škropiti s kemičnimi ali naravnimi škropili. Sadjar mora upoštevati in se strogo ravnati po predpisih. Občasno je potrebno tudi obrezovanje vej. To je specializacija, s katero se ukvarjajo takšna podjetja, ki imajo za to primerne stroje. Drevo se mora obrezati v višini in na obeh straneh. Zakaj je treba drevje obrezovati? Predvsem zato, da ne podivja, da ne preraste določene velikosti, ki oteži trgateg. Če

je drevo previsoko, sadja na vrhu ne morejo obrati in ga zgubijo.

TRGATEV

Sadež je zrel, kadar začne spreminjati zeleno barvo v rumenkasto. Trgatev je vedno ročna. Za izvoz v Evropo, za uporabo po več kot enomesečni vožnji z ladjo v posebno pripravljenih kontejnerjih, mora biti sadje odstriženo. Ta način trgatve zagotavlja daljši obstoj sadja v prodajalnah. Odtргana limona kmalu začne gniti, in ni primerna za dolge vožnje z ladjo. Če se sadje uporabi za industrijsko predelavo, je trgatev lažja. Značilno je, da se limone obirajo ročno v posebno malho in potem zbirajo v vreče. Ko se limona odtrga od veje, na kateri je rasla, nastane mala rana, skozi katero vdrejo v notranjost sadeža mikroorganizmi. Ti povzročijo gnitje, ki nastopi približno v enem tednu.

PROIZVODNJA LIMON

Zanimivo je, da je Argentina na tretjem mestu na svetu po proizvodnji limon. Uporabo limone kot svežega sadja vsi dobro poznamo. Manj poznano je, kaj počne industrija z limonami. V prvi vrsti iz njih pobere eterična olja, ki se uporabljajo v kozmetiki, medicini, kulinariki, itd. To doseže s tem, da lupino sadeža tanko nastrga, le vrhnji del, ki je poln vrečic z eteričnim oljem. Naslednji korak je mletje. Limono, ki so ji že odvzeli večji del olja, se drobno zmelje in požene skozi posebne filtre, ki ločijo sok od ostalega dela sadeža. Sok nato prečistijo in pošljejo v uporabo. Kar ostane na filtru, se uporabi za izdelavo hrane za živino. Sajenje limone je odvisno od vrste, torej od velikosti odraslega drevesa. Navadno se sadijo na dobro in globoko preorano zemljo do 40 centimetrov. Včasih je treba napraviti gomile - robove, ki služijo boljšemu odtekanju vode ob premočnih deževjih. To je odvisno od krajevnih padavin. V nekaj letih se vrsta zaraste v pravo živo mejo, da se ni mogoče preriniti med drevjem iste vrste. Mala drevesca za sajenje vzgajajo doma ali kupijo v drevesnicah. Ker je Tucuman glavni pridelavec limon na svetu, je na voljo dovolj drevesnic za nakup sadik. Zadnje tendence kažejo, da počasi prihajajo v uporabo bolj pritlikave podlage, ker jih ni treba toliko obrezovati in je obiranje lažje.

GOJENJE JABOLK KOT DODATNA AKTIVNOST

Jabolka so začeli gojiti pred petimi leti, ko limone niso imele dobre cene na trgu in so bili tržni obeti prodaje slabi. »Sadike je prinesel sin Martin iz Brazilije in so tropska vrsta jabolka, ki ne potrebujejo toliko mraza kot tradicionalna,« pojasnjuje sogovornik.

Posadili so dva hektarja teh jabolk in rezultati so bili v neki meri odlični. Jabolka so dobro rodila. Dozorela so v času, ko na trgu ni bilo toliko sadja iz tradicionalnih pridelovalnih provinc – Rio Negro in Mendoza. To jih je opogumilo, da so s tem poskusom nadaljevali, cena limon na trgu se je popravila. »Jabolka potrebujejo opraševanje med različnimi sortami, tako da smo posadili štiri različne sorte, ki se med seboj oplajajo. Potrebujejo močno redčenje sadja, ker veliko cvetijo in dobro prašijo. So lepe živo rdeče barve, prijetnega, sladko kislega okusa,« pojasnjuje Jože. Delno jih predelajo v sok in tudi posušijo v krljce. Namakanje je potrebno, ni pa nujno. Navadno ne dežuje dovolj oziroma dež ni enakomerno razporejen skozi leto. Imajo deževno in suho dobo. V prvi je preveč vode, v drugi je manjka, kar poskušajo izravnati z namakanjem.

Uporabljajo dve vrsti namakanja: na kapljico in na male curke, ki jih hitrost v zraku razprši. Namakalne naprave imajo na dobri polovici nasadov. Jabolka in avokado morajo namakati, limone samo delno.

GOJENJE AVOKADA

Drugo sadno vrsto, ki so jo posadili na Jožetovi plantaži, so bile palte, za katere v Sloveniji uporabljamo besedo avokado. To je ime za sadež in drevo. Tako ga imenujejo tudi v Peruju, Čilu, Argentini in Urugvaju. Ime izhaja iz perujske pokrajine Palta, kjer so Španci naleteli na ta sadež in ga krstili za palto. To je eden najbolj zlahtnih sadežev, ki vsebuje največ nenasitčenih kislin. Znižuje holesterol v krvi, športnikom daje dovolj kalija za intenzivno delovanje mišic. Uporabljajo ga tudi za shuševalno kuro. Nima posebnega okusa in se ga lahko pripravi za slano ali sladko jed. Žakljevi imajo posajenih kar deset hektarjev avokadov, žal jim je mraz nekaj posevka uničil. Pridelu-

jejo tri vrste avokada: hass, torres in anisadas. Prva je najbolj poznana in uporabljana. Imajo idealno velikost, da človek lahko poje cel sadež, kar pri drugi vrsti ni mogoče, ker tehta tudi do 1,5 kg. Žakljevi včasih pripravijo avokado kot sladoled. Recept je preprost: avokado zmečkamo v skodelici, prilijemo sok ene limone, da ne oksidira in postane rjav, nato dodamo sladkor. Zmešamo v mešalniku, da postane kot gosta smetana, dodamo tudi malo vanilije, nato damo v hladilnik na 0°C in nastane izvrsten sladoled. Kot pravi Jože, je to edini način, da vnuki pojedó nekaj avokadov, kar je za zdravje koristno. Gojenje avokadov je bolj težavno kot pa gojenje limone, saj so občutljivi na mraz. Glivice v zemlji vedno delajo »preglavice« in sušijo koreninice. Zelo je občutljiv na vodo v zemlji, kar otežkoči gojenje. Jože pove, da največ avokada v svetovnem merilu pridelava in tudi uporabi Mehika.

AVSENIKOVA GLASBA KOT HOBI

Še doma se je udeležil koncerta, in sicer davnega leta 1955 v Polhovem Gradcu, in to ga je zaznamovalo za vedno. V njegovem avtu se vrti samo ta glasba. Pokaže nam veliko zbirko gramofonskih plošč, ki so izšle v Argentini davnega leta 1961, nekaj starih plošč je prinesel tudi iz Amerike. Študiral je njihov način igranja, ga primerjal s tirolskim, švicarskim in ga definiral kot nekaj posebnega. Jože je nad njim navdušen. Slavko in Vilko sta ustvarila odlične melodije, ki so danes že mnoge ponarodele. Jože si šteje v čast, da si dopisuje s takimi geniji, kot so Avseniki. Kot pravi, so mnogi poznejši ansambli posnemali njihov način igranja. Prepričan je, da so oni orali ledino in ustvarili prekrasna dela. Kot pravi Jože, mu ta glasba blaži dušo in podžiga slovensko zavest.



Pri Žakljevih doma - del številne družine

Slovenska gospodarska zveza

Sloveniji manjka pozitivnega vzdušja

SLOVENSKA GOSPODARSKA ZVEZA (SGZ) IZ CELOVCA JE KROVNA GOSPODARSKA ORGANIZACIJA KOROŠKIH SLOVENCEV, KI ZDRUŽUJE VEČ KOT TRISTO PODJETIJ S PROSTORA ALPE-JADRAN. NJENA KLJUČNA NALOGA STA POMOČ IN NUDENJE INFORMACIJ, KI JIH PODJETJA POTREBUJEJO ZA VSTOP NA SOSEDNJI TRG.

Blanka Markovič Kocen



Benjamin Wakounig, predsednik SGZ: »Slovensko gospodarstvo ni v tako slabem stanju, kot se govori in prikazuje. Zelo slabo pa je vzdušje, ki se širi kot gripa.«

Po besedah dolgoletnega predsednika Benjamina Wakouniga se je letos na Zvezo obrnilo že več kot 300 podjetij, ki iščejo pot do avstrijskega kakor tudi slovenskega trga. Večinoma gre za podjetja iz Slovenije, pa tudi Italije ter več podjetij iz Avstrije in Nemčije. »To so podjetja, ki se iskovetijo z načinom delovanja SGZ,« še dodaja sogovornik.

Zveza ima že dolgo tradicijo. Kako bi jo ocenili od začetkov do danes?

»Ustanovljena je bila leta 1988, takrat, skladno z zgodovinskim razvojem, od nekdanje Jugoslavije do velike Evropske skupnosti, s popolnoma z drugimi cilji in filozofijo od današnje. SGZ se je posebno v zadnjih desetih letih zelo razvila, zlasti kar zadeva tako imenovane čezmejne projekte, po katerih smo postali zelo prepoznavni. Kot gospodarska zveza

imamo prav v zadnjem času, med leti 2011-2014, največ teh projektov na relaciji Avstrija – Slovenija, zaradi katerih je tudi članstvo naraslo.

Ko sem leta 2006 prevzel vodenje SGZ, je ta imela 80 članov, danes pa jih je več kot tristo. Od l. 2008 naprej smo tudi slovenski poslovni klub v Avstriji in na Južnem Tirolskem, kar pomeni, da pokrivamo interese Republike Slovenije na področju, ki pripada Japtiju.

Ali lahko katerega od prej omenjenih čezmejnih projektov izpostavite?

Med mnogimi sta to predvsem dva: Alpe-Adria Holz/Les, projekt, ki smo ga pravkar zaključili in v katerem je bila SGZ vodilni partner. Na avstrijski strani je bila partnerica Gospodarska zbornica Koroške, na slovenski pa Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije. Poleg tega smo letos zaključili tudi projekt Alpe Adria Tourism, katerega nosilec je bila SGZ, partner na italijanski strani pa Slovensko deželno gospodarsko združenje iz Trsta. S tem projektom poskušamo nagovoriti Slovence, živeče v Sloveniji, naj obiščejo narodni skupnosti v Italiji in na Koroškem. Vrsta projektov pa še poteka.

Kako se Zveza financira?

Poglaviti vir so članarine in evropski projekti, k sreči pa nam finančno pomaga tudi Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Brez pomoči slednjega ne bi mogli tako kvalitetno delovati.

Kolikšno je zanimanje slovenskih podjetij za vstop na tuje trge in po čem največ sprašujejo?

Zanimanje je v času gospodarske krize vse večje. Ljudje predvsem iščejo službe, informacije v zvezi z odpiranjem podjetij, iskanju tržnih niš, partnerstev... V SGZ jih skušamo povezovati, pred nedavnim pa smo skupaj z gospodarsko zbornico na Koroškem ustanovili nov projekt z imenom SLO-Go, s katerim poskušamo koroškim podjetjem, ki bi se želela povezati s

slovenskimi, ponuditi vse svoje znanje. S samim poslom pa se ne ukvarjamo. Z GZS in OZS imamo kooperacijske pogodbe.

V razpravi na poslovni konferenci na Ptuj se je pokazalo, da se bodo slovenska podjetja na prodor na tuje trge morala bolje pripraviti, za večje investicije oziroma vstop tujih podjetij in podjetnikov na slovenski trg pa bo treba odpraviti administrativne ovire in davčno razbremeniti gospodarstvo. Kako to komentirate?

V SGZ opažamo, da se na žalost veliko tujih vlagateljev od Slovenije posavlja, še več, niti poti do tja ne iščejo več. Privatizacijski proces v Sloveniji se namreč še do danes ni prav začel in podjetniki ter zasebniki nimajo časa ukvarjati se z administracijo, zaradi česar obupajo in gredo na druge trge, kjer so bolj dobrodošli.

Koliko časa potrebuje slovenski podjetnik, ki želi odpreti podjetje v Avstriji?

S predložitvijo ustreznih dokumentov za to potrebuje zgolj 24 ur.

Kako pa ocenjujete splošno stanje slovenskega gospodarstva?

Osebo še vedno mislim, da slovensko gospodarstvo ni v tako slabem stanju, kot se govori in prikazuje. Zelo slabo pa je vzdušje, ki se širi kot gripa. Ni torej čudno, da so številni Slovenci, ki smo jim pomagali na avstrijski trg, navdušeni nad popolnoma drugim načinom delovanja, drugim pristopom in pozitivnim vzdušjem.

Kaj bi vi osebno svetovali slovenskemu podjetniku, ki prihaja na avstrijski trg?

Zelo preprosto: če bo stoodstotno spoštoval avstrijsko zakonodajo, večjih težav zagotovo ne bo imel. Vsakomur pa svetujem strateška povezovanja z avstrijskimi podjetji.

Želim si, da bi se Slovenija čim prej izkoplala iz krize in postala bolj odprta, tuji vlagatelji pa bolj dobrodošli.

Lendava: 40 let mednarodnih likovnih kolonij

Mesto z bogato likovno tradicijo in sedanjostjo

REDKA SO MALA SLOVENSKA MESTA, KI BI SE PONAŠALA S TAKO BOGATO LIKOVNO PRETEKLOSTJO, SEDANJOSTJO IN TUDI BODOČNOSTJO, KOT JE LENDAVA. IZ TEGA MESTA IZHAJAJO ALI V NJEM USTVARJAJO ŠTEVILNI LIKOVNI UMETNIKI, KIPARJI IN SLIKARJI, TU DOMUJE LIKOVNA KOLONIJA, S ŠTIRIMI DESETLETJI ENA NAJSTAREJŠIH NA SLOVENSKEM.

Besedilo in foto Ernest Ružič



Dosedanji direktor Galerije – Muzeja Franc Gerič in pobudnik kolonije, domači akademski kipar Ferenc Király.

Od leta 1973 do letos se je na lendavski mednarodni koloniji zvrstilo več kot 170 likovnih umetnikov, ki so ustvarili prek 700 del: slik, risb, grafik, fotografij, tapiserij, intarzij, reliefov in kipov. V Lendavo so prihajali akademsko izobraženi slikarji, kiparji, grafiki in fotografi iz Slovenije in tujine, z Madžarske, Avstrije, Hrvaške, Italije, Srbije, zlasti Vojvodine, Bosne in Hercegovine, Nemčije, Romunije, Slovaške, Makedonije, Norveške, Danske, Turčije, Japonske, Kitajske, Velike Britanije, Združenih držav Amerike in gotovo še od kod.

Kar dvaintrideset let so prevladovali slikarji, zadnjih osem let je drugače, kajti zavod Galerija – Muzej je kupil mobilno livarno. Kolonija je edina v Sloveniji in ena redkih v Evropi, kjer imajo kiparji možnost vlivanja v bronu. Zdej se lendavskih kolonij udeležuje šest do osem kiparjev, ki imajo zagotovljene tehnične pogoje in delavnice, ki omogočajo ustvarjalcem tudi kiparsko eksperimentiranje. Umetniki

se lotevajo celotnega ustvarjalnega procesa, od oblikovanja malih plastik v vosku prek vlivanja v bron, če poenostavimo sicer zapleten in hkrati zanimiv postopek.

Galerija – Muzej Lendava sodeluje z Zvezo Slovencev na Madžarskem pri organizaciji mednarodnih likovnih kolonij v Monoštru. Zlasti po zaslugi direktorja Franca Geriča prihajajo v Monošter likovni umetniki iz Evrope. Kolonije in razstave pomenijo novost v kulturnem življenju Monoštra. Sedanje, kulturni nenaklonjene razmere so zaustavile uresničitev pobude župana mestne občine Gáborja Huszárja, da bi v Monoštru zgradili likovni galerijo. Projekt je preložen na poznejši čas, razstave pa bodo še naprej v Slovenskem kulturnem in informativnem centru.

Ob retrospektivni razstavi, ki bo do 12. januarja 2013, sta v grajskih prostorih še dve posebni razstavi, in sicer v mansardi postavljena večina malih plastik, odlitih v bronu, v posebni dvorani pa dela lendavskega ro-

jaka, na Madžarskem izjemno uveljavljenega kiparja Györgya Zala. Le redkokdo, ki na budimpeškem Trgu herojev ogleduje monumentalni spomenik, ve, da je to delo v Prekmurju leta 1854 rojenega umetnika. Ob tisočletnici naselitve Madžarov 1894. so izdelavo spomenika zaupali tedaj že znanemu Györgyu Zali, ki je dela končal leta 1929, ko so spomenik odkrili. György Zala je avtor številnih drugih spomenikov po vsej Madžarski, v Galeriji – Muzeju so na ogled le nekatera njegova pomanjšana, v bron odlita dela.

Največ slikarskih in kiparskih del je v razstavnih prostorih lendavskega gradu.



Dvorana, v kateri so dela lendavskega rojaka, kiparja Györgya Zala, avtorja največjega spomenika na Madžarskem, narejenega in odkritega v čast tisočletnice naselitve Madžarov.

Števanovci: državno srečanje porabskih Slovencev

Narodnostno buditeljsko delo duhovnika Jánosa Kúharja za zgled

Letošnje tradicionalno srečanje porabskih Slovencev je Državna slovenska samouprava organizirala v Števanovcih in za blizu 450 udeležencev z vseh koncev Madžarske, pa tudi nekaterih drugih držav, celo iz Srbije oziroma Vojvodine, pripravila celodnevni program. V domači cerkvi je maševal duhovnik Vili Hribernik iz goriških Dolenec, somaševala pa sta Dejan Horvat iz Markovec in števanovski župnik Tibor Tóth. Na srečanje so prišli tudi narodnostni politiki, iz Slovenije državni sekretar Matjaž Longar, iz Budimpešte državni podsekretar Csaba Latorcai in drugi.

Ernest Ružič



Nastop števanovskih ljudskih pevk je navdušil vse obiskovalce srečanja porabskih Slovencev.

Na začetku prireditve še ne povsem napolnjen šotor na igrišču števanovske dvojezične osnovne šole je bil do začetka kulturnega programa zaseden do zadnjega prostega sedeža.

Predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš je z zadovoljstvom pozdravil veliko število rojakov in dejal, da obisk potrjuje, kako potrebna so tovrstna srečanja v domačem kraju: »Vi niste prostovoljno zapustili svojih lepih rojstnih krajev, ampak ste morali oditi, ker doma ni bilo vsakdanjega kruha.« Pomoč pri ohranjanju jezika in kulture je Slovincem na madžarskem

zagotovil državni sekretar Matjaž Longar in enako tudi podsekretar Csaba Latorcai, ki je izpostavil narodnostno buditeljsko vlogo pokojnega župnika Jánosa Kúharja na Gornjem Seniku: »Bil je tisti mož, ki je skoraj 50 let skrbel za duhovno življenje Slovencev v Porabju, zato nam mora biti za zgled še danes.«

V kulturnem programu so nastopile ljudske pevke iz Števanovec, osnovnošolska folklorna skupina in mlada glasbenika iz Gornjega Senika, klarinetist Patrik Bajzek in harmonikar Benjamin Sukič, iz goriških Budinec pa pevska in glasbena skupi-

na Zgrablenci na kvadrat – Ujetniki na kvadrat. V popoldanskem času so si po izbiri ogledali delo prekmurskega lončarja ali obiskali graničarski muzej, v katerem hranijo številne predmete, ki ponazarjajo življenje ob nekdanji tesno zaprti meji med Madžarsko in Jugoslavijo oziroma Slovenijo.

Državna srečanja porabskih Slovencev so vsako leto v drugem narodnostnem kraju, tudi, denimo, v županijskem središču Szombathely, in so lepa priložnost za srečanje in kramljanje med rojaki, ki zdaj živijo na vseh koncih Madžarske.

Števanovski Veseli pajdaši

Hiša iz stekla se je sesula - v smeh

Gledališka skupina Veseli pajdaši – Veseli prijatelji je zopet, že dvanajstič, navdušila z najnovejšim, kratkim delom v narečju Rán z glažójne – Hiša iz stekla. Besedilo je napisal »hišni avtor« Laci Kovač, režiral pa Branko Pintarič iz prekmurske Cankove. Nastopili oziroma nastopile so Marija Kosar, Berta Dončec, Biserka Nemeš, Ana Nyirő, Aniko Kovač in Laci Kovač, vsi iz Porabja, medtem ko so lani v skupini sodelovali tudi ljubiteljski igralci z Goriškega. Kot že večkrat doslej, so tudi tokrat ženske spretno odigrale moške vloge.

Da bi zidar in njegov pomočnik na lahek način zaslužila kup denarja, sta nekoliko premožnejši sovaščanki obljubila gradnjo hiše iz stekla. Gradila sta fiktivno ter naročnico sproti seznanjala, kako



Predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnök čestita igralcem in avtorju teksta Laciju Kovaču (s temnimi očali in palico).

poteka delo, pa tudi, kdaj bo hiša nared za vselitev. Zgodbo še bolj zaplete slepi sovaščan, ki za denar kar naenkrat spregleda in »vidi«, kako nastaja hiša iz

stekla. Gospa je sprejela vlogo naivne ženske, ki se želi postaviti s prvo, nevidno hišo iz stekla. Toda le do tedaj, ko sta mojstra rekla, da je hiša gotova in naj jo tudi plača. Denar je prinesla, in ko sta zidarja pogledala v kovček, nista ničesar videla. Dabila sta odgovor, da je denar neviden enako kot hiša. Preprosta, vesela, »nezatežena« zgodba, zgrajena na želji po lahkem zaslužku, naivnosti in podobnih zapletih, ki se končajo s sproščenim smehom in dolгим aplavzom iz do zadnjega kotička napolnjene dvorane števanovskega kulturnega doma. Enako kot vsa leta doslej, bodo Veseli pajdaši z najnovejšo igro gostovali tudi v drugih krajih na Madžarskem, kjer živijo Slovenci, pa tudi v Prekmurju.

-Ernest Ružič -

Marjana Pirc

Hči dveh domovin

LETOŠNJE POLETJE JE MARJANA, TOKRAT Z MOŽEM DAMJANOM AHLINOM, SPET OBISKALA DOMOVINO SVOJIH STARŠEV, KI JE PO BLIZU DVAJSETIH(!) OBISKIH ŽE ZDAVNAJ POSTALA TUDI NJENA DOMOVINA.

Besedilo in foto Jože Galič

To jesen mineva 22 let od gostovanja Kamniških kolednikov, igralca in pesnika Toneta Kuntnerja ter narodnozabavnega Ansambla Slovenija pri rojakih v Južni Ameriki. Tudi po tako dolgem času je avtorju tega članka, ki je bil v tej skupini kulturnikov, živo v spominu interpretacija Prešernove pesmi O, Vrba, s katero je goste iz »nebes pod Triglavom« v imenu ustvarjalcev takratne radijske oddaje Slovenski kotiček v Argentini pozdravila mlada Marjana Pirc.

IZBRALA STA VRBO

Prav veliko časa za srečanja s starimi znanci nista imela, a sta se vendar sestala s številnimi sorodniki, od drugih pa s pesnikom Kuntnerjem, etnologom Bogatajem, predsednikom vlade Janšo, glasbenikom Mrakom, z družino Avsenik... Na vrtu znane restavracije v Begunjah na Gorenjskem, kjer smo bili dogovorjeni za ta pogovor, sem na koncu vprašal Marjano in Damjana: »Imamo še nekaj časa, kateri gorenjski kraj bi še rada obiskala? Vaju peljem na Bled, v Bohinj, na Brezje ali morda v bližnjo Prešernovo Vrbo?«

V en glas sta izbrala pesnikovo rojstno vas, in to kljub temu, da sem ju opozoril na možnost izbruha jeze sosedu Ribčeve domačije. In ta se je v trenutku, ko smo želeli priti do cerkvice svetega Marka, »zgodil« v zelo glasni obliki! Ko nas je mož kriče spraševal, če smo morda Kitajci, da ne znamo prebrati grafitu, s katerim sporoča, da je pot do božjega hrama pravzaprav njegova posest, mu seveda nismo mogli dopovedati, kdo in kod sta zvedava gosta.

Čisto drugače je bilo v Prešernovi rojstni hiši. Damjan je menda v knjigo vtisov zapisal nekaj tako lepega, da smo bili oproščeni plačila vstopnine. »Moj mož piše pesmi v španskem jeziku, glede slovenskega pa je tako samokritičen, da raje ne poskuša prav pogosto. Prešeren mu je vzor kot pesnik, ki je iz srca ljubil svojo domovino in njen jezik. Meni osebno pa je celo najljubši. Prebrala sem veliko njegovih del in tudi romanov, ki opisujejo njegovo zanimivo življenje, za časa katerega pa ni bil tako spoštovan, kot bi si zaslužil,« pravi hči

povojnih izseljencev Mojce Šetina in Aleksandra Pirca.

OD JURČIČEVE ŠOLE DO SLOVENSKE RADIJSKE ODDAJE

»Moj oče je bil pravzaprav ustanovitelj slovenske šole v Carapachayju, eni od četrti velikega Buenos Airesa. Obiskovala sem jo osem let, kasneje sem tam nekaj let tudi sama poučevala 3. in 4. razred, bila dvajset let kulturna referentka. Spomnim se, kako sta moja oče in mama skupaj pripravljala šolske nastope, čajanke in druge prireditve, ki so bile v tistem času zelo priljubljene in množično obiskane.

V drugi polovici osemdesetih let prejšnjega stoletja sem kot poslušalka večkrat sodelovala pri nagradnih igrah radijske oddaje Slovenski kotiček v Argentini, ki jo je vodil Albert Čuk. »Kdo je napisal Krst pri Savici, katera je najdaljša slovenska reka, kolikšna je višina Triglava...« Vse sem znala in ko sem prišla v studio po nagrado, je bila ekipa navdušena tudi nad mojim znanjem slovenskega jezika. Takoj so me povabili k sodelovanju! Gospoda Čuka že dolgo ni več, tudi oddaja se je vmes preimenovala v Okence v Slovenijo – jaz pa sem še vedno njena soustvarjalka. Zadolžena sem za posredovanje novic iz Slovenije, ki jih prevajam iz slovenskega in angleškega v španski jezik, berem najave prireditev, čestitke, včasih pripravim daljši prispevek o kakšni zanimivi osebnosti,« pripoveduje Marjana, medtem pa ji pogled nenehno uhaja proti vrhovom Karavank, ki se to dopoldne še posebej lepo kopljejo v vročem avgustovskem soncu.

»ŽIVITE V TAKO NEBEŠKO LEPI DEŽELI...«

Na koncu se ustavimo pred upravno enoto v prestolnici, kjer nameravata Marjana in Damjan podaljšati veljavnost svojih slovenskih potnih listov. Vprašam jo, kar tako, če sva še kaj pozabila reči. »Morda dodaj še to, da mi je v veliko veselje, ker lahko dejavno sodelujem tudi pri Folklorni skupini Maribor in na Veleposlaništvu Republike Slovenije v Buenos Airesu, kjer pogosto napovedujem na prireditvah.« Nato za trenutek zastane



in mi ob stisku roke še reče: »Živite v tako nebeško lepi deželi... Želim, da bi se zavedali tega in da bi storili vse, da bi Slovenija spet vzcvetela. Veš, ta »nebesa pod Triglavom« sem vzljubila, še preden sem jih osebno spoznala, in vedno, kadar pridem v njihov objem, si rečem: to je Slovenija, moja domovina, moj ponos, najlepša in najdražja, nenadomestljiva, vključena v moje bistvo do zadnjega trenutka.«

Marjana in Damjan sta velika ljubitelja Prešerna



KULTURNI KAŽIPOT

izbrala Maja Kaplan

Festivali

GOLI ODER

Od 21. do 24. 11., KUD France Prešeren, Ljubljana

Goli oder se je uveljavil kot eden najpomembnejših festivalov improvizacijskega gledališča na skupnem območju Evrope in Severne Amerike. Festival ponuja izbor najzanimivejših sodobnih improvizacijskih produkcij, po drugi strani pa goji močno izraženo eksperimentalno razsežnost. Predstave, ki bodo nastajale po predlogih občinstva, bodo pokrivalle pester spekter različnih življenjskih tematik – od zgodovine, ljubezni, zvokov in urbanega življenja, pa vse do glasbe, literature in nenazadnje smrti.

SLOVENSKI FESTIVAL VIN

22. in 23. 11., Grand hotel Union Executive, Ljubljana



Na tradicionalnem Slovenskem festivalu vin se bodo z vinskimi vzorci predstavili vrhunski slovenski vinarji in vinogradniki, gostovali pa bodo tudi vinarji iz tujine. Festival spremlja izbor izobraževalni program, vodene degustacije, predavanja in delavnice.

Slovenska vina niso splošno znana povsod po svetu, vendar so zaradi pestrosti in kakovosti okusov deležna velike pozornosti povsod, kjer se predstavljajo. Festival predstavlja vrhunska vina tako običajnim obiskovalcem kot tudi poznavalcem vin, strokovnjakom in poslovnem. Predstavitev vrhunskih vin slovenskih in tujih vinarjev se vsako leto udeležujejo gostinci, uslužbenci, ki skrbijo za vina v restavracijah in hotelih, poslovneži, novinarji, trgovci, lastniki vinotek, vinarji in vinogradniki, sommelierji, enologi, člani društev vinarjev in vinogradnikov, člani vinskih bratovščin in drugih združenj, vitezi vina, vinske kraljice in ljubitelji vina.

MEDNARODNI FESTIVAL ANIMIRANEGA FILMA

Od 3. 12. do 9. 12., Kino Dvor, Ljubljana

V osrednjem, tekmovalnem sporedu festivala se predstavljajo kratki animirani filmi s prostora vzhodne in srednje Evrope.

Spremljajo ga sporedi in retrospektive animiranih filmov z vsega sveta. Filmi, ki so na ogled v osrednjem sporedu, se potegujejo za nagradi mednarodne žirije in občinstva, festival pa dopolnjuje tudi spremljevalni program.

Sejem

SLOVENSKI KNJIŽNI SEJEM

Od 21. do 25. 11., Cankarjev dom, Ljubljana



Slovenski knjižni sejem v prostorih Cankarjevega doma je osrednja nacionalna prireditev, namenjena knjigi in vsemu, kar je povezano z njo. Vsako leto razstavne prostore slovenskih založb in bogat spremljevalni program obišče več kot 35.000 ljubiteljev knjig in branja – od najmlajših bralcev v organizaciji vrtcev in šol ali v spremstvu staršev do prekaljenih bralcev vseh starosti.

Letošnji, po vrsti že 28. slovenski knjižni sejem, ki bo od 21. do 25. novembra v predverjih in dvoranah Cankarjevega doma razprostrl novosti in uspešnice domačega ter tujega in prevedenega knjižnega snovanja, vas vabi, da ga obiščete.

Razstava

SLOVENSKI BIENALE ILUSTRACIJE

Od 13. 11. do 31. 1., Cankarjev dom, Ljubljana

Pred nami je jubilejni, deseti slovenski bienale ilustracije, na katerem se bodo starejše in mlajše generacije umetnikov ilustratorjev spet potegovali za nagrade, plakete in priznanja Hinka Šmrekarja. Prireditev, ki ohranja ustvarjalno stalnost in potrjuje odličnost slovenske ilustracije, smo od prve izdaje naprej ves čas vsebinsko razvijali, spreminjali in dopolnjevali. Tudi



tokrat se torej obeta nekaj novosti, med katerimi je treba še posebej poudariti prenovi vizualne podobe bienala, ki jo pripravljajo v sodelovanju s seminarji znanih profesorjev vizualnih komunikacij Akademije za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani.

Koncerti

RADE ŠERBEDŽIJA IN SKUPINA ZAPADNI KOLODVOR

23. 11. ob 20.00, SNG Maribor, Maribor

Ob številnih filmskih, gledaliških in televizijskih vlogah je Rade Šerbedžija posnel tudi šest odmevnih glasbenih albumov. Šerbedžijevo interpretacijo bi lahko označili kot šanson, v skladbah pa se le-ta zliva in prepleta z različno



glasbeno motiviko. V Sloveniji ga od nekdaj občudujejo vse generacije, saj je pesmim Barbara, Ne daj se Ines (avtor Arsen Dedić) in številnim drugim, s svojim neustavljivim šarmom vtisnil enkratni pečat.

JAN GABAREK GROUP FT. TRILOK GURTU

21. 11. ob 21.00, Kino Šiška, Ljubljana



Jan Garbarek, eden najbolj prepoznavnih evropskih in svetovnih saksofonistov, se v okviru nove evropske turnee po poltretjem letu vrača v Kino Šiška v isti družbi odličnih glasbenikov in z novim koncertnim programom.

Na pričujoči turneji bodo Garbareka spremljali izjemni glasbeniki, prav tista postava, ki smo jo videli že na prvem obisku v Šiški, marca 2010 – klavirist Rainer Brüninghaus, ki Garbareka spremlja že vrsto let, brazilski basist Yuri Daniel in veliki indijski tolkalski mojster Trilok Gurtu. Ta izvrstna zasedba obeta izjemno koncertno doživetje, s pravim razmerjem med zvočnim ambientom in napetostjo.

Angel pozabe v slovenščini

Z angelom spomina nad pozabo

V OKTOBRU SMO DOČAKALI PREDSTAVITEV SLOVENSKEGA PREVODA ZNAMENITEGA IN VEČKRAT NAGRAJENEGA ROMANA MAJE HADERLAP ANGEL POZABE.

Besedilo in foto: Tomaž Štefe

Roman z naslovom Angel pozabe je Maja Haderlap najprej napisala v nemščini in mu dala naslov Engel des Vergessens. Izdala ga je založba Wallstein iz Göttingena z letnico 2011. Pri tej založbi je izšel že deseti ponatis, kar priča o zanimanju nemško govorečih bralcev za to knjigo. V slovenščino prevedeni roman je z letnico 2012 izdala Študentska založba Litera iz Maribora, in sicer v nakladi 1200 izvodov. Ob tem si Slovenci ne moremo kaj, da ne bi avtorice nekoliko užaljeno vprašali, zakaj je pisala v nemščini in ne v slovenščini. Na to vprašanje Maja Haderlap odgovarja povsem logično in evropsko hkrati: »Nemščina zame ni tuj jezik, je del moje identitete.« Sicer pa ni težko opaziti, da se vse dogajanje odvija v slovenskem okolju in je slovenščina pripovedovalkina materinščina. V družini se pogovarjajo, pojejo, molijo samo slovensko.

Maja Haderlap je bila rojena leta 1961 v Železni Kapli na avstrijskem Koroškem. Študij gledaliških ved in germanistike na dunajski univerzi je zaključila z doktoratom 1989. Poklicno je eno sezono delovala v Slovenskem stalnem gledališču Trst, dve sezoni v Cankarjevem domu v Ljubljani. Nekaj let je predavala na Univerzi v Celovcu, zatem pa postala dramaturginja v Mestnem gledališču v Celovcu. Tri leta je urejala tudi koroško slovensko literarno revijo Mladje. Pred nekaj leti se je samozaposlila kot samostojna kulturna delavka, še vedno pa predava na Univerzi v Celovcu. Je avtorica treh v slovenščini pisanih pesniških zbirk: Žaliki pesmi, Bajalice in Pesmi. Za Bajalice je leta 1989 prejela nagrado Prešernovega sklada.

ZRCALO SLOVENSKEMU ŽIVLJU NA KOROŠKEM

Kot je ugotovil Drago Jančar, je angel spomina dal avtorici moč, da premaga angela pozabe. A tudi moč, da napiše ob vsej njeni pretresljivosti čudno lepo knjigo, ki je ni mogoče pozabiti. Boris Pahor pa dodaja: »Velik roman kot pričevanje o apokalipsi prebivalstva na avstrijskem Koroškem v nacističnem oklepu.« Stroka opredeljuje ta roman kot družinski, dejansko pa gre prej za družbeni roman, ki razgalja vso odtujenost, izoliranost in razklanost slovenskega življa na Koroškem. O tragedijah slovenske skupnosti piše hladno in analitično, vendar z velikim občutkom za podrobnosti.

Brez obsojanja pripoveduje o grozljivih poskusih iztrebljanja koroških Slovencev v



času nacizma med drugo svetovno vojno. V družinski zgodbi treh generacij Haderlapova osvetljuje upor koroških Slovencev proti nemški okupaciji in skoraj stoletje dolg konflikt med slovenščino in nemščino. Posledice tega konflikta se vlečejo iz roda v rod in jih enako močno občutijo tisti, ki so se vrnili iz koncentracijskih taborišč, kakor tisti, ki so bili boje v okoliških gozdovih. Status partizanov v Avstriji ni bil niti malo podoben statusu partizanov v povojni Jugoslaviji. Bili so morilci, izdajalci domovine in Titovi pajdaši.

Vendar avtorica ne polemizira, ampak zgolj tenkočutno niza spomine o dogodkih, ki so pretresli in še pretresajo Slovence na Koroškem. Je pa res, da tudi avstrijski bralci zdaj lažje razumejo probleme slovenske manjšine. Kot je zapisala Silvija Borovnik, je Maja Haderlap z romanom Angel pozabe tematizirala nekaj, kar je ležalo koroškim Slovincem na duši vse dolgo obdobje po drugi svetovni vojni in izrazila marsikaj, kar je bilo zatajevano in zamolčano, a je moralo, kot vse travmatično, končno na dan.

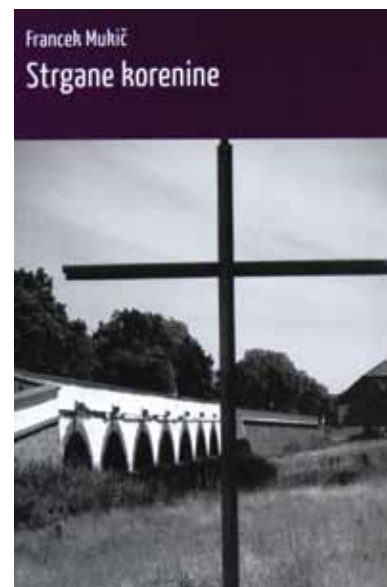
Za odlomek iz tega romana (Im Kessel - V kotlu) je Maja Haderlap prejela prestižno nagrado Ingeborg Bachmann, za roman sam je prejela avstrijsko literarno nagrado Rauriser Literaturpreis, ki jo podeljuje deželna vlada Salzburga, in nagrado Bruna Kreiskyja za politično knjigo leta 2011.

Francek Mukič: Vtrgnjene korenjé – Strgane korenine

O neprijaznih povojnih časih porabskih slovencev

Francek Mukič, sicer odgovorni urednik slovenskega radia Monošter, pa tudi jezikoslovec, je napisal dva romana, s katerima je posegel v povojno, za Slovence na Madžarskem, zlasti v Porabju, izjemno krut čas. Prvi roman je najprej izšel v narečju pod naslovom Garaboncijaš (2005), nato v knjižnem jeziku kot Črnošolec (2007) in čez dve leti v madžarskem prevodu. Zgodba Črnošolca je rekonstrukcija grozljivega in do danes nepojasnjene umora porabskega mladeniča Marcija Lončariča v času informbiroja. V romaneskno zgodbo je vključena tudi usoda iz Porabja v Slovenijo prebeglega učitelja Avgusta Trplana, ki je najprej poučeval na Goričkem, zdaj pa je upokojenec v kraju blizu Ljubljane.

Drugi roman Vtrgnjene korenjé je izšel v narečju leta 2010, letos pa v knjižnem jeziku z naslovom Strgane korenine. Tudi v tem delu se Francek Mukič loteva travmatičnega povojnega obdobja, ko je komunistična oblast porabske Slovence, pa ne samo Slovence, kar čez noč preselila v delovna taborišča v madžarski pusti pri Hortobágyu. Zgodba je zgrajena na neprijazni usodi Jožefa Gumilarja iz Gornjega Senika. Romana je izdala murskosoboška Založba Franc – Franc v knjižni zbirki Med Rabo in Muro, ki jo ureja Franci Just. - E. R. -



Ida Sotlar Hvalec

Ponovno bi izbrala Nizozemsko

»NA NIZOZEMSKEM SO MLADI VELIKO BOLJ KARIERNO USMERJENI IN IMAJO ZASTAVLJENE CILJE, SAJ TOČNO VEDO, KAJ SI ŽELIJO, ZA RAZLIKO OD SLOVENIJE, KJER VEČINA MLADIH TEGA SPLOH NE VE,« UGOTAVLJA IDA SOTLAR HVALEC, ŠTUDENTKA MEDNARODNEGA MANAGEMENTA KOMUNIKACIJ V AMSTERDAMU.

Ana Mrzlikar



Foto: osebni arhiv

»Rojena sem bila v Ljubljani, kjer sem tudi odrasčala. Mislim, da je to v precejšnji meri prispevalo k oblikovanju moje osebnosti in k širšemu pogledu na svet. V Ljubljani sem namreč imela priložnost spoznati veliko različnih ljudi iz drugih držav in prav zaradi njihove različnosti, ki me je zelo pritegnila, sem se vprašala, kako bi bilo študirati v tujini v multikulturnem okolju. Vedno sem imela rada spoznavanje novih ljudi, navezovanje novih stikov in preprosto obožujem dobro debato. Razmišljala sem, da bi bilo delo na področju komunikacije kot nalašč zame.

S komuniciranjem bi lahko zaslužila in se ob tem še zabavala. Sliši se skoraj sanjsko, kajne? Žal pa sem ugotovila, da Univerza v Ljubljani ne ponuja dobrega programa s tega področja, zato sem se za študij v tujini odločila že v drugem letniku srednje šole. Starši so me pri tem podprli, za kar sem jim zelo hvaležna.«

Teče že drugo leto, odkar 20-letna Ida Sotlar Hvalec živi in študira v Amsterdamu. Prva izbira je bila sicer London, kjer tudi ne bi imela jezikovnih ovir, ker pa ima že nekaj let tudi fanta z Nizozemske, se je odločila za študij na fakulteti za družboslovne vede - Inholland University of Applied Sciences. »Poleg tega bi bilo življenje v Londonu neprimerno dražje«, priznava »in na smeri International Communication Management (Mednarodni management komunikacij) sem dobila vse, kar sem iskala.« Na hitro bi študij lahko primerjali s študijem politologije mednarodnih odnosov in komunikologije na ljubljanski fakulteti za družbene vede, »pa vendar primerjave niso možne, saj je tam, kjer študiram, študij mnogo bolj kreativen in napreden, teorije so novejše, prav tak princip dela,« je prepričana Ida. Po štiritletnem študiju bo z diplomom pridobila naziv Bachelor of Communication, a že zdaj razmišlja, da bo študirala naprej in naredila tudi magisterij. »Ampak ne na Nizozemskem,« se nasmehne, »tu je preveč deževno in vetrovno, klima mi sploh ne ustreza. Želim iti v toplejše kraje, razmišljam o nadaljnjem študiju v Avstraliji ali na Novi Zelandiji.«

Potem pa služba. »Na področju odnosov z javnostmi in marketinga, ti področji me najbolj zanimata. Na Nizozemskem sploh ne bi bilo težavno dobiti službo s tega področja, saj je tukaj veliko oglaševalskih agencij, ki iščejo tovrstni kader, ogromno je tudi mednarodnih podjetij, ki iščejo osebe, ki znajo upravljati z ljudmi različnih kultur ... To je namreč bistvo študija, da bomo diplomanti znali delati z ljudmi z različnim kulturnim ozadjem, navadami, običaji, da jih bomo znali prepoznati, se odzvati, obvladati komunikacijo z njimi...« pripoveduje Ida. »A moja želja je, da si najdem službo in zaživim drugje.«

EDINA SLOVENKA MED VRSTNIKI

»V razredu nas je 35 študentov, od tega pet Nizozemcev, med njimi

imajo trije korenine drugod (Ukrajina, Pakistan ...), torej sta le dva prava Nizozemca. Ostali pa so Nemci, Italijani, ena je Američanka, nekaj je Špancev; še največ jih je iz Evrope, nekaj pa tudi iz Azije. Sama sem edina Slovenka in skupaj z Bolgarko in Romunko tvorimo »balkanski klub,« v smehu pove Ida.

Na življenje v Amsterdamu se ni težko privadila, le jezikovna ovira še ostaja. Študij je v angleščini, kar ji ne dela težav, saj je morala že ob vpisu opraviti sprejemni izpit iz angleščine in dobiti certifikat, ki potrjuje, da je njen nivo angleščine dovolj dobra podlaga za študij. V življenju izven zidov univerze pa jezikovna ovira ostaja. »Nizozemsko razumem vse, govorim pa še ne,« razloži. »To je največja težava, čeprav Nizozemci zelo dobro govorijo angleško, a vsakodnevno naletiš na situacijo, kjer bi bilo zelo dobro, da bi znal njihov jezik. Živim namreč v majhnem kraju malo izven Amsterdama, kjer domačini ne pričakujejo tujca, zato jih z angleščino zmedem, pa čeprav se potem vse zmenimo. Na splošno pa so Nizozemci zelo odprta družba, prijazni so do tujcev in vedno se potrudijo, da ti pomagajo.«

NAJBOLJŠE PRI TEM ŠTUDIJU

Zanimalo nas je, kakšne razlike med šolskim sistemom na Nizozemskem in pri nas so vidne na prvi pogled. Ida razlaga: »Na Nizozemskem je šolski sistem urejen tako, da je plačljiv že od osnovne šole naprej, četudi je le-ta tudi tu obvezna. Seveda so socialni transferji urejeni, da si to lahko privoščijo tudi najnižji sloj. Kar zadeva dodiplomsko izobraževanje, pa imajo mladi veliko več možnosti izbire nivoja le-tega; poleg npr. višjega, visokega in univerzitetnega študija kot je v Sloveniji, tam obstajajo še vmesne in druge stopnje, tako da je sistem veliko bolj prilagojen sposobnostim posameznikov. Če nekdo ni sposoben univerzitetnega študija, ima možnost študija iste smeri na visoki šoli, kjer je princip dela nekoliko drugačen in mu mogoče bolj ustreza. Na naši

fakulteti delamo na takšnem principu, da teoretičnemu obvezno sledi tudi praktičen pristop k pouku; vedno predavanju sledi projekt, kjer v praksi rešujemo probleme oziroma izvajamo stvari, ki smo se jih prej naučili pri pouku. Če se na primer na predavanju učimo, kako narediti neko pogodbo, v nadaljevanju pouka to pogodbo tudi sami naredimo in je ocenjena ... Od takega načina dela res veliko odneseš ... Poleg tega je v tretjem letniku obvezno polletno pripravništvo, kar ti v praksi seveda zelo pomaga pri kasnejšem iskanju zaposlitve. In še en vidik tega je: vidiš, kako poteka delo, kaj in kako se dela in ali je to res tisto, kar bi rad počel. Prav to se mi zdi največja pomanjkljivost slovenskega univerzitetnega šolskega sistema, da pripravništvo ni razširjeno, kaj šele obvezno.»

MLADI VEDO, KAJ ŽELIJO

Tempo življenja v Amsterdamu je še veliko hitrejši kot v Sloveniji, prizna Ida. Mladi so veliko bolj karierno usmerjeni in imajo zastavljene cilje, saj točno vedo, kaj si želijo, za razliko od Slovenije, kjer večina mladih tega sploh ne ve. Na Nizozemskem študentje pogosto zamenjajo fakulteto po končanem prvem letniku, kar pa ni znak šibkosti, ampak na to gledajo kot priložnost, da ugotovijo, kaj bi sploh želeli delati in kaj jim v resnici leži. Torej ne gre za tabu kot v Sloveniji, ko te tako označijo, da nisi sposoben, če ne narediš letnika ali pa ugotoviš, da ta smer sploh ni zate.»

JAVNI PREVOZ TUDI ČE NOSIŠ ARMANI

Kljub hitrejšemu življenju si Nizozemci znajo vzeti čas zase in uživajo v majhnih stvareh. Veliko so v naravi in takoj ko je sonce, je nizozemska plaža polna ljudi. Veliko kolesarijo, potujejo in so na splošno zelo razgledani in odprti. »Zanimivo se mi zdi, da kljub temu, da imajo legalizirano prostitucijo, v javnosti zelo redko izkazujejo čustva, torej so nekoliko zadržani. Bližnji prijatelji pa se vedno pozdravijo s tremi poljubi na lica.»

Avto na Nizozemskem ni statusni simbol tako kot v Sloveniji, opaža Ida. »Verjetno tudi zato, ker je javni prevoz zelo dobro organiziran; pomembnega poslovnega v Armanijevi obleki lahko vidiš v drugem razredu skupaj s tabo, ne bo se vozil v kakšnem dragem avtomobilu. Po drugi strani pa dajo veliko na kvaliteto in skoraj vsi nosijo oblačila znanih znamk. Tudi prehranjujejo se precej zdravo, čeprav je v primerjavi s slovensko pripravo hrane tam še vedno veliko cvrtja. A vseeno ne vidiš veliko debelih ljudi, verjetno tudi zato, ker so vsi na kolesih. Kolo je poleg javnega prevoza - vlak, podzemne železnice - zelo priljubljeno in praktično.

»Nizozemci so tudi ekološko ozaveščeni, pomembna tema je ločevanje odpadkov.«

KOŠČEK SLOVENIJE NA NIZOZEMSKEM

Da ne pozabi, od kod je, ldo spomniti tudi njena kosmata prijatelja na štirih nogah. Iz Slovenije si je namreč pripeljala dva kučka, s katerima vsaj eno uro preživi zunaj.

Na fakulteto se iz majhnega mesta Alkmaar v bližini Amsterdama vsakodnevno vozi vlakom, uporablja tudi podzemno železnico. Študij je zahteven in treba je delati sproti, priznava, a ker je dobro organizirana, ji ostane nekaj časa tudi zase. In tako je tudi prav. »Končala sem gimnazijo Bežigrad, ki mi je dala dobro podlago, kar zadeva splošno znanje in znanje tujih jezikov, predvsem pa bi izpostavila odlično podlago, ki mi jo je dala ta šola pri organizaciji dela oziroma študija in načina učenja. Tempo je hiter in uspešen si le, če delaš sproti.«

Za čim pogostejše ohranjanje vezi s svojo družino in bližnjimi uporablja vsa brezplačna sredstva, ki so danes na voljo: skype, facebook, e-mail, internetni sms-i itd. Domov prihaja štirikrat letno z letalom. »Študij je razporejen na štiri semestre po dva meseca, vmes je en teden počitnic, ko pridem domov, poleti pa za dva meseca.«

Domotožja nima, a zanj tudi ni časa, pravi. Če si zaželi slovenske govorice, je na Facebooku skupina »Slovenci na Nizozemskem«, v katero je včlanjena. »Smo kar aktivna skupina, člani pogosto organizirajo srečanja, piknike, poročajo o prireditvah, gostovanjih slovenskih ali balkanskih avtorjev, predstavah.... Ne bi mogla reči, da se zelo povezujem z njimi, vendar smo si na voljo, če se

potrebujemo. Nedavno sem ponudila nekaj svoje polente, za katero je bilo še preveč zanimanja, saj se je v Amsterdamu ne dobi kar tako.« Ko obišče Slovenijo, se v Amsterdam obvezno vrne s cedevito, čokolino, polento, kakšnimi domačimi piškoti in slovenskim kruhom, za katerega pravi, da je v primerjavi s tistim na Nizozemskem neprimerno boljši.

POZNATE SLOVENIJO?

Ja, to je zraven Češke, je najpogostejši odgovor na lidno vprašanje tujcem, ki jih srečuje na Nizozemskem. In potem sledi razlaga, da Slovenija ni Slovaška itd. »Še največkrat pa Slovenijo povezujejo z Jugoslavijo in s Titom, tudi mladi, kar je zelo zanimivo,« pove Ida. »Kar pa srečujem mladih, ki so Slovenijo že obiskali, jo opišejo kot deželo zelo sproščenih in odprtih mladih, ki znajo uživati, ki so prijazni do tujcev, jih hitro sprejmejo medse in dobro govorijo angleško, sploh v primerjavi z Italijani, Španci ali Francozi. In, seveda, tudi našo hrano zelo pohvalijo.«

Ida kot večina študentov opravlja priložnostna dela, ki jih najde na rumenih straneh. »Dlje časa sem delala v irskem pubu, kjer tudi ni bilo nobenih težav zaradi jezika. Več priložnosti pa študentje za delo dobijo ob kakšnih večjih prireditvah, festivalih,« pravi.

V razredu si je našla tudi dve tesni prijateljici, eno iz Nemčije, drugo iz Romunije. »Z njima sem še sploh na isti valovni dolžini,« pove.

Če bi še enkrat izbirala med študiji in državami študija, bi se Ida odločila prav za ta študij, prav na tej fakulteti na Nizozemskem. In tako bo tam ostala vsaj še tri leta, nato pa jo bo pot zanesla – kdo ve kam, a verjetno res v tople kraje. Ker Ida resnično ve, kaj si v življenju želi.

Spoznavni dan v prvem letniku - igranje twisterja s študenti višjih letnikov na isti smeri.



Foto: osebnikariv

Angelica Čad Bajda

Slovensko srce sredi Mendoze

PREDANOST. ČE BI MORALA ANGELICO OPISATI Z ENO SAMO BESEDO,
BI IZBRALA PRVO.

Besedilo Barbara Fužir, foto osebni arhiv



Angelica pred
ledenikom na
Aconcagui

Potomka Slovencev in Italijanov, ki pred desetimi leti ni znala niti malo slovensko, mi je v skoraj tekoči slovenščini razlagala razloge za »Slovenščino pod Andii«, blog, na katerem poskuša s koristnimi napotki, nasveti, povezavami in gradivi pomagati staršem, ki želijo svojim otrokom približati slovenski jezik in Slovenijo.

Angelicina življenjska zgodba je, milo rečeno, zelo zanimiva – tako kot tudi ona sama. Čeprav ob tem le zamahne z roko, pa vendarle iz njenih besed sogovornik začuti, da ima pred sabo globoko, pametno in življenjskim ciljem predano osebo.

Angelica se je rodila v očetu Slovencu (ki je bil prvi otrok, rojen v vojnem taborišču Vetrinje) in materi Italijanki. Čadova družina je živela v kraju Rivadavia, dobrih 70 kilometrov oddaljenem od Mendoze, kjer še danes deluje razmeroma močna slovenska skupnost, zbrana okoli Slovenskega doma. Čadovi so bili

tako zaradi razdalje prikrajšani za redne stike in kulturno povezovanje. Angelica se spominja, da se je doma o Sloveniji, predvsem o njeni zgodovini, govorilo zelo malo. Tega ne pripisuje brezbrčnosti starih staršev, ki na svoje otroke čuta za slovenskost ne bi prenesli, temveč boleči osebni izkušnji, ki sta jo dedek in babica doživljala ob begu iz domovine. Pravi, da je bilo njeno poznavanje Slovenije in družinske zgodovine zelo dolgo razdrobljeno na posamezne nepovezane podatke, ki jih kot otrok ni znala ustrezno umestiti v celoto.

Slovenščino so doma pričeli opuščati, ker so bili deležni pritiska s strani argentinske šole. Če je danes večjezičnost cenjena in se celo spodbuja, je bilo v času otroštva Angelicinega očeta drugače in družina, ki je bila oddaljena od opore povezane slovenske skupnosti, je temu pritisku počasi popustila. Dedek se španščine nikoli ni dobro naučil, veliko svojih notranjih stisk pa je zadržal zase.

A vendar se ob tem sogovornica spomni pomembne podrobnosti, ki na svojstven način slika situacijo in razdvojenost, v kateri so se znašli stari starši. Babica je skoraj vse svoje snah, od katerih ni bila nobena potomka Slovencev, naučila peči potico.

POT ISKANJA

Angelica je svojo profesionalno pot najprej iskala kot medicinska sestra. Pravi, da jo je delo veselilo – a da je po značaju bolj nagnjena k raziskovanju kot vsakodnevni rutini, zato se je že kmalu pričela ozirati, kam naprej. Ali kot se je izrazila v španščini »no estaba en mi salsa« ali (dobesedno prevajanje pregovorov in rekov je zmerom nerodna reč, a vendar) »ni bilo v moji omaki«. »Rada organiziram, razmišljam, se v stvari poglobljam, jih študiram,« pravi. Poklicno jo je zaneslo v Mendozo, večje mesto, kulturno pestro in bogato, kjer je še naprej ugotavljala, kje je njena pot. Ob tem se je vsekozi ukvarjala z vprašanjem lastnega porekla, svojih korenin.

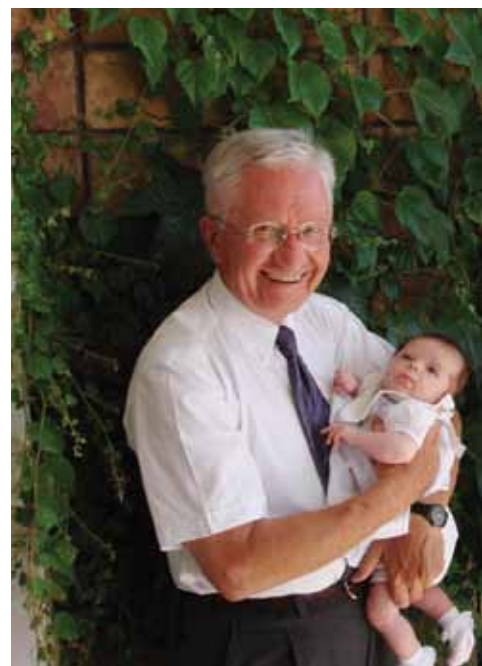
Pot jo je peljala mimo čisto prav posebne življenjske postaje. Za dobro

leto dni je vstopila samostan v red karmeličank v Lujanu. Sama pravi, da je ob tem spoznala veliko pomembnost tišine, samote in notranjega miru – nekaj, kar poskuša tudi danes prenesti v življenje.

Samostan je bil, kot ugotavlja, del njene poti – ne pa vsa, ni bila poklicanost, ki bi ji posvetila celo življenje.

Sama je v primerjavi z običajno precej klepetavimi in glasnimi Argentinci v tem pogledu nekoliko drugačna. Zasebnost in mir je v hiteči družbi najlažje našla v gorah, ki jih je odkrila že med študijem. Mendozo obdajajo visoki Andi in tako je imela prelepe destinacije tako rekoč pred vrati. Šport zanjo ni samo golo razgibavanje, ampak bolj spoznavanje sebe. Pravi, da je bilo najlepše darilo njej sami za rojstni dan – izlet v gore. Kamor se odpravi sama. V smehu dodaja, da so družina in prijatelji tisti dan vedeli, da je »nedosegljiva«, seveda pa se je situacija sedaj, ko ima lastno družino, spremenila.

Na teh solo avanturističnih pohodih je doživela marsikaj – da se je na pretežno neoznačenih poteh v Andih zaradi »tistega« grma šipka izgubila (seveda »tisti« grm ni bil »tisti«, ampak drugi – torej neke drugje, na drugi poti, ki ni bila prava), se zbudila pod snegom, ki ga je čez noč nametalo na njeno spalno vrečo... Odpravila se



je tudi na Aconcagua, velikana, ki se v Andih med vsemi vzpenja najvišje. Od Plaza de Mulas, ki leži na 4370 metrih, je nadaljevala še do »гнезда kondorjev« (Nido de Cóndores na 5570 metrih), kjer je na lastni koži (in pljučih) izkusila »radosti« nizke prisotnosti kisika v zraku. Angelica pravi, da ji ostali gorniki govorijo, da je kot traktor. Gre počasi, rine – a zmore.

DOM

Njen brat je v Slovenski dom večkrat hodil igrat odbojko. Tam je srečal zborovodjo Diega Bosqueta, ki ga je povabil, naj se jim kot pevec pridruži. Ideja se mu je zdela dobra – njej prav tako in tudi sama se je priključila zboru. Počasi se je njeno poznavanje Slovenije poglobljalo, vsakič znova je zvedela vedno več in več.

Poudarja, da se je v Domu počutila dobro in sprejeto – in to jo je spodbudilo, da se je predala svojemu življenjskemu projektu – razumeti svoje poreklo. V tistem letu je umrla babica (dedek jih je zapustil že, ko je bila še otrok), doživela je še eno izgubo – in boleče se je, tako kot ostali družinski člani, zavedla, da se korenine ruvajo. In da jih ne pozna dobro.

»Verjetno sem prav 'zasledovala in zaslíševala' starejše v Domu, tako zelo sem si želela pridobiti znanje o domovini svojih starih staršev.« z nasmehom razlaga svojo »strategijo« raziskovanja. Še vedno je imela veliko dvomov in vprašanj, želela je tudi sama pridobiti podatke, se seznaniti z ustrežno literaturo, a pri tem naletela na »skoraj« nepremagljivo oviro – jezik.

Angelico sem najprej spoznala ravno kot učenko pri nadaljevalnih tečajih slovenščine, kjer je izstopala kot oseba, ki se ni nikoli zadovoljila zgolj s podano razlago, ampak jo je vedno opremila z »zakaj?«. Sama zelo nazorno razloži, zakaj je slovenščina zanj (bila) težka. »V ostalih jezikih

se določeno besedo, na primer samostalnik, naučiš, spoznaš poleg edninske še množinsko obliko – in s tem zaključiš, besedo lahko uporabljaš v vsakdanjem pogovoru.« V slovenščini se stvar nekoliko zaplete. »Spoznaš obliko v imenovalniku, sprašuješ po množini ... nato pa presenečen ugotoviš, da so tukaj še sklanjatve in dvojina!«

A Angelica se ni vdala. Priključila se tečaju slovenščine (in tudi tam vseskozi spraševala, zakaj, zakaj, zakaj). Pravi, da uporaba nekega jezika ni samo znak znanja in spretnosti, ampak predvsem osebna odločitev. »Razumela bom ta jezik!« si je takrat zatrdila Angelika, čeprav priznava, da na začetku res ni bilo lahko. Žalosti jo, da se ta del kulturne identitete pri potomcih Slovencev počasi izgublja, a se zaveda, da se vsak pač odloči po svoje.

Poudarja, da je s svojo aktivno vključitvijo v slovensko skupnost, učenjem slovenščine in novimi prijateljstvi dobila ogromno. Pravi, da sedaj bolje razume lastno identiteto. Čeprav ne bo proces spoznavanja nikoli končan, je ugotovila, da je s tem »srečala samo sebe«.

»SLOVENSKOST ME DOPOLNJUJE KOT OSEBO.«

Angelica je zelo dejavna v Slovenskem domu. Njena spoznanja in raziskovanje slovenskega porekla so pripomogli tudi k povezovanju družine. Pravi, da se sedaj počuti dopolnjena in se lahko udejanja naprej.

Na enem izmed tečajev slovenščine je Angelica srečala tudi svojega moža, Miho Bajdo. Imata tri otroke – ki poleg španščine govorijo tudi slovensko. Z besednim zakladom, ki poslušalca prav navduši, saj je ta velikokrat večji kot pri njihovih vrstnikih v Sloveniji. Angelica in Miha sta se pri vzgoji odločila za zavestno spodbujanje večjezičnosti. Če je slovenščina pri tem že skoraj samoumevna, sta sedaj pričela tudi z angleščino. Ne kot z jezikom, ki se uporablja doma, ampak s pridobitvijo didaktičnih gradiv in nesinhroniziranih risank.



SLOVENŠČINA POD ANDI

Razloge za vzpostavitev bloga, kjer nesebično deli gradiva, povezave in koristne nasvete za učenje slovenščine, je Angelica našla ravno v potrebi po teh gradivih – ki bi bila za razliko od večine obstoječega vodnik v španskemu okolju in jeziku. Usmeritve na blogu pomagajo tistim, ki samostojno študirajo slovenščino oziroma imajo v tej smeri dodatna vprašanja.

Že ko se je sama učila slovenščino, si je pripravila lasten učbenik, ki je bil prilagojen njenemu jezikovnemu predznanju. Ne zanemarija pomena jezika okolja, saj ta ne vpliva samo na besedišče, ampak tudi na strukturo razmišljanja. Zagovarja aktivno učenje jezika – in se zaveda pomena pravočasne jezikovne spodbude pri najmlajših.

Za radovedne: blog Slovenščina pod Andi najdete na spletnem naslovu <http://slovenscinapodandi.wordpress.com/>

Pravi, da se čuti Slovenka. In da je slovenščina lep jezik. Zatrjuje, da ljubi španščino – vse izrazne možnosti, ki jih ta njen materni jezik ponuja; jezik rada raziskuje, razvija in predvsem uporablja.

Angelica ima veliko srce – tako veliko, da je v njem prostora kar za dve domovini – Argentino in Slovenijo.

Družina Čad na Koroškem (ata Ivan, mama Valentina in sinovi Štefan, Stanko in Ivan)

Angelica z družino



Angelica z možem Mihom in sorodniki

Slovenščina je stvar srca

Učitelji sejemo, sadovi pa so vidni mnogo let pozneje

ŽIVLJENJE SAMO NAM POKAŽE, KJE NAJ TEČE NAŠA POT. POMEMBNO JE LE TO, DA DELAMO DOBRO, KJER SMO.

Besedilo Ana Mrzlikar, foto osebni arhiv



Danica Malovrh na Slovenijo močno veže preteklost prednikov, ki so vse žrtvovali zanjo. Prepričana je, da nam življenje samo pokaže, kje naj teče naša pot, pomembno je le to, da delamo dobro, kjer smo.

V Argentini kot dobra argentinska Slovenka postaja ambasadorka

slovenske kulture, saj jih v okolišju prepoznajo kot Slovence. Obenem kot živ slovenski ud dela na tem, da se slovenstvo bogati in krepi v mlajših rodovih preko slovenskih meja. »Če bi pa življenje nanese, da bi živela v Sloveniji, bi tu gotovo razvijala vrednote, ki sem jih prejela od staršev z zavestjo, da so te vredne vseh žrtv; kajti le te so v nas in v njih ohranile slovensko identiteto na argentinskih tleh, obenem pa krepile zavest, da smo s tem dobri državljani Argentine,« pravi.

Malovrhova živi v argentinskem svetu, a doma diha slovensko kulturo. Po poklicu je učiteljica, zaposlena v argentinski šoli. Oba starša sta Slovenca, ki sta prišla v Argentino po drugi svetovni vojni, ker sta bežala pred komunizmom. Zapustiti sta morala dom, ker - tako pripovedujeta - jima je bila odvzeta pravica do svobodnega mišljenja in ker je biti katoličan pomenilo, da si postal drugorazredni državljan... Revolucija je odvzela življenja mnogim njunim sorodnikom, med njimi tudi Daničinemu dedku.

Vendar je Danica prepričana, da ni nič v življenju danega, ne da bi imelo svojega namena. V Buenos Airesu, danes dvanajstmilijonskem mestu, sta lahko starša ohranila vrednote, se spoznala in si ustvarila družino, v kateri se jima je rodilo pet otrok - med njimi tudi ona. »Kot mala deklica sem zelo malo razumela špansko, ker je naša mama še ni dovolj znala. Ko je starejša sestra začela hoditi v šolo, sem pa tudi sama pobirala španske besede in jih vnašala v svoj otroški svet. Ne pomnim, da bi imela kako težavo pri osvajanju tega jezika. Strogo pa je pri nas veljalo: doma se pogovarjamo slovensko, zunaj, v šoli, na delu, itd., pa špansko. Starši so nas vedno spodbujali: »Ne zapravljaj daru, ki ti je bil dan, slovenščina je vrednota!« In tako je ostalo do danes.

ARGENTINSKI SLOVENC TRDNO POVEZANI V SLOVENSKO SKUPNOST

Danica kot učiteljica poučuje na argentinski osnovni šoli, ko pa se vrača domov, je govorica slovenska. V argentinskem prostoru živi po tamkajšnjih navadah, ko pa se

s Slovenci srečuje v slovenskih kulturnih središčih, se njihovo delo vrta v ohranjanju slovenskih običajev, spoznavanju slovenske kulture, politike ... »V vsakdanjem življenju se ta dvojnost med nami prepleta in iz tega prepletanja nastaja posebna identiteta. Zato se sami radi imenujemo argentinski Slovenci, saj imamo značilnosti, ki so nam lastne,« razloži. Slovenci so v Argentini lepo sprejeti in dosegajo tudi visoke položaje na delovnih mestih, ker so poznani kot zelo delovni ljudje, sposobni in pošteni. Danes ima vsak izmed takratnih beguncev lasten dom, katerega mnogi domorodci nimajo. »In to zaradi tega, ker si ga je marsikdo sam sezidal ...«

Slovenci v Argentini so trdno povezani v slovensko skupnost. »Ko so si slovenske begunske družine ustvarjale lastne domove, niso pozabile na vrednote, zaradi katerih so morale v svet, da bi jih ohranile. Zato so z velikimi žrtvami, poleg lastnih bivališč, gradile slovenske domove, slovenske oaze sredi argentinskega velemesta. V teh oazah smo se vzgajali potomci Slovencev, danes že tretja in četrta generacija. Zgled staršev me je že od malih nog navduševal, da sem spremljala njuno delo. Krepil me je v narodni zavesti in ljubezni do naroda, iz katerega izhajam. Rada na primer pomagam pri oblikovanju kulturnih prireditev in režiji otroških iger, najbolj pa mi je pri srcu poučevanje na slovenski osnovni šoli Franceta Balantiča, ki deluje pod krovom društva Naš dom, katerega članica sem,« pove Danica.

ŽE 30 LET V SOBOTNI SLOVENSKI ŠOLI

Osnovna šola v San Justu, na kateri Danica poučuje slovenščino že trideset let, je bila zgrajena na pobudo slovenskih učiteljic, ki so že poučevale po begunskih taboriščih. Njihova ljubezen do vsega, kar je slovensko, se je izražala v zastonjskem delu, ko so zbirale male učence po velikem buenosaireškem mestu. Ta je tudi prevzela mlajše generacije. Šola, ki šteje okrog osemdeset učencev, je prevzela ime po slovenskem pesniku Francetu Balantiču. Danica prizna, da sta jo močno prevzela njegova



prerana smrt in globina njegovega ustvarjanja. »V obdobju svojega, tako kratkega, mladega življenja je doumel tisto, kar sodobni človek marsikdaj ne razume niti v zrelih letih: življenjsko stisko človeka. Dozorel je v zrelo osebo in v globoki veri sprejel Stvarnika kot gospodarja življenjske žetve. Sam je svoje življenje daroval za visoke ideale, ki nikoli ne minejo. Njegov verz Naj bom še dolgo bakla nema, ki potnikom samotnim v noč gor! se na naši šoli izpolnjuje z zavestjo, da smo njegovi dediči in moramo to baklo ohraniti živo in jo podajati naprej. Vsak njegov stih nam vliva pogum, da ne podležemo materialističnemu svetu, ki skuša ubiti v človeku vse, kar je duhovnega. Sloveščina pa je dar, ki smo ga prejeli od Stvarnika in le-tega moramo odgovorno razvijati in deliti, da bomo z njim obogatili še mlajše rodove,« pripoveduje.

»ARGENTINSKI ČUDEŽ«

Šola je lani praznovala 60-letnico obstoja, ko se je in se še danes poučuje brezplačno. Danica je prepričana, da je »argentinski čudež«, kot mu mnogi pravijo, le globoka ljubezen do naroda, iz katerega izhajamo. »To je tista gonilna sila vseh, ki danes še poučujemo na teh slovenskih sobotnih tečajih.«

Precej učencev na slovenskih šolah izhaja tudi iz mešanih družin, ker pa je ljubezen do slovenstva zelo močna vez s preteklostjo, se marsikje v taki družini tudi oče ali mama odločita za učenje sloveščine skupaj z otroki. Če je ljubezen do jezika doma, je mogoče narediti vse, je prepričana Danica. »Sama učencem povem vsakič, ko jim spodleti ali se preveč ne potrudijo pri govorjenju, da je sloveščina stvar srca. Učitelji sejemo naprej, sadovi pa so vidni mnogo let

kasneje ... Opažam, da se mladi v določenem obdobju življenja odločijo in želijo gojiti naprej vse, kar so v otroški dobi lepega doživeli.«

ŽELELA BI VEČKRAT PRITI »DOMOV«

Danica Malovrh je Slovenijo že večkrat obiskala, a žal ne tako pogosto, kot bi si želela. Delovne razmere ji tega ne dopuščajo. »Če pa priložnost nanese, da se smem tu pomuditi, se ne morem naučiti dovolj lepote, s katerimi jo je Stvarnik obdaril. To je dežela, iz katere izhajajo moje korenine. Čudovita narava prevzame človeka, da začne hrepeneti po nečem višjem, neskončnem ... Vrata domače hiše mi odpirajo prijazni sorodniki, ki me s svojo toplino prepričujejo, da je ta moj dom. V sebi nosim dva občutka, ki se nenehoma prepletata: prihajanje in vračanje domov ... Čutim, da sem živ ud te dežele, da je delček nje moj in sem bila zanj prikrajšana. Če Slovenija ne bi doživela krvave revolucije, kot se je ta razvijala med drugo svetovno vojno, bi morda bila rojena tu ...«

KAKO BI OPISALI SLOVENIJO, DEŽELO VAŠIH KORENIN?

»Slovenija je dežela čudovitih, naravnih lepote – vsak njen kotiček je pravi biser...

Je dežela gostoljubnih in dobrih ljudi – ki te sprejemajo in te s svojo domačnostjo osvojijo.

Dežela, kjer mnogo krivic pod zemljo spi – dokler se ne bodo popravile krivice in ne bo mogla Antigona pičeto pokopati svojega brata ter mu postaviti spomenik, bo ležala nad ljudstvom teža laži. To pa izvaja med ljudmi rezke in boleče besede, spore... Le resnica osvobaja in celi rane preteklosti!



Lani je slovenska šola Franceta Balantiča, ki deluje pod okriljem društva Naš dom v San Justu, obhajala svoj biserni jubilej, 60-letnico nepretrganega delovanja. Ob tej priložnosti so povabili vse bivše in sedanje učence, ljubitelje gledaliških predstav, da so jim pomagali postaviti na oder gledališko predstavo *Pepelka*. Danica Malovrh je predstavo režirala: »Odziv vseh devetdeset nastopajočih je bil odličen! Pravi praznik slovenske besede! Saj smo jo skozi šest mesecev utrjevali in se medsebojno spodbujali pri igranju. Nepozabni spomini na prijetna srečanja ob vajah, ki so sklenila med nami trdne vezi prijateljstva.«

To je dežela, ki mora še vstati – Korajža velja, je dejal papež Janez Pavel II.! Upati si je treba, pregledati preteklost, se iskreno pogovoriti, si odpustiti, krivice poravnati in skupaj gledati v svetlo prihodnost. Samostojnost je dar, ki je vrednota. Treba je ta pojem poglobiti in biti ponosen nanjo!

Slovenija je dežela, kjer Bog na vsakem hribčku živi – saj je cela posejana s kapelicami in nam pripoveduje, kako je vera globoko usidrana v duše slovenskih ljudi!«

UČENJE SLOVENŠČINE

V rubriki objavljamo aktualne tečaje učenja sloveščine, veseli pa bomo, če nas o tistih, ki smo jih morebiti prezrli, tudi sami obveščate na naslov blanka@slovenija-danes.com.

CENTER ZA SLOVENŠČINO KOT DRUGI/ TUJI JEZIK

Kontakt: center-slo@ff.uni-lj.si

Zimska šola slovenskega jezika

Termin: od 21. 1. 2013 do 1. 2. 2013

Kraj: Pionirski dom, Vilharjeva 15, Ljubljana

Kraj: Filozofska fakulteta v Ljubljani

FAKULTETA ZA HUMANISTIČNE ŠTUDIJE UNIVERZE NA PRIMORSKEM

Kontakt: vladka.tucovic@fhs.upr.si,

mojca.butinar@fhs.upr.si

Poletni tečaji slovenskega jezika Halo, tukaj slovenski Mediteran!

Termin: od 15. 7. do 28. 8. 2013

Kraj: Fakulteta za humanistične študije, Koper

CŠOD, ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO, MINISTRSTVO RS ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Kontakt: irena.kokalj@csod.si

Poletna šola sloveščine v Tolminu

Termin: 20. 7. do 3. 8. 2013

Kraj: CŠOD – Dom Soča, Tolmin

UČENJE PREK SPLETA

www.slowenisch-lernen.uni-hamburg.de

www.centerslo.net

TEČAJ SLOVENŠČINE V BERLINU

Termin: ob ponedeljkih od 19. do 21. ure v učilnici župnije St. Elisabeth na Kolonnenstr. 38 v Schönebergu

Kontakt: dvorak@zas.gwz-berlin.de

UČITELJI DOPOLNILNEGA POUKA SLOVENSKEGA JEZIKA V NEMČIJI

Magdalena Novak
magdalenanovak@googlemail.com

Martina Tomšič
martina.tomsic@guest.arnes.si

Dušan Čegovnik
dusan.egovnik@gmx.de

Natalija Robnik
natrol05@yahoo.de

Velimir Brunski
vbrunski@gmail.com

Vinko Kralj
vinko.kralj@guest.arnes.si

Mira Delavec
delavec.mira@siol.net

Raziskava

Bi bila vertikalna tribarvnica primernejša?

ZASTOPANA PREDMETNA TEZA, DA STA V VELJAVNEM USTAVNEM SMISLU DANES LEGITIMNI TAKO HORIZONTALNA KOT TUDI VERTIKALNE SLOVENSKA TRIBARVNICA, IMA TUDI TRDNE ZGODOVINSKO-PRAVNE TEMELJE, UGOTAVLJA RYAN HARTNER, AVTOR RAZISKAVE O SLOVENSKE ZASTAVI, KATERE DRUGI DEL OBJAVLJAMO V PRIČUJOČI ŠTEVILKI REVIEJE.

Ryan Hartner*



Ruska (levo) in francoska zastava

Način geometrijske razporeditve barv po površini slovenske zastave namreč nikoli, razen v že omenjenem 44-letnem socialističnem obdobju slovenske zgodovine (med leti 1947 in 1991), ni bil določen. Za obdobje pred letom 1947 so značilni pravni akti, ki izključno določajo zgolj in samo slovenske barve ter njihovo pripoznano zaporedje: bela-modra-rdeča.

Priznane zgodovinske slovenske barve so po heraldičnih pravilih izvedene iz grba dežele Kranjske. Vsaka zastava je vedno samo preprosto simbolično barvno nadomestilo določenega grba. Slovenske barve tako izvirno nimajo popolnoma nič skupnega s panslovanstvom, kot za trjujejo nekateri. Zgodovinske ruske barve in njihovo zaporedje so le po golem naključju enake zgodovinskim slovenskim barvam in njihovem zaporedju, enako velja tudi za slovaške barve in njihovo zaporedje.

Tudi sicer pa vertikalne transformacije zastave primerjalno-pravno niso neznane. Francija je prva država sveta, ki je, zaradi njene večje razpoznavnosti, svojo državno zastavo vertikalno transformirala. Francoska revolucionarna tribarvnica je namreč najprej obstajala v vodoravni geometrijski različici (podobno kot slovenska zastava) in bila tudi

kot taka prvič upodobljena na likovnem delu francoskega slikarja Louis-Léopolda Boillyja, *Portrait d'un sans-culotte*.

Vse navedeno pa seveda ni zgolj teoretičnega pomena, ampak ima za Republiko Slovenijo tudi visoko stopnjo praktične uporabnosti, saj bi s sprejetjem zastopane teze o dopustnem vertikalnem geometrijskem pravilu za oblikovanje slovenske zastave Slovenija in slovenski narod prvič v svoji zgodovini pridobila tudi možnost samostojne uporabe svoje narodne zastave (t.j. zastave brez državnega grba). Poudariti je namreč treba, da je Republika Slovenija, danes ena izmed redkih, če že ne edina država sveta, ki mednarodno ne more uporabljati svoje obstoječe narodne zastave (enaka je namreč kot ruska), čeprav je uzakonjena. Identifikacija naroda z lastnimi zgodovinskimi barvami pa je temeljna in ne odtujiva pravica vsakega naroda.

Vertikalna slovenska narodna tribarvnica pa bi poleg svoje lastne mednarodne uporabnosti predstavljala tudi neprimerno boljšo podlago za državno zastavo (zastavo z grbom). Če sledimo zadnji, peti stavek drugega odstavka 6. člena URS, ki določa, da je grb v levem gornjem delu zastave umeščen tako,

da sega z eno polovico v belo polje, z drugo pa v modro, bi to izključno s proporcionalnega in geometrijskega vidika dejansko pomenilo, da bi bil grb na vertikalno barvno zasnovani slovenski zastavi izvedbeno centralno umeščen med prvo (belo) in drugo (modro) polje, torej z enako oddaljenostjo od zgornjega in spodnjega vetrnega roba zastave. Proporcionalno bi tako slovenski grb obsegal tudi neprimerno večje polje na površini zastave kot pri horizontalni različici, kar bi znatno pripomoglo k večji prepoznavnosti vertikalno zasnovane državne zastave Slovenije in tudi njenega grba, ki ga je v burnem obdobju slovenskega osamosvajanja kot kozmogram zasnoval slovenski akademski kipar, pisatelj in umetnik Marko Pogačnik. Na ta način bi bila uspešno odpravljena tudi pogosto očitana vizualna poddimenzioniranost slovenskega grba.

Slovenija bi z večplastno utemeljeno legitimno vertikalno transformacijo svoje zastave končno pridobila mednarodno unikatni in razpoznavni državni simbol, ki pa, kar je najpomembneje, prav v ničemer ne bi odstopal od temeljev tradicionalne slovenske simbolne zgodovinske nacionalne identitete – zaznamovanih barv po priznanem zgodovinskem zaporedju: bela-modra-rdeča.

* Ryan Hartner je univ. dipl. pravnik, mag. pravnih znanosti, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, podsekretar v Službi Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (2008-2010), zaposlen v International Labour Organization (ILO), New York (2010-)

V prispevku avtor izraža svoja lastna strokovna stališča, ki v nobenem delu niso stališča organizacije, s katero je avtor v pogodbenem odnosu.

Prva konferenca slovenskih novinarjev iz sveta in Slovenije

Novinarstvo kot vez med zamejstvom, izseljenstvom in domovino

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES JE KONEC SEPTEMBRA V LJUBLJANI PRIPRAVIL PRVO KONFERENCO SLOVENSKIH NOVINARJEV IZ SVETA IN SLOVENIJE, KI JE ZBRALA VRSTO PREDSTAVNIKOV SEDME SILE Z VSEGA SVETA IN BILA IMENITNA PRILOŽNOST IZMENJAVE MNENJ IN IZKUŠENJ.

Blanka Markovič Kocen

Da bi uravnotežili njeno verodostojnost, so organizatorji na konferenco povabili predstavnike in novinarje obeh domačih novinarskih društev, vsa pričakovanja pa je presegel tudi odziv iz zamejstva in sveta.

Glede na to, da sta globalizacija in informacijska tehnologija močno spremenili medije in njihovo financiranje, je bil prvi sklop konference namenjen izzivom modernizacije medijskega sveta, v nadaljevanju pa so novinarji izpostavili probleme, s katerimi se srečujejo v slovenskih skupnostih po svetu, kjer veliko dela opravijo prostovoljno, z domoljubjem do Slovenije in predanim srcem.

Tematski sklop o odmevnosti zamejske in zdomske problematike v matičnih medijih je razkril, koliko in kakšno pozornost namenjajo naši mediji različnim vsebinam in dogodkom med našimi rojaki po svetu.

Dvodnevno konferenco, ki jo je gostila nacionalna radiotelevizija, so zaokrožile nadvse zanimive zgodbe novinarjev, ki so svojo kariero zgradili v tujih medijih. Častni pokrovitelj konference je bil predsednik Vlade RS Janez Janša.

»Pobuda je odlična, z veseljem jo podpiram, saj se mi zdi zelo potrebno, da novinarji izmenjajo mnenja, se spoznajo, dobijo motivacijo za še boljše delo in da še bolj intenzivno povežemo zamejstvo in izseljenstvo s Slovenijo, slovenski mediji še učinkoviteje pripomorejo k ustvarjanju enotnega kulturnega prostora,« je pobudo Svetovnega slovenskega kongresa za organizacijo konference ob prihodu ocenila ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak. O novinarstvu danes pa je dejala: »Če bi se vsi zavedali, kaj lahko s svojo informacijo naredimo

drugemu človeku, bi se veliko bolj trudili, da bi bila ta pozitivna.«

Boris Pleskovič, predsednik Svetovnega slovenskega kongresa in organizator konference, je poudaril, da je to že 25. konferenca strokovnjakov, zdravnikov, znanstvenikov, gospodarstvenikov..., ki jih je Kongres doslej organiziral. »In vi novinarji ste tudi strokovnjaki, zato je dobro, da se spoznate,« je nekoliko hudomušno pripomnil. Dodal je, da je udeležbo na konferenci prijavilo več ljudi, kot so pričakovali. »Če bo uspešna, bo tudi ta konferenca postala tradicionalna,« je napovedal Pleskovič.

Kot imenitno je pobudo za konferenco novinarjev ocenil tudi Miro Petek, vodja direktorata za medije. Po njegovem mnenju je Svetovni

slovenski kongres spet pokazal svojo dodano vrednost, ki jo je ustvaril v teh dvajsetih letih.

»Mislim, da je to zelo koristna pobuda, in upam, da bo postala tradicionalna. Novinarji iz Slovenije in kolegi iz zamejstva in sveta si zagotovo imajo kaj povedati,« je še dejal Petek, nekoč tudi sam novinar.

»Tako mediji kot slovensko novinarstvo so v veliki krizi. Podobno je tudi drugod po svetu. Nekateri, predvsem časopisni mediji se pač niso uspeli prilagoditi razmeram na trgu, novim platformam...« pa je sogovornik pokomentiral stanje v slovenskem novinarstvu.

Boris Pleskovič,
predsednik
Svetovnega
slovenskega
kongresa,
Ljudmila Novak,
ministrica, in
Miro Petek, vodja
direktorata za
medije



Foto: Gordana Čevnik



Foto: Tomaz Šteta

Prva konferenca slovenskih novinarjev iz sveta in Slovenije

Za novinarstvo brez predsodkov

TEMELJITEJŠE POZNAVANJE IN MEDSEBOJNA POVEZANOST SLOVENCEV NE GLEDE NA TO, KJE ŽIVIJO, STA TISTA OSNOVNA PODSTAT, OD KATERE STA ODVISNA NAŠ NADALJNI OBSTOJ IN NAPREDEK.

Tomaž Štefe

K poznavanju in povezanosti vseh Slovencev lahko veliko, morda celo največ, prispevajo prav novinarji prek medijev, v katerih pišejo, se oglašajo, posredujejo slike, tviatajo itd. Tu pa smo že pri drugem temeljnem spoznanju ob tej konferenci. Zelo daleč smo še, kot je videti, od enotnega slovenskega medijskega in kulturnega prostora. Opraviti imamo, in to z obeh strani meje, z množico trdovratnih in neutemeljenih predsodkov, od katerih se nikakor ne moremo posloviti. Namesto da bi drug drugemu na široko odprli vrata in se potrudili drug o drugem zvedeti čim več, vztrajamo pri predsodkih, ki se kot ostalina preteklosti vlečejo do današnjih dni. Tu prihaja do izraza naša značajska ali še kakšna drugačna ozkost ob sočasnem prepričanju, da smo široki in odprti.

Ta ozkost se kaže tudi v naši ideološki neuravnoteženosti ali enoumju slovenskega medijskega prostora, ki je prav gotovo eden od glavnih krivcev za to, da je do predsodkov sploh prišlo in se jih nikakor ne moremo znebiti. Ob tem je zanimiva ugotovitev, da so novi elektronski mediji uspešnejši pri premagovanju predsodkov in vsakršnih ovir kot klasični mediji, verjetno tudi zato, ker se v njih pojavljajo novi, s preteklostjo neobremenjeni ljudje.

URAVNOTEŽENO K SKUPNEMU MEDIJSKEMU PROSTORU

Kot osrednjo značilnost prve konference slovenskih novinarjev iz sveta in Slovenije bi lahko izpostavili prav uravnoteženost, tako z vidika navzočnosti novinarjev kakor tudi njihovih ideoloških in nazorskih us-



meritev. Uravnoteženost je prišla do izraza tudi v pozdravnih nagovorih, najprej pri Borisu Pleskoviču, predsedniku SSK, nato pa tudi pri vseh ostalih. Govorci so izpostavljali pomen konference z vidika boljše obveščenosti Slovencev ne glede na to, kje živijo, z vidika ohranjanja slovenskega jezika, identitete in kulture (Ljudmila Novak), pravice do obveščenosti, in to s strani države, političnih strank, družb in kapitalskih agend neodvisnih novinarjev (Marko Filli), (ne)ustreznosti obveščanja Slovencev o dosežkih rojakov v zamejstvu in po svetu in obratno (Žiga Turk), (ne)uresničevanja skupnega slovenskega medijskega prostora (Jožef Horvat) in z vidika slovenskih novinarjev ter slovenskih medijev po svetu (Miro Petek).

Konferenca slovenskih novinarjev iz sveta in Slovenije

Slovenskemu novinarstvu manjka odprtosti

Mara Gregorec, slovenska novinarka, dela pri največjem italijanskem dnevniku Corriere della Sera v Milanu. »O Sloveniji pišem bolj redko, ker se o majhnih državah v italijanskem tisku bolj malo piše.« pravi simpatična sogovornica, ki se profesionalno bolj ukvarja z Nemčijo in Bližnjim vzhodom.

Blanka Markovič Kocen

Po rodu Tržačanka je študirala najprej v domačem mestu, potem v Rimu, kjer se ji je tudi ponudila možnost delati za Corriere. »Ravno takrat je bila vojna v Jugoslaviji, zveza Nato je bombardirala Kosovo in Jugoslavijo, tako da so pri največjem italijanskem dnevniku potrebovali sodelavko, ki bi poznala balkanski prostor in znala srbsko in slovensko. Ponudili so mi možnost in za obe strani, zame in za Corriere, je bila to zelo dobra, prijetna izkušnja,« pravi Mara, ki pri tem časopisu dela že od leta 1999, ko je bila še na univerzi. »Poklic novinarja se je tudi v Italiji zelo spremenil. Pred leti je bilo veliko dopisnikov, ki so pisali malo, enkrat tedensko, in veliko potovali. Danes je ritem dela zelo stresen, a ga večinoma opravljamo v uredništvu.

Podobno je tudi pri drugih časnikih,« pojasnjuje Mara, ki slovenske časopise občasno prebira po internetu. O razlikah med slovenskim in italijanskim novinarstvom pravi: »Italijansko novinarstvo se predvsem veliko ukvarja z italijansko politiko in jo obravnava zelo temeljito. Sledi tudi najmanjšim dogodkom, osebnim zgodbam. Rekla bi, da je italijansko novinarstvo za razliko od slovenskega zainteresirano skoraj izključno za italijanske posle. Očitno pa je, da italijansko novinarstvo, vsaj tisto večje, razpolaga z večjimi sredstvi, ki mu omogočajo, da je v prvi vrsti v vseh mednarodnih dogajanjih, od Sirije do Libije, česar slovensko novinarstvo ne premore. Okolje je v Italiji povsem drugačno in ustvarja medijski prostor,

ki je bolj širok in odprt. To slovenskemu novinarstvu manjka, ker je pač manjše. Mislim pa, da je slovensko novinarstvo kvalitetno, včasih tudi kvalitetnejše od italijanskega.«



Mara Gregorec: »Mislim, da je slovensko novinarstvo kvalitetno, včasih tudi kvalitetnejše od italijanskega.«



Foto: Gordana Čevnik

Slovenski novinarji so postregli z zanimivimi zgodbami.

poslanstvu manjšinskih novinarjev je govoril uveljavljeni zamejski novinar in politik Bojan Brezigar, vodja urada za stike z javnostmi pri ministrstvu za izobraževanje, znanost, kulturo in šport. Izpostavil je zlasti dejstvo, da so prav zamejski novinarji v družine prinašajo materni jezik, ki ga močno ogroža jezik govorečega okolja.

O pomanjkanju politične raznolikosti medijev je spregovoril Igor Kršinar, novinar pri tedniku Reporter in ustanovni član Združenja novinarjev in publicistov. Pri nas obstajata po njegovem dve skupini novinarjev: zelo številna skupina (570), ki je bližja levi politični opciji in ima neomejeno avtonomijo, in maloštevilna in nemočna skupina bolj desno usmerjenih novinarjev. V zelo drugačen novinarski svet je prisotne odpeljala Katarina Drlja, dopisnica za Al Jazeera Balkans iz Bruslja. Al Jazeera je začela delovati kot Arabski informativni program leta 1996, danes pa je navzoča v 150 državah in je dejansko že postala globalna mreža s specifičnim načinom delovanja. Predsednik Društva novinarjev Slovenije Matija Stepišnik je svojemu prispevku dal naslov Zbogom, časopisi?, s čimer je hotel povedati, da je kriza doletela tudi tiskane medije, ki se neučinkovito spopadajo z njo. Nekaj podobnega velja tudi za drugi »klasični« medij, radio, ki mu je ključne spremembe prinesel internet. O teh spremembah je govoril Mirko Štular, odgovorni urednik Vala 202.

Uvodnim nagovorom so sledila zanimiva predavanja izkušenih in uveljavljenih novinarjev, kot sta Darka Zvonar Predan in Mitja Volčič. Prva je na »svoji koži« spoznala, da zamejcev prav hudo ne zanima dogajanje v Sloveniji (slovenski časopisi se na Tržaškem niso prodajali), Slovencev doma pa ne zamejci, razen tedaj, ko se pojavi afera, kakršna je bila Velikovec, ali tedaj, ko imamo opravka z izjemno osebnostjo, kakršen je Boris Pahor. Mitja Volčič je kot novinar in svetovljan ugotovil, da je novinar sicer subjekt, še bolj pa objekt. Od tod tudi naslov prispevka Novinarska svobo-

da v primežu politike in kapitala. Po njegovem svet vodi in usmerja pet največjih multinacionalk.

Uravnoveženost je prišla do izraza tudi pri strukturi novinarjev, udeležencev okrogle mize, ki jo je vodila Vlasta Jeseničnik, znana voditeljica osrednje TV oddaje na Televiziji Slovenija. O zelo uspešnem portalu Slomedia. It, ki je nastal v Trstu pred štirimi leti, je poročal Darko Bradassi. Na obeh straneh meje ga obiskuje veliko število obiskovalcev, kar pomeni, da je to eden od tistih medijev, ki mu je uspelo premagati mejo in predsodke, povezane z njo. O

Konferenca slovenskih novinarjev iz in sveta Slovenije

Mladim primanjkuje časa

Meta Lenarčič je na konferenco novinarjev pripotovala iz daljne Avstralije, kjer predseduje Slovenskemu društvu Planica v Melbourneu. Prvi dan konference sem se z njo zapletla v zanimiv in zelo iskren pogovor.

Blanka Markovič Kocen

V Sloveniji je bila zadnjič leta 2010, in ne ve, pravi, kdaj bo spet prišla. »Konference sem se udeležila zato, ker med drugim sodelujem pri 'slovenski radijski uri' in se tako pridružujem slovenskim novinarjem iz sveta.«

V omenjeni tedenski radijski oddaji prostovoljno sodeluje že 22 let, 19 let kot urednica. »34 let pišem tudi za društveno glasilo Novice Planice, ki sem ga nekaj časa tudi urejala.« dodaja sogovornica. Oddaje, ki jih pripravlja na radiu, so v slovenskem jeziku, saj, kot poudarja, skušajo tako ohranjati materni jezik med rojaki v Avstraliji.

»Kot ste morda že slišali, nam mladine primanjkuje. V radijsko oddajo bi želela vključiti, kot smo nekoč že imeli, tudi mladinsko uro, eno na mesec. Toda zdajšnja, nova mladina, ki prihaja, se ustvarjanju slovenskih oddaj upira.« ugotavlja in tako neodzivnost pripisuje predvsem dejstvu, da mladina ni več pripravljena delati prostovoljno, po drugi

strani pa ji nenehno primanjkuje časa.

»Toda mi smo si ga vzeli! Zdaj pa tega ni več,« pove.

Poleg radijskega dela in dela pri časopisu je bila Lenarčičeva zelo aktivna tudi v kulturnem društvu. Pri folklorni skupini je učila najprej starejše, pozneje pa se jim je pridružila tudi mladina. »Deset let smo plesali po vseh slovenskih društvih v Avstraliji. Življenje je bilo zelo pestro!« Sogovornica izjemno dobro govori slovensko in ko jo vprašam o tem, odgovori: »To je moje veselje, moj trud... Jezik ohranjam tudi po 50 letih življenja v Avstraliji, v angleško govorečem svetu.« Tudi njen mož je Slovenec, obe hčeri govorita slovensko, maternega jezika sta se učili tudi v šoli, obe pa sta končali visoko šolo. Danes že imata mladi družini. Razloge za selitev v Avstralijo pojasnjuje: »Vedno sem hotela vedeti, kaj je okoli vogala in 1963. mi je to uspelo. Tudi sama sem se srečala z vprašanji, kje bom živila, kaj bom delala, nisem znala jezika...

Začetek je bil strašno težak! Ampak takšen je bil za vse! Ni nam bilo mar, kajti vedeli smo, da gremo, da bomo morali poprijeti. Danes nas večina živi zelo lepo, žalostno je le, ker leta tako hitro bežijo...« Sogovornica svoje odločitve za življenje v Avstraliji ne obžaluje, še vedno pa se, tako kot drugi rojaki, rada vrača v Slovenijo.



Foto: B. Markovič Kocen

Meta Lenarčič: »Slovenski jezik ohranjam tudi po 50 letih življenja v Avstraliji, v angleško govorečem svetu.«

Izseljenski spomeniki

Pozabljeni spomini med visokimi hrasti in granitnimi kamni

SPOMINSKI NASIP IZSELJENCEM NA DANSKEM

Ajda Rogelj



Foto: Jan Emil Christensen, Urban Explorer

V notranjosti spominskega nasipa je kip ženske, ki predstavlja državo Dansko s svojimi otroki. Pod njo na tleh leži peterokraka zvezda, ki predstavlja kontinente, kamor so se danski izseljenci naselili.

Kopenhagen, prestolnica Danske, velja za eno izmed okolju najbolj prijaznih mest. Kar 36 odstotkov prebivalstva se v službo odpravi s kolesom in mnogi med njimi prečkajo številne mestne parke. Eden izmed največjih in najbolj atraktivnih parkov je gotovo Frederiksberg park, kjer je imela danska kraljeva družina do sredine 19. stoletja poletno rezidenco. Na enem od pobočij tega 64 hektarjev velikega parka, oblikovanega v angleškem slogu, leži spominski nasip z notranjo dvorano in kupolo, ki je bil leta 1925 postavljen v spomin danskim izseljencem.

Med leti 1850 in 1920 se je z Danske izselilo okoli 300 000 ljudi (približno 12 odstotkov takratnega prebivalstva), ki so se v večini naselili v Severni Ameriki. In prav danski Američani so leta 1920 osnovali načrt izgradnje

spominskega nasipa, za katerega so želeli, da je postavljen v Kopenhagnu. Danski izseljenci se namreč vsako leto družijo ob prireditvi na severnem delu države, v njim posvečenem parku, ki pa je precej oddaljen od prestolnice. Prav zato so hoteli načrtovani spomenik kot skupno točko izseljencev postaviti v glavnem mestu. Danske oblasti se na začetku z njihovo idejo o postavitvi spominskega nasipa v Frederiksberg parku niso strinjale, a so po dolgih pogajanjih našli skupno besedo. Spominski nasip je bil odkrit leta 1925 na slavnostni prireditvi, na kateri se je zbralo kar 40.000 ljudi, med drugim tudi celotna kraljeva družina.

SIMBOLIKA

Spominski nasip izseljencem je obkrožen z visokimi hrastovimi drevesi, do njega pa vodi ozka kamnita steza. V premeru meri osem, v višino pa pet metrov. S kamni obdan vhod v dvorano spremlja spominska plošča z vklesanim napisom: »Danci, ki so odšli in se niso vrnilik«. V notranjosti je edini vir svetlobe enometrska odprtina na vrhu kupole. Pod odprtino, na sredini dvorane in v soju svetlobe, je postavljen kip ženske z otrokoma. Ta predstavlja državo Dansko, otroka v njenem naročju pa njene prebivalce. V obokani dvorani so v granitni steni reliefno upodobljene nekatere tipične aktivnosti izseljencev v njihovi novi domovini. Bogata simbolika

se nadaljuje na dnu dvorane, pod kipom ženske, kjer leži peterokraka zvezda, ki predstavlja pet kontinentov in nove kraje, kamor so odšli.

SPOMIN BLEDI

Čeprav poln simbolnih podrobnosti je spominski nasip skoraj izgubil svoj prvotni namen. Po slavnostnem odprtju, pospremljenim z veliko pozornostjo, je po prvem letu postavitve, ko je spominski nasip obiskalo več kot 90.000 ljudi, število obiskovalcev krepko padlo. Danes je dvorana spominskega nasipa za javnost odprta le še 4. julija, na dan neodvisnosti države, v katero je odšlo največ danskih izseljencev. A javnosti skrita ne ostaja le notranjost nasipa, temveč tudi njegova zunanost. Zaradi vegetacije in visokih hrastovih dreves ta postaja neopazen in le redko kateri mimoidoči sploh še ve, da obstaja. Poleg tega pa so tudi nekoč aktivne prireditve in dogodki ob nasipu skorajda izginili.

Danski spominski nasip je eden starejših tovrstnih spomenikov v Evropi in razumljivo je, da sta se v tem času zavest in zanimanje danske javnosti preoblikovala. Z razvojem in razcvetom države je pomen izseljenstva tonil v pozabo. Danska je namreč že daljše obdobje predvsem država priseljavanja in ne izseljevanja. In prav temu lahko pripišemo manjše zanimanje ljudi za tako veličasten spomenik izseljenstvu na Danskem.



Foto: Laura E. Sinclair

Del Frederiksberg parka, kjer so leta 1925 danskim izseljencem v čast, postavili spominski nasip z notranjo dvorano in kupolo.

Svetovni slovenski kongres

Pri Slovencih v Porabju

SLOVENSKA KONFERENCA SSK JE SREDI OKTOBRA OBISKALA SLOVENCE NA MADŽARSKEM IN V OKVIRU PROJEKTA »SLOVENSKO OBROBJE 2012« SOORGANIZIRALA MEDNARODNO SREČANJE SLOVENSКИH LJUDSKIH PEVCEV IN GODCEV V MONOŠTRU.

Nina Frlan, foto arhiv SSK



Več kot 60 ljudskih pevcev in godcev ob zaključku prireditve s skupno pesmijo.

Slovensko Porabje, ki je ime dobilo po reki Rabi, je skupek sedmih manjših naselij, kjer še danes živi veliko Slovencev. Po neuradnih podatkih naj bi bilo pripadnikov slovenske manjšine okoli 5.000.

Pot nas je najprej popeljala do največje slovenske vasi Gornji Senik, v kateri je kar 90 odstotkov prebivalcev Slovencev. Pod vodstvom Marijane Sukič smo si ogledali etnološko in zgodovinsko razstavo v spominski hiši duhovnika Janoša Kūharja, nato pa še cerkev sv. Janeza Krstnika, v kateri so delovali mnogi slovenski duhovniki, med njimi tudi Jožef Kosič, veliki borec za ohranjanje slovenstva v Porabju. Spominska hiša krepi narodno zavest porabskih Slovencev in prispeva k ohranjanju slovenskega maternega jezika. Vožnjo smo nadaljevali skozi Dolnji Senik, kjer mirno sobivajo Madžari, Slovenci in Nemci, nato mimo naselja Sakalovci do Monoštra, ki je kulturno in gospodarsko središče Porabja.

Osrednja točka našega programa je bila glasbena prireditev Mednarodno srečanje ljudskih pevcev in godcev v monoštrski gledališki dvorani. Kratek uvodni pozdrav sta udeležencem namenila referentka Zveze Slovencev na Madžarskem Biserka Bajzek in predsednik Slovenske konference Borut Korun. S petjem slovenskih narodnih pesmi so nas razveselile skupine iz Slovenije, Slovenci iz Porabja, Sombotela in Budimpešte. Za zaključek dvehurne glasbene prireditve pa smo vsi, tako nastopajoči kot tudi gostje, skupaj zapeli nekaj slovenskih narodnih pesmi.

Po končani prireditvi smo se odpravili še na krajši ogled mesta. Ogledali smo si baročno

cerkev sv. Gotharda, kjer je enkrat mesečno maša v slovenskem jeziku ter edini slovenski narodni muzej na Madžarskem – muzej Avgusta Pavla. Dan smo zaključili z ogledom dokumentarnega filma Porabje nekoč in danes, ki prikazuje utrip življenja Slovencev v Porabju skozi čas.

Drugi dan nas je spremljala Agi Holecz, Madžarka s slovenskimi koreninami. Začeli smo z ogledom zgodovinskega parka v vasi Zalavár, ki leži na bivšem močvirnatem kraju in se ponaša z ruševinami, spomeniki sv. Štefana, sv. Cirila in Metoda, kapelo in mogočnim drevesom življenja z 258 listi, ki predstavljajo prav toliko med seboj sodelujočih madžarskih naselij. Pot smo nadaljevali do Fenékpuszt, središča prometa v rimskih časih, kjer smo si ogledali ruševine velike trdnjave, bazilike in kašče iz starega veka. Nato pa še do našega zadnjega postanka, mesta Tihany. Turistično mesto se ponaša z veliko Benediktinsko cerkvijo iz 13. stoletja in muzejem benediktinske opatije Tihany. Po ogledu znamenitosti smo se polni pozitivnih vtisov in novih prijateljskih vezi napotili nazaj proti Ljubljani.



V cerkvi v Gornjem Seniku Marijana Sukič razlaga o zgodovini porabskih Slovencev.

Slovenska izseljenska matica

Vesolje čustev Vesne Lenič Kreže

V prostorih Slovenske izseljenske matice v Ljubljani so 4. oktobra odprli razstavo akademske slikarke Vesne Lenič Kreže iz Banje Luke.

Vesna Vukšinič Zmaić



Prisotne je pozdravil predsednik SIM Sergij Pelhan in na kratko predstavil avtorico, ki je osnovno in srednjo šolo obiskovala v Kanadi, diplomirala pa je na akademiji za likovno umetnost v Banji Luki kot najboljša v letniku.

V nadaljevanju se je predstavila avtorica, ki je dejala, da je to njena druga razstava v Sloveniji, s prvo je gostovala v Državnem zboru Republike Slovenije na Vseslovenskem srečanju.

Dodala je, da išče navdih za svoja dela v razpetosti med dvema deželama in dvema domovinama. Torej naslov razstave V deželi nekoga ni naključje, saj so dela prežeta z naslovno simboliko. Vesnin pradedek se je preselil iz Slovenije v Banjo Luko, radovednost o prednikih pa je Vesno popeljala v Slovenijo, kjer je spoznala sedanjega moža.

Likovna kritičarka Monika Ivančič Fajfar je ob predstavitvi avtoričinih del dejala, da odražajo vesolje čustev. Drobcu starih fotografij odprejo vrata v osebno zgodovino. Avtorica z razgibano, večplastno površino poudarja snovnost slik in ustvari most med fantazijskim in resničnim. Poigrava se tudi s slikarskimi tehnikami. V barve vmeša pesek, pogosto pa v svežo barvo vgravira nežno risbo. Dela Vesne Lenič Kreže so močno prežeta z elementi nadrealizma, motivi iz narave pa se povezujejo tudi s simbolističnim občutjem. Ivančič Fajfarjeva je zaključila, da je Vesna Lenič Kreže še mlada umetnica, vendar od njenih del lahko že danes veliko pričakujemo. Razstava bo v prostorih Slovenske izseljenske matice na ogled do 25. oktobra 2012.

Rafaelova družba

Utrinki s turneje Slovenskega mendoškega okteta

DNEVNIK S PEVSKE TURNEJE ARGENTINSKIH PEVCEV PO SLOVENIJI IN AVSTRIJSKEM KOROŠKEM

Mihela Zaveljcina

Verjetno ste v prejšnji številki revije zasledili prispevek o oktetu iz Mendoze? Pevci Slovenskega mendoškega okteta so prepotovali 14.000 km, da v deželo svojih dedov prinesejo pesem dveh domovin – Slovenije in Argentine. Tokrat vam želimo predvsem v sliki predstaviti nekaj tega, kar so doživeli rojaki na svoji pevski turneji po Sloveniji in avstrijskem Koroškem, od 27. septembra do 7. oktobra.



Četrtek, 27. september: Topel sprejem za pevce na beneškem letališču. Dobrodošli!

Petek, 28. september: Nekaj treme pred prvim koncertom? Gostje in gostitelji – Goriški oktet Vrtnica so s petjem navdušili občinstvo na Dvorcu Vogrsko.

Sobota, 29. september: Obisk Muzeja Slovenskega okteta in vinske



kleti v Brdih, vzpon na Višarje (zaradi deževnega vremena žal samo z gondolo), jezikovna delavnica in druženje v Ehrlichovem domu. »Prima« vzdušje!

Nedelja, 30. september: Petje v višarski cerkvi in petje ob dobri kapljici – za vesel spust v dolino. Oktet je nato »zavil« v naše lepe slovenske kraje – na Bled in v Bohinj.

Ponedeljek, 1. oktober: Z Gorenjske v Belo Krajino, postanek v Kočevskem Rogu in večerni nastop v Pastoralnem centru Črnomelj. Argentinske pesmi so ogrele gostoljubne domačine.

Torek, 2. oktober: Dan brez nastopov. Čas za počitek? Tega časa je bilo res bolj malo. Pevci so želeli na svoji turneji tudi kaj videti in z veseljem smo jim pripravili (natrpan) program. Ta dan so pevci spoznali Belo krajino (ogled arheoloških najdb v Črnomlju, obisk romarske poti Tri fare in ogled pridelave lanu v Adlešičih). Med potjo na Ptuj so oktetovci pogledali še Pivovarno Laško.

Sreda, 3. oktober: Dan je minil v druženju s Ptujskim nonetom, ogledom mesta Ptuj, Ptujске Gore, pokušanjem dobrega vina v Kogu in koncertom v lepem ambientu – refektoriju (nekdanji obednici) minoriškega samostana.

Četrtek, 4. oktober: Pot proti Mariboru in tam srečanje z srednješolci gimnazije Antona Martina Slomška, ogled mesta z dr. Alešem Maverjem. Popoldne so imeli pevci še sprejem pri slovenjegraškem županu in voden

ogled mesta ter zvečer nastop v avli Druge osnovne šole Slovenj Gradec skupaj z gostitelji, blagovročnim zborom Carinthia Cantat.

Petek, 5. oktober: Širok Tonetov nasmeš, ko je kolegom kazal plakat za nastop na avstrijskem Koroškem. V dvorani gostilne Hafner v Gornji vasi se je odvil še en prisrčen večer. Poleg Mendoščanov in gostiteljev – Okteta Suh, je nastopila tudi Pevsko instrumentalna skupina Žvabek.

Nedelja, 7. oktober: Veličastno je bilo v Narodni galeriji! Slovenski mendoški oktet je zapel na zadnjem koncertu na svoji turneji. Iz grl dobrih pevcev so donele slovenske in argentinske. Člani Slovenskega okteta (gostitelji), vsem nam poznani kot izvrstni pevci, so občinstvo ogreli z železnim repertoarjem, Mendoščani pa s svojim argentinskim programom ter toplino in domačnostjo, ki jo izžarevajo.



Slovenija v svetu

Buenos Aires v likovni podobi v Ljubljani

V PETEK, 19. OKTOBRA, SMO V MERŠOLOVEM ATRIJU V ZAVODU SV. STANISLAVA ODPRLI RAZSTAVO SLIKARJA BRANKA ZAVRTANIKA IZ ARGENTINE »IZ DALJNE PRETEKLOSTI V SEDANJOST«.

Boštjan Kocmur



Slikar Branko Zavrtanik pred vitrino

Ob odprtju razstave je umetnika in njegovo delo predstavila umetnostna zgodovinarica Verena Koršič Zorn, ki je poudarila značilnosti njegovih slik in njegovo življenjsko pot, ko je kot otrok odhajal iz Slovenije preko begunskih taborišč v Argentino, se izpopolnjeval in ustvarjal v Buenos Airesu. V kulturnem programu so sodelovali violinistki Veronika Snoj, rojena v Argentini, in Špela Ivan ter recitatorki iz Škofijske klasične gimnazije Ana Zupan in Katarina Rodič.

Slikar Branko Zavrtanik je bil rojen v Kamniku, 3. februarja 1941. Po drugi svetovni vojni in treh letih begunskega taborišča je septembra 1948 s starši in drugimi begunci prispel v Buenos Aires. Tam se je izpopolnjeval v likovni umetnosti na Escuela Nacional de Bellas Artes Manuel Belgrano in na Escuela Superior de Artes Visuales Prilidiano Pueyrredón.

Med pomembnejšimi lahko omenimo razstave v avditoriju Radio Libertad in v umetnostnih galerijah Il Duomo in Ausonia v Buenos Airesu. Od leta 1999 redno sodeluje s Slovensko kulturno akcijo. V avgustu 2009 je v okviru likovnega odseka SKA imel samostojno razstavo v Slovenski hiši v Buenos Airesu, z drugimi slovenskimi likovnimi umetniki pa je skupno razstavljal na sedežu slovenskega veleposlaništva v

Buenos Airesu.

Razstava Iz daljne preteklosti v sedanjost je zasnovana v treh delih: Notranjost vrta, Ob Srebrni reki – promet in Domači kraj.

Prva slika nas popelje v oddaljeno otroško dobo, ki odseva in se zrcali iz sedanjosti. Prva doba zgodnjih let se nam predstavlja polna toplote. Odkriva se nam v kontrastu z monokromatično vizijo, zavito v napol somrak, ki predstavlja srednjo dobo življenja.

Preostale slike nam oznanjajo živobarvno bogastvo narave, rastline, cvetlice, ptice – vse pa predstavlja podoba in vsebino sedanjega življenja. Za te stvaritve je uporabljal raznovrstne in različne tehnike.

Zavrtanikove slike prikazujejo tudi mestne podobe, prostori so namenoma izbrani – okolje pristanišča, široke in prometne ulice, visoke stavbe. Avtor je želel predstaviti in posredovati poetični obraz in izraz mesta Buenos Aires.

Likovni itinerar 22 slik se zaključuje s tremi stvaritvami, ki nam približajo slovensko pokrajino: gore, napolnjene z belim plaščem snega, kar nam razodeva jesensko letno dobo, ki jo je opazoval in občudoval ob polnosti svojega zadnjega obiska domovine. »Moj pogled želim razodeti kot ganljiv in objemajoč čudovito naravo,« pravi slikar.

Izseljensko društvo
Slovenija v svetu
praznuje 20 let



RAZSTAVA OB 20.
OBLETNICI SVS

»Iz daljne preteklosti v
sedanjost«
slikarja Branka
Zavrtanika
dopolnjuje seznam
petindvajsetih
umetnikov,
ki so v zadnjih dvajsetih
letih razstavljali v
organizaciji
Izseljenskega društva
Slovenija v svetu

Aleksa Ivanc Olivieri (Korzika)**

France Ahčin (Argentina)

Milan Volovšek (Argentina)

Marjana Savinšek (Pariz)

Bara Remec (Argentina)

France Gorše (ZDA)

Stanislav Rapotec (Avstralija)

Božidar - Ted Kramolc (Kanada)

Ivan Bukovec (Argentina)*

Tone Kržišnik (Argentina)

Andrej Makek (Argentina)*

Marijan Koritnik (Argentina)

Jaka Okorn (ZDA - Jamajka)*

Ivan Korošec (Argentina)*

Marjan Grum (Argentina)*

Marko Jerman (Argentina)*

Zalka Arnšek (Argentina)*

Marjetka Dolinar (Argentina)*

Andreja Dolinar Hrovat
(Argentina)*

Adriana Omahna (Argentina)**

Irena Žužek (Argentina)*

Eli Hafner (Argentina)*

Cecilia Grbec (Argentina)

Tamara Burmicky -Taya
(Venezuela)

* samostojna razstava

Slovenci na Koroškem

Sto let prizadevanj za slovenski jezik in kulturo

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO BILKA STOPA V STOTO LETO SVOJEGA OBSTOJA. DRUŠTVO SI OD LETA 1912 PRIZADEVA ZA OHRANJANJE IN RAZVIJANJE SLOVENSKE KULTURE IN SLOVENSKEGA JEZIKA V OBČINI BILČOVŠ IN OKOLICI. MED DRUGIM PRIREJA IZOBRAŽEVALNE TEČAJE, PODPIRA SLOVENSKO PEVSKO IN GLEDALIŠKO DEJAVNOST.

Tanja Schellander, foto: arhiv SPD Bilka



Podelitev posebnih priznanj bivšim predsednikom SPD Bilke. Na skrajni levi zdajšnja predsednica Marija Weber-Ogris

Ob uradnem praznovanju stoletnice Slovenskega prosvetnega društva Bilka je predsednica društva Marija Weber-Ogris našla jasne besede: »Spodbujamo drug drugega k uporabi slovenščine. Dajmo jezik naprej našim otrokom. Uporabljajmo ga in z njim oblikujmo svoj vsakdan.« Tako društvo Bilka že od leta 1912 v koroški občini Bilčovš podpira slovensko narodno skupnost. Trenutno šteje 300 članov, od teh je okoli 105 aktivno vpletenih v društveno delo, ostali pa pasivno podpirajo društvo, ki se že sto let z močnim glasom zavzema za slovensko besedo v občini in okolici.

Bilka je bila ustanovljena kot katoliško slovensko izobraževalno društvo, ki naj bi članom omogočalo kulturno udejstvovanje v slovenskem jeziku. Pod geslom Vse za vero, dom in omiko je društvo v začetkih prirejalo izobraževalne tečaje s strokovnjaki iz Celovca. Začela se je tudi pev-

ska dejavnost, ki je do danes eden zaščitnih znakov Bilke. Zelo živahno društveno delo je prekinila prva svetovna vojna, ki je terjala žrtve tudi med člani društva.

Ko je društvo leta 1920 svoje delovanje obnovilo, so se morali člani odzvati na ovire, ki jim jih je povzročala politična situacija po koroškem plebiscitu oktobra 1920. Ne glede na težke čase je društvo kmalu spet začelo delovati s polnim pogonom. Delovanje je nato prekinila še druga svetovna vojna, a zavedni kulturniki so se še naprej družili. Tako se je društvena dejavnost ponovno vzpostavila že v prvih mesecih po koncu vojne.

IZ SEMENA SE JE RAZVILA TRDOŽIVA BILKA

Danes društvo Bilka prireja mladinske, odrske, pevske in izobraževalne dejavnosti. Med drugim ponuja skupno branje za Bralno značko, gledališke delavnice in tudi jezikovne tečaje slovenščine za začetnike in nadaljevalce. Pod okriljem društva trenutno delujejo štirje pevski zbori: otroški, mladinski, mešani in moški. V prostorih Bilke pa poteka tudi pouk oddelka slovenske Glasbene šole na Koroškem.

Posebno pozornost Bilka posveča delu z otroki. Od leta 1984 skupina mentoric prireja Otroške ure, ki nudijo ljudskošolskim otrokom (od šestega do desetega leta starosti) možnost za dodatno utrjevanje in izpopolnjevanje znanja slovenskega jezika, odkrivanja odrske dejavnosti, osebnostnega razvoja, kreativne vzgoje ter obujanja zanimanja do branja. Letos pa se v sklopu projekta Podarimo otrokom slovenščino tudi prvič izvajajo t.i. Slovenske urice.

Kljub veliki vnemi, ki jo kažejo taki projekti in predstave, delo Bilke tudi kdaj naleti na ovire, a imajo načrt: »Če so, se jih izognemo, jih rešimo,« pravi Weber-Ogrisova. Seveda je vedno več idej in želja, ki jih pa ni

mogoče uresničiti: »Ob stoletnici Bilke smo želeli uresničiti tudi dodatni projekt Korenine Bilke z izdajo posebnega filma in publikacije o pregnanih Slovencih iz Bilčovsa ter odporu bilčovskih Slovencev in Slovencev, pa žal za financiranje teh projektov ni bilo posluha.«

Glede financiranja pa je po mnenju predsednice pomembna tudi lastna iznajdljivost društva: »Bilka seveda dobiva nekaj sredstev od narodnostnega sosveta pri Uradu zveznega kanclerja na Dunaju, nekaj podpore dobiva tudi za osnovno delovanje iz sredstev Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, sicer pa je navezana na lastno iznajdljivost oziroma tudi aktivnost. Prirejamo vsakoletni ples, sodelujemo z lastnimi stojnicami in aktivisti na raznih družabnostih v občini, seveda pa določen delež prispevajo s svojo članarino tudi naši člani. V veliko podporo nam je tudi domača Posojilnica bank, ki nam daje na razpolago prostore, v katerih imamo društveno sobo, ter gostilna pri Miklavžu, ki nam daje na voljo brezplačno dvorano z odrom.«

Predsednica pa vidi tudi jasen izziv prihodnosti: »Kljub izboljšanju odnosa do slovenščine na politični ravni se soočamo s problematiko asimilacije jezika. Skrbi me pojemanje slovenske besede.« Zato Bilka ob družbenih spremembah, ki spreminjajo tudi kulturno podobo slovenske narodne skupnosti, skuša najti ravnotežje med tradicijo in sodobnostjo. »Potrudimo se nuditi času primerne dejavnosti, ostati za mladino moderni in odprti. V društvu, kjer zavzeto sodeluje veliko otrok in mladine, optimistično gledamo v prihodnost. Eden naših najpomembnejših ciljev je ohranjati in razvijati domačo slovensko kulturo in besedo in ju z veseljem in prepričanjem dajati naprej otrokom, mladini, naslednjemu rodu. Tako bosta slovenska beseda in pesem v Bilčovsu ostali živi.«

Slovenci na avstrijskem Štajerskem

Za poučevanje ni pomembna razdalja

VLOGA NAŠIH UČITELJIC IN UČITELJEV NA TUJEM MNOGO ŠIRŠA IN VEČPLASTNA, KOT SE ZDI NA PRVI POGLED ALI OD DALEČ.

Besedilo in foto: Ernest Ružič

Med učiteljicami z večletnim delom med Slovenci zunaj meja je tudi Tatjana Vučajnk, ki je začela v Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik, najprej kot asistentka na poletnih šolah, potem lektorica za slovenščino na takratni Celoletni šoli. Potem jo je pot vodila v Švico, kjer je štiri leta poučevala slovenščino v okviru Dopolnilnega pouka slovenskega jezika in kulture, nato je bila lektorica na Univerzi Karla in Franca v Gradcu, zdaj poučuje v Gradcu na Novi srednji šoli.

Poučevanja slovenščine v Švici, v kneževini Liechtenstein, in na Predarlskem je pomenilo vsak teden z vlakom po 1000 kilometrov. Tu je delovala v različnih vlogah, najprej kot učiteljica slovenščine v Zürichu, Ženevi, Luganu, Bernu in drugod, nudila pedagoško-strokovno pomoč učiteljem pri načrtovanju pouka, izoblikovanju jezikovnih in kulturoloških ciljev, pa tudi v organizacijskem smislu: sestava skupin, iskanje šole, kjer naj bi potekal pouk, usklajevanje urnika med šolami in starši. Pomembna je bila promocija celotnega pouka v slovenski skupnosti, sodelovanje s slovenskimi društvi in podobne naloge. Dogovarjati se je bilo treba za vključenost slovenščine v redno šolstvo v tistih kantonih, kjer je bilo za to dovolj prijav.

Vse te naloge in še kaj drugega kažejo, kako je vloga naših učiteljic in učiteljev na tujem mnogo širša in večplastna, kot se zdi na prvi pogled ali od daleč.

»Trenutno poučujem v Gradcu na Novi srednji šoli St. Andreä takojmenovani pouk materinščine, ki je namenjen učencem osnovnih in novih srednjih šol. Imam pogodbo za poučevanje za tri šolske ure na teden, in sicer s strani deželne šolskega sveta za avstrijsko Štajersko. Povedati moram zanimivost, ki me je presenetila in je povsem drugačna. Kmalu po začetku pouka sem lani skupaj z vsemi učitelji, ki smo na novo vstopili v ta šolski sistem, morala priseči kot učiteljica,« pripoveduje Tatjana Vučajnk.

SLOVENŠČINA KMALU MATURITETNI PREDMET?

Letos je postala slovenščina izbirni predmet tudi na splošni visoki šoli (AHS) – gimnaziji, kar pomeni, da se odpirajo možnosti, da bi morda tudi kdajkdo maturiral iz slovenščine kot tujega jezika, kar pomeni, »da je avstrijska Štajerska tudi v mestu Gradec in njegovi okolici ponudila možnost učenja slovenščine kot tujega jezika za učence splošnih visokih šol (srednjih šol), in sicer gimnazij in višjih poklicnih šol,« pojasnjuje sogovornica.

Na avstrijskem Štajerskem se zadnja leta za pouk slovenščine kot jezika sosedov odloča čez 300 učenk in učencev oziroma njihovih staršev. Kakšno je njihovo znanje slovenskega jezika po končani šoli, povprašamo Tatjano Vučajnk, ki odgovarja: »Kakšno bo njihovo znanje po štirih letih, bo treba počakati še tri leta, saj smo začeli šele lani. Verjetno pa bo zelo različno, saj učenci pridejo z različnim predznanjem. Mogoče bi bilo tukaj smiselno izpostaviti strukturo, kako poteka pouk. Lansko šolsko leto je vsaka skupina, le-te so tri, imela eno uro slovenščine na teden, kar v celem šolskem letu pomeni 30 ur. Torej gre za neke vrste krajši tečaj, če se

smem tako izraziti, ki poteka enkrat na teden v popoldanskem času na prostovoljni ravni. Pri tem pouku je tudi izredno velika jezikovna, starostna, interesna in druga raznolikost, tu pa je še družinska logistika. Drugače pa je, denimo, z organizacijo in motivacijo (letos so tudi po zaslugi učitelja slovenščine Ernsta Körblerja praznovali 20-letnico) v Arnežu/Arnfeldu, kjer so vključili pouk slovenskega jezika v redni urnik kot izbirni predmet, ki ni dodatek siceršnjemu pouku. Na vprašanje, kakšne so možnosti, da bi bile na Štajerskem narodnostne oziroma dvojezične šole, ki tukajšnjim Slovincem pripadajo po 7. členu ADP enako kot Slovincem na Koroškem in Hrvatom na Gradiščanskem, Tatjana Vučajnk odgovori: »V Gradcu se odvijajo različni tokovi, vzpostavlja se šolska verikala: slovenščina v osnovnih/ljudskih šolah, slovenščina na gimnazijah in slovenščina na univerzi. Upamo, da nam bodo avstrijske šolske oblasti odobrile kakšno uro več, da bomo lahko še intenzivneje delali.« Pomeni, da odgovora ne pozna niti Tatjana Vučajnk, ki poudarja dobro sodelovanje s predstavnikom staršev, Kulturnim društvom člen 7 in predsednico Suzanne Weitlaner.



Delo z učenci je prijetno, koliko se bodo naučili slovenskega jezika, pa bo bolj znano čez tri leta, kajti začeli so lani.

Slovenci v Italiji

Z javnim protestom za manj besed in več dejanj

V NARODNOSTNIH USTANOVAH IN ORGANIZACIJAH NA TRŽAŠKEM, GORIŠKEM IN VIDEMSKEM BIJEJO PLAT ZVONA! TRI MESECE PRED IZTEKOM KOLEDARSKEGA LETA SO IZVEDELI, DA JIM BO ITALIJA IZ DRŽAVNEGA PRORAČUNA PO ZAŠČITNEM ZAKONU IZ LETA 2001 IZPLAČALA 4 MILIJONE 500 TISOČ EVROV, KAR JE 830 TISOČ MANJ KOT LANI.

Mirjam Muženič, RTV Slovenija



Nižji bo tudi prispevek za javne uprave v 32-ih občinah Furlanije Julijske krajine, kjer živijo Slovenci.

In ta denar, prvi, in kot kaže tudi zadnji letos, naj bi dobili šele konec novembra. Nižji bo tudi prispevek za javne uprave v 32-ih občinah Furlanije Julijske krajine, kjer živijo Slovenci. Prispevek za izvajanje vidne dvojezičnosti, rabe slovenskega jezika in uresničevanje drugih zaščitnih določil torej. Lani je iz Rima v Trst in potem slovenskim kulturnim ustanovam ter javnim upravam prišlo skupaj 8,8 milijona evrov, letos pa bo ta vsota manjša za skoraj dva milijona.

»Manj besed in več dejanj« so štiri besede na transparentu, s katerim je množica pripadnikov slovenske narodne skupnosti, zaposlenih v njenih osrednjih ustanovah in organizacijah, sporočila svojo stisko in pričakovanja. Zbrali so se v Gorici, pred začetkom prve deželne konference o njihovem pravnem položaju in zaščiti, ki jo je po določilih deželnega zaščitnega zakona iz leta

2007 pripravila uprave Furlanije Julijske krajine. Razmere so zaskrbljujoče, stiske zaposlenih pretresljive!

V Glasbeni matici so bili do sredine oktobra brez dveh plač, je povedal profesor Manuel Figelj in dodal, da ne vedo, kdaj bodo dobili prihodnjo. Kljub temu pa sam, verjetno ne edini, ne išče druge zaposlitve, saj se dobro zaveda pomena osrednje glasbene ustanove za obstoj in prihodnost Slovencev v Italiji. V goriškem Dijaškem domu trenutne razmere ocenjujejo kot najtežje v zadnjih dveh desetletjih. Ravnateljica Kristina Knez je priznala, da v desetih mesecih od države in dežele niso prejeli še niti evra. Skrbijo za 80 otrok, kar pomeni, da je od njihovega delovanja odvisnih 80 družin, glavčina stroškov pa so prav plače. Upravni odbor doma je že v septembru sprejel program izrednih varčevalnih ukrepov, med katerimi tudi 20-odstotno znižanje plač ob trdnem zagotovitvi staršem gojencev, da dejavnosti ne bodo okrnili. Tudi v Benečiji ne vedo, kako dolgo še bodo vzdržali, pa tudi ne, kako naprej. V časopisih Dom in Novi Matajur, v Zadrugi Most in kulturnem društvu Ivan Trinko ne plačujejo več osebja, je potožil predstavnik krovne Sveta slovenskih organizacij Giorgio Banchig, kar je žalostno za ljudi in njihove družine, ki od tega dela živijo. Denarna stiska ni prizanesla niti Narodni in študijski knjižnici v Trstu. Državnega denarja, ko bo prišel, bo skoraj 22 odstotkov manj kot lani, je zaskrbljen ravnatelj Milan Pahor, in če k temu prišteje tudi 20 odstotkov nižji prispevek iz Slovenije, bodo v tej pomembni ustanovi izgubili od 80 do 85 tisoč evrov v enem letu, zaradi katerih bi lahko že prihodnje leto ostali brez tretjine zaposlenih.

Rudi Pavšič ocenil kot dokaz izrednih razmer, saj ni običaj, da bi pripadniki slovenske narodne skupnosti v Italiji stali na ulici in protestirali. Pavšič je napovedal odpuščanje zaposlenih in ustavitev dejavnosti. Prepričan je, da narodna skupnost, zaradi katere je Furlanija Julijska krajina leta 1963 postala ena od petih italijanskih avtonomnih dežel s posebnim statutom, postaja vse manj vidna. Če pretirana italijanska birokracija uničuje narodno skupnost, je to veliko vprašanje demokracije v Italiji. Prvi mož druge krovne organizacije civilne družbe Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka pa je priznal, da verjame, da bodo državni denar, kot vsa leta doslej, vendarle dobili. Štoka pri tem upanju tudi stavi na prihodnje zasedanje delovnega omizja za Slovence v Italiji. Če pa denarja do začetka decembra ne bo na računih narodnostnih organizacij, bodo zares odšli na ceste, je še dodal.

Na zatožni klopi sta tako Rim kot Trst. Slednji se brani s tem, da morajo bremena vsesplošne krize nositi vsi, tudi sodržavljeni in davkoplačevalci slovenske narodne skupnosti. Hkrati pa računa nanje v boju za ohranitev deželne avtonomije, ki bi jo Furlanija Julijska krajina lahko izgubila prav zaradi varčevanja. Član deželne vlade, zadolžen tudi za jezikovne skupnosti Elio de Anna opozarja, da so pripadniki slovenske jezikovne skupnosti državljani Italije in da morata zanje poskrbeti najprej Rim in Trst. Predsednik deželnega parlamenta Maurizio Franz pa obljublja, da si bodo tudi v Trstu prizadevali za rešitev težkih razmer in varstvo delovnih mest.

Čeprav je bilo v ospredju goriške konference predvsem vprašanje denarja, pa je poglobljena razprava, za katero so strokovna izhodišča odlično pripravili v Slovenskem raziskovalnem inštitutu SLORI, osvetlila položaj Slovencev, zaščitne norme zanje in njihovo vsakodnevno izvajanje.

IZREDNE RAZMERE

Množični tihi protest pred goriškim Auditorijem je predsednik krovne Slovenske kulturno gospodarske zveze

Slovenci na Madžarskem

Ob 20-letnici sporazuma nekaj več optimizma!

V IMENU SLOVENIJE IN MADŽARSKE STA 6. NOVEMBRA 1992 TEDANJA ZUNANJA MINISTRA DR. DIMITRIJ RUPEL IN DR. GÉZA JESZENSZKI V LJUBLJANI PODPISALA SPORAZUM O ZAGOTAVLJANJU POSEBNIH PRAVIC MADŽARSKE NARODNE SKUPNOSTI V SLOVENIJI IN SLOVENSKE NARODNE MANJŠINE NA MADŽARSKEM. POBUDNICA ZA PRVI TOVRSTNI SPORAZUM JE BILA MADŽARSKA, PRI NASTAJANJU JE SODELOVAL UGLEDNI PRAVNIK FERENC HAJÓS, PRVI SLOVENSKI VELEPOSŁANIK V BUDIMPEŠTI.

Ernest Ružič

» Podpisniki bosta ustanovili posebno medvladno komisijo za manjšine, ki bo spremljala uresničevanje določil tega sporazuma,« so zapisali v 15. členu dokumenta, tedaj enega redkih te vrste v Evropi, in napovedali vsako leto kar dvakrat sestanek, kar se je pokazalo za neučinkovito, zato so dogovorili za vsakoletni pogovor. Zaradi nekaterih zapletov je bilo zasedanj manj, skupaj trinajst, zadnje, le obrobno v znamenju 20-letnice podpisa, konec septembra v Ljubljani.

Čeprav je bila 13. seja ob 20-letnici podpisa, je celovitejši pregled uresničevanja sporazuma predviden za konferenco v Monoštru in Lendavi z udeležbo zunanjih ministrov Karla Erjavca in dr. Jánosa Mártonyija. To naj bi bila priložnost, ko bi se pogovorili tudi o temah, ki presegajo pristojnosti komisije. Na ministrsko raven sodijo doslej neuresničene pobude Slovencev, da bi imeli v parlamentu zagotovljen poslanski sedež, kakor je to ustavno urejeno za madžarsko in italijansko narodnost v Sloveniji. Madžarska se je temu izognila tudi v novem volilnem zakonu, kjer je predvideno, da mora manjšina, ki želi kandidirati na parlamentarnih volitvah, izbrati kandidata, ki mora dobiti od 10 do 13 tisoč glasov, česar številčno majhne narodnosti, kamor s približno 5 tisoč pripadniki spada slovenska manjšina, seveda nimajo. Po novem zakonu tudi ni mogoče, da bi imelo več narodnosti skupno listo, kot je na Hrvaškem. Kot nadomestek za poslanca bodo imeli Slovenci predstavnika, ki bo spremljal zasedanja parlamenta, lahko bo razpravljal, ne bo pa imel pravice glasovati. Tako je Madžarska zaobšla duh sporazuma, ki zagotavlja porabskim Slovincem in prekmurskim Madžarom enake pravice, ali kot so zapisali v spremnem dokumentu (5. 11. 1992) slovenskega zunanjega mi-

nistrstva, da sta zunanja ministra podpisala Sporazum o recipročni zaščiti slovenske in madžarske manjšine v obeh državah. Formulacija, ki je ne omenjajo na sejah mešanih komisij, čeprav ne pomeni zniževanja manjšinske zaščite oziroma pravic ene manjšine na račun druge.

Nekaj več optimizma sta po začetku 13. seje v Ljubljani napovedala predsednica madžarske delegacije Zsuzsana Rápás, državna podsekretarka za nacionalno politiko pri ministrstvu za javno upravo in pravosodje, in slovenski predsednik mešane komisije, državni sekretar Matjaž Longar, po seji pa predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš, ki je zastopal Slovence na Madžarskem. Madžarska je končno zagotovila 500 milijonov forintov (približno 1,8 milijona evrov) za cesto med Gornjim Senikom in Verico, za katero sta oktobra 2007 temeljni kamen položila predsednik tedanje vlade Ferenc Gyurcsány in slovenski premier Janez Janša. Z deli bodo začeli letos, cesta bo narodnostni naselji tik ob Sloveniji povezala v drugi polovici leta 2013 in vzpostavila krožno in najkrajšo pot med porabskimi kraji in z Goričkim.

Pomemben napredek je bil dosežen, tako Martin Ropoš, pri dogovoru o sistemskem financiranju porabskih izobraževalnih, kulturnih in medijskih ustanov, ki so bile doslej v pretežni meri odvisne od javnih razpisov in manj od denarja iz državnega proračuna. Z letom 2013 naj bi bilo obratno: iz proračuna bo večina denarja za delovanje manjšinskih institucij. Kako bo s predlogom, da bi dobil monoštrski Kulturni in informativni center, v katerem so prostori Zveze Slovencev, knjižnica, uredništvo tednika Porabje, prostori slovenskega radia Monošter, dvorani za prireditve in razstave, kot celota status narodnostne kulturne ustanove, še ni znano.



Temeljni kamen za cesto med Gornjim Senikom in Martinjem sta oktobra 2007 položila tedanji predsednik madžarske vlade Ferenc Gyurcsány in slovenski premier Janez Janša.

Dobro kaže s strokovno pomočjo porabskim šolam, saj bodo imele z naslednjim šolskim letom gostujoče učitelje iz Slovenije, denar bo prispevala madžarska stran, deloma pa tudi slovenska.



Slovenska veleposlanica v Budimpešti Darja Bavdaž Kuret, slovenski generalni konzul v Monoštru Dušan Snoj, vodja službe za narodnosti mag. Stane Baluh, predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš, predsednik sveta pomurske madžarske samoupravne narodnostne skupnosti Ferenc Horvath in madžarski veleposlanik v Sloveniji Istvan Szent-Ivanyi.

Slovenci na Hrvaškem

Za dvojno volilno pravico še ni dozorel čas

POSLANEC BOŠNJAŠKE DEMOKRATSKE STRANKE HRVAŠKE (BDSH) NEDŽAD HODŽIĆ, KI V HRVAŠKEM SABORU ZASTOPA TUDI SLOVENSKO MANJŠINO, SANJA O DNEVU, KO BO HRVAŠKI PREDSEDNIK SRB, PREMIER PA BOŠNJAK ALI SLOVENEK.

Besedilo in foto Goran Ivanović, STA



To bi pomenilo, da je družba dozorela in bomo hrvaški državljani volili strokovnjake in najboljše med nami, ne bodo pa odločilne zgolj politične opcije in nacionalna pripadnost.

Poslanca Bošnjaške demokratske stranke Hrvaške (BDSH) Nedžada Hodžića si je bilo mogoče zapomniti po tem, da je nekajkrat zahteval prekinitev saborske seje, ko je začutil, da so njegovi kolegi poslanci iz hrvaških strank žalili pripadnike manjšin na Hrvaškem, jih diskriminirali ali izražali nesprejemljiva stališča do sosednje BiH. Kot predsednik poslanske skupine manjšin ter poslanec albanske, bošnjaške, črnogorske, makedonske in slovenske manjšine na Hrvaškem si ves čas prizadeva pošiljati sporočila vsem hrvaškim državljanom, večinskem narodu in manjšinam, da so pripadniki manjšin enakopravni z večinskim narodom. Pripadniki slovenske manjšine zaenkrat niso opozorili Hodžića, da bi imeli težave, pri katerih bi jim lahko pomagal kot poslanec. Potem ko je potreboval nekaj časa, da bi se seznanil s poslanskim

delom v saboru, namerava 54-letni diplomirani inženir elektrotehnike, ki je v politiko prišel iz podjetništva, okrepiti stike z lokalnimi legitimnimi predstavniki petih manjših. Hodžić priznava, da bo zelo težko v enem samem štiriletnem poslanskem mandatu rešiti vse zahteve pripadnikov manjšin, kot so denimo njihova prizadevanja za dvojno volilno pravico.

Med drugim so bili primeri, da pripadniki slovenske skupnosti niso mogli spremeniti narodnosti v volilnih seznamih, potem ko se pri sprejemanju hrvaškega državljanstva zaradi različnih razlogov niso jasno izrekli za Slovence. Ali ste seznanjeni s tem problemom?

Takšni primeri niso povezani zgolj s Slovenci, enake težave imajo tudi Bošnjaki. Ljudje smo namreč pragmatični, pa tudi hudi časi so bili, ko je bilo treba izraziti narodnost. Bošnjaški primeri so morda še bolj zapleteni zaradi muslimanske narodnosti, ki izhaja iz jugoslovanskih časov. Edina pot za spremembo narodnosti pelje v matične urade, v katerih vsak

državljan lahko zgolj osebno zahteva omenjeno spremembo. Na ta način je mogoče spremeniti narodnost v registru volivcev. Pri uresničenju zakonskih pravic vsake izmed manjšin je izjemno pomembno, da v lokalni samoupravni enoti lahko, glede na število pripadnikov manjšine, voli svoje predstavnike v lokalnih političnih strukturah. Do konca leta bomo verjetno seznanjeni z izidi lanskega popisa prebivalstva, torej o številu pripadnikov nacionalnih manjšin, kar je zelo pomembno zaradi lokalnih volitev, ki bodo pomladi 2013. Dobili bomo natančno sliko o številu pripadnikov manjšin na Hrvaškem, sicer pa to ne pomeni, da bo delo končano, saj mora biti družba zdrava, da vsak lahko vsak odkrito izrazi svojo narodnost. Lahko smo integrirani v družbo, ni pa se treba asimilirati, če tega ne želimo.

V pogovoru s pripadniki slovenske manjšine sem slišal, da se s težavami ne srečujejo samo na matičnih uradih v Zagrebu, temveč tudi v nekaterih manjših mestih na severozahodu Hrvaške, kjer spremembo nacionalnosti menda pogojujejo z diskrecijsko pravico urada.

Za spremembo narodnosti v volilnih registrih ne sme biti nobenih ovir! Če je kakšen pripadnik nacionalne manjšine soočen s takšno težavo, prosim, naj obvesti klub nacionalnih manjšin v hrvaškem saboru. Potem bomo ukrepali. Nekateri birokrati na lokalni ravni postavljajo lastna pravila. Sicer pa lahko državljani po opravljenem postopku spremembo nacionalnosti v registru volivcev preverijo tudi na spletu.

Ko govorimo o parlamentarnih volitvah, slovenska manjšina »navija« za dvojno volilno pravico. Kakšno je vaše stališče glede pozitivne diskriminacije na volitvah?

Vsi navijamo za dvojno volilno pravico, ker bi to bil korak proti pozitivni diskriminaciji, da bi pripadniki manjšin lahko volili svoje predstavnike ter predstavnike strank in neodvisne

kandidate na državnih volilnih seznamih. Bojim se, da na Hrvaškem še ni dozorel čas za to, saj nekatere politične stranke zaradi Srbov, ki so največja manjšina na Hrvaškem, takšnim pravicam nasprotujejo. Mislim, da dvojne volilne pravice na prihodnjih parlamentarnih volitvah, ki bodo predvidoma leta 2015, še ne bo. Minister za upravo Arsen Bauk je obljubil, da bodo poenotili volilne sezname, da se državljanom na voliščih ne bi bilo treba izrekati, ali bodo volili na manjšinskih ali na strankarskih seznamih, kar je pripadnikom manjšin včasih nerodno. Na ministrstvu še iščejo ustrezno rešitev. Sicer pa bi družba morala biti dovolj zrela in sprejet, da pripadnik manjšine lahko pride na volišče in se brez pomislekov kogar koli odloči, da bo volil na manjšinskih volitvah.

Tudi Šemso Tanković, vaš predhodnik na položaju poslanca za istih pet manjšin, je bil iz bošnjaške skupnosti. Kako ocenjujete dejstvo, da je bošnjaška manjšina zaradi svoje številčnosti zmeraj v prednosti pred ostalimi štirimi manjšinami, ki skupaj volijo enega poslanca? V takšnih okoliščinah slovenska manjšina praktično ne more dobiti svojega poslanca, kljub temu da so pred leti Slovenci imeli namestnika poslanca.

Pri obstoječem razmerju je zelo majhna možnost, da bi v saboru sedel tudi kandidat slovenske manjšine. Bošnjakov je izmed petih manjšin, ki jih predstavljam, največ, zelo dobro pa je organizirana tudi albanska manjšina in sem decembra lani za las zmagal pred manjšinsko kandidatko Albancev. Predvsem gre za vprašanje organiziranosti manjšine, ki pa zna biti zapleteno tudi zaradi številnih narodnostno mešanih zakonov kot tudi zaradi otrok tretje ali četrte generacije, ki ne čutijo pripadnosti do manjšin. Sicer pa je odprta tekma, saj imajo tudi Bošnjaki na Hrvaškem dve politični stranki, torej dve skupnosti v političnem pomenu. To tudi pomeni, da nismo nepremagljivi.

Obenem pa ni realno, da bi vsaka izmed 22 manjšin na Hrvaškem dobila svojega poslanca. K večjemu je slišati zahteve, da bi v saboru bilo še manj poslancev manjšin.

Mislim, da ni realno, da bi Bošnjaki, kljub temu da so druga najštevilčnejša manjšina na Hrvaškem, dobili sami svojega poslanca. Hrvaška politično še ni dozorela za kaj takega. Pogosto povem, da sanjam o Hrvaški, v kateri bo Srb predsednik, Bošnjak ali Slovenec pa premier, kar bi pomenilo, da je družba dozorela in bodo volili strokovnjake ter najboljše med nami, ne bodo pa odločilne zgolj politične opcije in nacionalna pripadnost. V prihodnje manjšine verjetno ne bodo imele več poslancev v saboru, je pa

pomembno obdržati sedanjih osem manjšinskih poslancev.

Koliko sploh lahko pomagata vsem manjšinam, ki jih predstavljate v saboru, ne da bi favorizirali le bošnjaške?

Treba je biti objektivni. Kot poslanec v saboru lahko branim načela. Naša poslanska skupina, v kateri so predstavniki manjšin, je zasuta s klici ljudi, ki zahtevajo reševanje konkretnih vprašanj, od tega, ali lahko priklopijo vodo v hišo, do tega, da so diskriminirani kot pripadniki manjšin. Gre za moj prvi poslanski mandat. Prvih pol leta sem se zgolj učil, zdaj pa želim v stiku z izvoljenimi predstavniki manjšin v lokalni samoupravi priti do informacij o tem, kaj jih muči. Kot poslanci manjšin se moramo boriti in pokazati, da smo v parlamentu, poslati sporočilo vsem hrvaškim državljanom, da smo enakopravni z njimi. Koliko bomo uspeli reševati posamezne primere, je težko povedati, sicer pa vabim vse pripadnike manjšin, če mislijo, da lahko pomagam, naj se oglasio na elektronski naslov poslanske skupine manjšin v hrvaškem saboru in nas obvestijo o morebitnih težavah. V poslanski skupini smo predstavniki manjšin enotni, da bomo vztrajali pri boju za enakopravnost vseh državljanov. V saboru bom vedno zahteval dodatne razprave, če bo treba pojasniti vprašanja, ki prizadevajo manjšino. Pa tudi prekinjal seje, če bo kdo v razpravah žalil ali diskriminiral pripadnike manjšin na Hrvaškem.

Ali so bili Slovenci med tistimi, ki so prosili vašo pomoč?

Slovenci niso imeli konkretnih vprašanj, najbolj pogosto je šlo za Bošnjake in Albance, ki so se večinoma pritoževali zaradi diskriminacije na podlagi vere. Kot veste, sta približno dve tretjini Albancev muslimanske veroizpovedi. Pomembno je, da na Hrvaškem prenehamo biti obremenjeni z nacijami, ker bo tudi občutek diskriminacije manjši. Vse manjšine morajo biti rože hrvaške družbe.

Iz slovenske skupnosti je bilo slišati, da so čutili pritiske na Hrvaškem v primerih, ko rožice med Zagrebom in Ljubljano niso cvetele. Ali imate informacije o tem?

Gre za nezrelost družbe. Tudi sam sem bil deležen podobnih pritiskov med vojno, ko sem urejal bivanje na Hrvaškem. Čeprav sem iz BiH prišel živeti v hrvaško Istro leta 1988 in potem ustvaril družino ter delal kot podjetnik, sem v prvih petih letih, dokler nisem dobil državljanstva, imel težave pri urejanju dovoljenja za bivanje vsakič, ko so se zaostрили odnosi med Hrvaško in BiH. Nikakršen spor med Hrvaško in Slovenijo se ne sme odražati na življenju Slovencev na Hrvaškem.

Slovenci na Hrvaškem

20 let Zveze slovenskih društev

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem je konec septembra v nabito polni mali dvorani koncertne dvorane Vatroslav Lisinski v Zagrebu s prireditvijo Domovina je, kjer je dom obeležila 20. obletnico svojega delovanja.



Foto: Miroslava Maria Bahun

V bogatem kulturno-zabavnem programu se je predstavila slaba polovica vseh slovenskih društev s Hrvaške. Nastopajoči so po vrsti navdušili - mešana pevska zbor Encijan iz društva Istra iz Pulja ter Triglav iz Splita, moški zbor Histria in pevki Jasmina Ilić Draković in Tanja Gužvić, tudi iz puljskega društva Istra, folklorni skupini društev Bazovica z Reke ter iz Karlovca, mladinska igralska skupina Nagelj iz Varaždina in skupina tolkalcev Sudar iz Zagreba. Proslave se je udeležila tudi ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak, ki je pohvalila dosedanje delovanje zveze na Hrvaškem. Pričakuje, da bo po vstopu države v EU sodelovanje med Slovenijo in njeno manjšino na Hrvaškem pri različnih projektih še lažje.

Predsednik Zveze Darko Šonc je ocenil, da je le-ta opravila svoje glavno poslanstvo pri povezovanju in usklajevanju slovenskih društev na Hrvaškem. Pričakuje, da bodo z uspešnim delom nadaljevali, tudi ko bodo ustanovljena nova društva.

Zvezo slovenskih društev so na Hrvaškem ustanovila slovenska kulturna društva iz Zagreba, Reke in Splita leta 1992, danes pa deluje 16 slovenskih kulturnih društev na vseh koncih države. Vsa društva so bila zastopana ob obletnici Zveze v Zagrebu.

- G. I. -



Foto: Zvonko Horvat



Foto: Zvonko Horvat

Bloudkova letalnica najlepša, Goriškova bo največja

V Planici nastaja najsodobnejši nordijski center

PRENOVLJENA BLOUDKOVA LETALNICA NAJ BI BILA LE UVOD V NASTANEK VELIČASTNEGA NORDIJSKEGA CENTRA, KI ŽELI LETA 2019 GOSTITI SVETOVNO PRVENSTVO V NORDIJSKEM SMUČANJU IN MORDA NEKOČ CELO OLIMPIJSKE IGRE

Peter Zalokar, Delo



Primož Peterka je opravil prvi skok na prenovljeni skakalnici

Naključje je hotelo, da so 14. oktobra, le nekaj dni zatem, ko je Smučarsko zvezo Slovenije (SZS), najbogatejšo panožno organizacijo na Slovenskem, prvič prevzel mož iz nordijskih vrst Primož Ulaga, v Planici odprli prenovljeno Bloudkovo letalnico. Planica ima največ svetovnih rekordov v smučarskih poletih in je eden od glavnih simbolov slovenstva ter najbolj obiskana športna prireditev pri nas. Primoža Peterko in druge »orle« si je v 90-ih letih v enem dnevu ogledalo prek 30.000 ljudi, v štirih dneh pa skoraj 100.000. Samo papežev obisk je bil bolj obljuden. Dolina pod Puncami pa naj bi ostala magnet za navijače tudi v prihodnje.

REKORDI IN ŠAMPIONI

Stara Bloudkova velikanka je bila po načrtih Stanka Bloudka zgrajena leta 1934 in je od takrat pa do leta 1948 držala svetovni rekord. Leta 1969 ji je primat v Sloveniji prevzela letalnica bratov Gorišek, Lada in Janeza, in imela svetovni rekord od leta 1985 do februarja 2011, ko je Norvežan Johan Remen Evensen na novi napravi v domačem Vikersundu poletel 243 in potem še 246,5 metra, kar je za sedem metrov in pol dlje, kot je v Planici zmogel njegov rojak Bjørn Einar Romøren.

Na stari Bloudkovi velikanki je Avstrijec Josef Brald 15. marca 1936 prvič preskočil tedaj sanjsko mejo 100 metrov. Čeprav smo imeli veliko skakalnih šampionov, pa imamo Slovenci samo enega rekorderja. Jože Šlibar je leta 1961 znamko popravil na 141 metrov, ampak to je bilo v Oberstdorfu.

Leta 1977 je Bogdan Norčič v Planici kot predskakalec doskočil pri rekordni znamki – 181 metrih, vendar pri pristanku podrsal in izid žal ni obveljal.

S staro Bloudkovo velikanko niso povezane samo lepe zgodbe. Zaradi dotrajanosti se je kar sama od sebe podrla leta 2001 in je od tedaj pomenila nacionalno sramoto. Zdaj je spet najlepša na svetu, je bilo plebiscitarno mnenje ljudi, ki so se udeležili slovesne otvoritve, na kateri sta lepotico odprla Aleš Hlebanja in Primož Peterka. Prvi zato, ker je bila njegova babica prva, ki je prodala zemljišče za namen obnove, drugi, ker je največji slovenski as doslej. Čeprav vremenska napoved ni bila najlepša, je sonce že zjutraj v dolini pod Puncami odgnalo sive oblake in 7.500 gledalcem pričaralo nepozaben dan, ki se bo z zlatimi črkami zapisal v zgodovino slovenskih smučarskih skokov. Ti so namreč dobili sodoben center s srednjo (HS-104) in veliko napravo (HS-139) s plastično podlago.

»Občutki so super, objekt je res lep. Škoda, da smo morali nanj čakati tako dolgo, toda v vsakem primeru je bolje, da smo ga dočakali vsaj zdaj, kot če ga ne bi nikoli,« je poudaril Peterka. Skakalca sta po pristanku pobrala trak, ki so ga nato v izteku prerezali ministri za šolstvo in šport – nekdanja Milan Zver in Igor Lukšič ter zdajšnji Žiga Turk. Slavnostnemu odprtju je sledilo državno prvenstvo na veliki skakalnici, na katerem je z najdaljšima poskusoma obeh serij (132 in 133 metrov) premočno zmagal Jurij Tepeš. »Naprava je res čudovita, zame ena od lepših na svetu,« se je smejalo 23-letnemu Stanežičanu, ki je dodal: »Menim, da se sploh še ne zavedamo, kaj smo dobili. To je nedvomna velikanska pridobitev, s katero bomo prihranili pri času, energiji in navsezadnje tudi denarju.«

Svetovni prvak v poletih Robert Kranjec ni bil razočaran nad četrtim

Dolina pod Puncami naj bi ostala magnet za navijače tudi v prihodnje.



Inženir Stanko Bloudek

mestom. »Skakalnica je še lepša, kot sem mislil, da bo. Bal sem se namreč, da bo na njej spet kaj 'slovenskega',« je izjavil »leteči Kranjčan« in pripomnil, da se ne more primerjati s staro Bloudkovo velikanko, ki se je je spomnil na svojstven način: »Ko sem začel skakati, sem bil še premlad, da bi treniral na njej, ko pa bi jo potreboval, se je podrla ...«

NORDIJSKO SP 2019 V PLANICI?

Dobre volje je bil kajpak tudi glavni trener slovenske reprezentance Goran Janus, ki je posebej čestital Jelku Grosu, direktorju Zavoda za šport Planica, ker se je s svojimi sodelavci držal datuma in pripomogel k rojstvu objekta, ki so ga naši skakalci tako krvavo potrebovali. Novi predsednik SZS Primož Ulaga je le dan zatem dočakal prvo veliko zmago. Izvršni odbor SZS je namreč soglasno podprl novo kandidaturo Planice za organizacijo nordijskega SP 2019. Odločitev bo padla na kongresu Mednarodne smučarske zveze prihodnje leto v Barceloni. Nova kandidatura Planice za nordijsko SP po pomladni blamaži v Južni Koreji, ki je odnesla njegovega predhodnika Tomaža Lovšeta, je bila tudi eden prvih Ulagovih ciljev.

Tudi skakalci in drugi strokovnjaki so novo napravo ocenili z visokimi ocenami. Blaž Miklavčič, direktor GH holdinga, ki je zgradilo novi napravi, je povedal, da je bila gradnja po zahtevnosti primerljiva z gradnjo avtocestnega viadukta Črni Kal. Konstruktor skakalnih naprav Janez Gorišek je bil zadovoljen, da je tudi po prenovi ostalo ohranjeno hrbitišče nekdanje Bloudkove naprave. Janez Kocijančič, predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije, je prenovljena športna objekta v Planici umestil ob bok

ljubljskim Stožicam. Za občino Kranjska Gora je gradnja nordijskega centra izredna priložnost ne le za razvoj športa, ampak tudi za razvoj turizma, pa je dejal župan Jure Žerjav.

PLANIŠKI CENTER SE BO VZDRŽEVAL SAM

Za Jelka Grosa, ki mu pripada levji delež pri vodenju projektov obnove Bloudkove velikanke oziroma gradnje nastajajočega nordijskega centra Planica, je bila prireditev kot praznovanje rojstva otroka. Ne misli se ustaviti pri tem. Povedal je, da bodo prihodnje leto prenovili še letalnico, zgradili pet otroških in mladinskih skakalnic, najpozneje do konca leta 2014 pa bodo dokončali tudi tekaški stadion. Planiški center naj bi se vzdrževal sam. Medtem ko se bo skakalni del preživljal z najemnino od prireditev pod okriljem SZS in participacijo posameznikov za trening (veliko zanimanje so že pokazale številne tuje reprezentance), se bo tekaški del financiral tudi z drugimi turističnimi proizvodi. Zgradili naj bi kilometrski tekaški predor, ki bo odprt vse leto in bo namenjen zlasti rekreativcem, profesionalcem pa bo proga služila predvsem za testiranje smučarjev. Imeli bodo tudi dva vetrovnika – vertikalnega za lebdenje v zraku in horizontalnega za preizkušanje aerodinamičnih položajev. Potem bo v Planici še neke vrste muzej oziroma interpretacijski center, v katerem bosta dva simulatorja, s pomočjo katerih bodo lahko tudi navadni smrtniki doživljali sile, ki jih občutijo skakalci ...

»Za nameček imamo v načrtu še jeklenico z vrha letalnice, ki bo dolga 600 metrov in po kateri se bodo lahko obiskovalci spuščali s hitrostjo do 130 km/h. V posebnem tematskem parku bodo na svoj račun prišli tudi najmlajši. Skratka, želimo si imeti center, v katerega se bodo

Izvršni odbor SZS je soglasno podprl novo kandidaturo Planice za organizacijo nordijskega SP 2019

ljudje vračali,« je v velikem intervjuju za Delo razložil Gros, ki si obeta dober obisk: »Računamo s približno 40.000 turisti na leto, od katerih naj bi vsak drugi v Planici pustil pet evrov, kar bi skupaj torej nanese 100.000 evrov. To bi moralo biti dovolj za vzdrževanje vsaj skakalnega dela. Celoten center pa bi moral za svoje delovanje 'obrniti' milijon evrov.«

V PRIČAKOVANJU NOVEGA REKORDA

Nordijski center naj bi stal 42 milijonov evrov, od tega 24 milijonov skakalni in 18 milijonov tekaški del. Okrog 85 odstotkov denarja bo priskrbel evropski sklad za regionalni razvoj, preostanek mora plačati država. »Tako po finalu svetovnega pokala v smučarskih poletih konec marca 2013 bomo začeli prenavljati velikanko bratov Gorišek, zaradi katere nam bo najbolj tekla voda v grlo, saj ne bomo smeli izgubiti nobenega dneva. Tekaaški center si želimo dokončati hkrati z letalnico, torej do marca 2014, časa pa imamo na voljo do konca tistega leta. Letalnica bo torej leta 2014 prenovljena za prireditev,« je pojasnil Gros, ki verjame, da se bo v Planico takrat vrnil tudi svetovni rekord: »To je moja želja. Nova planiška letalnica bo imela oznako HS pri 225 metrih, kalkulacijsko točko K pa pri 200 metrih, s čimer bo pet metrov večja od vikersundske. Iz tega zornega kota bi torej rekord pač moral pasti.«

Jelko Gros: »Celoten center bi moral za svoje delovanje 'obrniti' milijon evrov.«

Nordijski center



Največji muzej na prostem na svetu

Dežela kozolcev odpira vrata

PO TEM KO SMO O MUZEJU KOZOLCEV V SLOVENIJI DANES PISALI, KO SE JE ZGODBA ŠELE ZAČENJALA, LETOS PA TA EDINSTVENI PROJEKT ŽE DOBIVA KONČNO PODOBO. ZANIMANJE ZANJ JE IZJEMNO IN PRESEGA CELO PRIČAKOVANJA »OČETA« PROJEKTA RUPERTA GOLETA.

Besedilo Blanka Markovič Kocen, foto Alenka Lamovšek in Mojca Štepic



Rupert Gole, župan Šentrupert: »Želimo, da postane Dežela kozolcev izletniška točka, sprehajalni park, kulturno središče in še marsikaj.«

Ko je Rupert Gole, že drugi mandat župan občine Šentrupert, lani začel postavljati izjemni svetovni projekt, prvi muzej kozolcev na svetu, se ni zavedal, da bo projekt odmeval po vsej državi in izven nje. Dežela kozolcev je namreč edinstven muzej na prostem, v katerega so prenesli stare kozolce, jih obnovili in s tem prispevali k ohranjanju slovenske kulturne dediščine. V Deželi kozolcev je razstavljenih 19 kozolcev vseh tipov, ki se v pojavljajo v Sloveniji in tudi zunaj nje, vendar samo tam, kjer so Slovenci živeli (ob meji z Avstrijo, Italijo in s Hrvaško), pripravljajo pa se številne aktivnosti, ki že privabljajo goste. Tudi do 150 obiskovalcev na dan so že zabeležili!

Malo ste presenečeni, ker je Dežela kozolcev privabila toliko obiskovalcev, čeprav ste ga šele postavili in ga še urejate?

To je lepo presenečenje in prav zato, ker ljudi kozolci tako zanimajo,

želimo vso ponudbo narediti še bolj slikovito in zanimivo. Da bodo ljudje prišli na dnevni izlet, imeli na voljo različne aktivnosti in dogajanje, poleg ogleda muzeja, seveda, in se sem radi vračali. Želimo, da postane Dežela kozolcev izletniška točka, sprehajalni park, kulturno središče in še marsikaj.

Kaj vse vsebuje Dežela kozolcev in katere ureditve še potekajo?

V muzeju je zastopanih vseh šest tipov kozolcev (enojni, enojni s plaščem, enojni vzporedni) in trije dvojni (nizki, kozolec na kozla in toplar). Dežela kozolcev se razprostira na 2,5 hektarja, med kozolci pa je za kilometer sprehajalnih poti. Zadnje kozolce smo prenesli in obnovili poleti, uredili vse sprehajalne poti, ravno v teh dneh pa smo posejali travo.

Posaditi je treba še drevesa, česar smo se posebno skrbno lotili. Izdelan imamo načrt hortikulturne ureditve, v katerem so označena vsa mesta in vrste dreves. Seveda bomo tu

posadili tiste sorte drevja, ki sodijo na podeželje in med kozolce – predvsem visokodebelne sadne sorte. Pri tem opravitlu pa bodo sodelovali tudi moški iz Šentrupert, ki so dopolnili 90 in več let. Vsakdo lahko posadil eno drevo za svoje potomce.

V sodelovanju z Majo Ferme ste se odločili tudi za poroke med kozolci.

Res je, prva bo 1. decembra in prepričan sem, da bo nekaj posebnega. Maja bo oblikovala tako obleko za nevesto kot tudi za ženina. Želimo, da so poroke elegantne, vendar v povezavi z dediščino, glede na letni čas z žiti, cvetočimi travniki in podobnimi motivi. Pozneje pa bomo pripravili tudi modni dogodek s poročnimi oblekami, ki ga bomo izvedli med kozolci.

Ker ste v Sloveniji dobesedno obudili kozolce, nenadoma k vam prihajajo in vas kličejo ljubitelji le-teh od vsepovsod, tisti, jih izdelujejo, že leta zbirajo, fotografirajo ali snemajo. Tudi vaša pisarna je polna maket kozolcev.

Kozolec je dejansko edini objekt ljudskega stavbarstva, ki je avtohton – samo slovenski. Torej je logično, da smo na to ponosni in da so Slovenci navdušeni nad kozolci. Obiskali so me ljudje, ki izdelujejo modele lesenih kozolcev ter tudi druge zanimive izdelke iz lesa in s katerimi smo se dogovarjali o možnostih sodelovanja na področju turističnih spominkov in darilnega programa. Prinašajo mi tako fotografije kot tudi modele. Nekaj jih pričakujem še v kratkem, saj so se nekateri odločili, da jih izdelajo prav po vzoru teh, ki so postavljeni v muzeju. Našel me je tudi gospod Tinček Ivanuša s Ptuja, ki že vse leto snema kozolce po Sloveniji in je že nekajkrat obiskal tudi Deželo kozolcev. Ravno pred kratkim je tu posnel ljudske plese in zdevanje ajde v kozolec. Poleg tega je celoten proces postavljanja muzeja na prostem sprti snemal tudi naš lokalni TV snemalec Janez Janežič. Vse pa je seveda tudi

fotografirano. Gradiva je tako dovolj za monografijo, kar je izziv za naslednje leto.

Pred nekaj tedni smo gostili tudi oddajo Pogledi Slovenije, katere gost sem bil. Vikend po oddaji smo imeli veliko obiskovalcev.

Vidim, da imate na mizi tudi piškote s kozolci ...

Pekle so jih članice našega Društva podeželskih žena in deklet. Gre za to, da smo ob prvi javni predstavitvi za medije pripravili med drugim tudi te piškote – to je bila njihova ideja, ki sem je bil zelo vesel. Ker so okusni in je bilo zanje zanimanje, so ženske vse navdušene in so postali naši zaščitni piškoti, ki seveda ne bodo manjkali niti v muzeju.

Dežela kozolcev bo uradno odprta šele junija prihodnje leto, vendar imate že zdaj pestro dogajanje. Kaj boste uredili do takrat?

Muzej bo v svoji končni prostorski in funkcionalni podobi predstavljal turistično, izobraževalno in kulturno središče, ki bo poleg osnovne infrastrukture – kozolcev med drugim ponujal še strokovno vodenje po muzeju, izobraževalne delavnice, igre za otroke in odrasle, team buildinge za podjetja in organizacije, mednarodne razstave, koncerte, modne revije, posebne poroke in nočitve na kozolcu.

Dolgoročna vizija projekta je postati mednarodno prepoznavna turistična destinacija, ki temelji na ohranjanju naravne in kulturne dediščine. Ta projekt se v celoti ujema tudi s strategijo razvoja slovenskega turizma, ki jo je pripravila Slovenska turistična organizacija, tako da smo se tudi z njo že povezali in bo Dežela kozolcev že naslednje leto prisotna v njihovih promocijskih aktivnostih.

Bo torej mogoče na kozolcih kdaj v prihodnosti tudi prespati?

Spanje na kozolcu je danes doživetje, včasih pa je bilo to na podeželju nekaj običajnega. Tudi sam sem kot otrok odraščal na kmetiji in poleti smo se kar preselili na seno. Na začetku bomo s spanjem na kozolcu na senu in preprostih platnenih vrečah otrokom poskušali pričarati še neizkušena, popolnoma nova doživetja, starejšim pa morda vzbuditi nostalgijo na otroštvo. Ker pa računamo tudi na zahtevnejše goste, ni izključeno, da ne bomo v prihodnosti preselili še kakšnega kozolca in ga preuredili v nastanitvene kapacitete na nekoliko višji ravni.

Nad kozolci so navdušeni tudi mladi, natančneje slovenski in tuji študenti, s katerimi ste se v oktobru tudi srečali. Kaj vam bodo pripravili?

Dežela kozolcev je navdušila tudi Visoko šolo za oblikovanje iz Ljubljane,

kjer so se odločili aktivno sodelovati pri oblikovanju Dežele. Tako bo v okviru vsakoletnega mednarodnega oblikovalskega natečaja Design in action 58 slovenskih in tujih študentov vključenih v kreativno načrtovanje Dežele kozolcev. To pomeni, da bodo tri mesece razvijali ambiente, uporabno opremo, produkte in storitve za Deželo, kot na primer igrala, instalacije, ki vključujejo vsaj dve človeški čutili, labirint, turistične spominke, stol Dežele kozolcev in podobno.

Zaključek mednarodnega projekta bo februarja prihodnje leto v Ljubljani in Šentrupertu. Zaključni dogodek bo sestavljen iz oblikovalskega simpozija, študentskih delavnic, slavnostne razglasitve nagradencev in odprtja razstave pod kozolci z vsemi oblikovalskimi rešitvami, ki jih bodo pripravili študenti. Široki mednarodni udeležbi vseh sedmih akademij članic se bodo pridružili tudi predstavniki Victoria & Albert Museum iz Anglije, ki je največji muzej na področju umetnosti in oblikovanja na svetu.

Kakšno je stanje kozolcev pri nas? Dejstvo je namreč, da ste z obnovo prispevali tudi k ohranitvi marsikaterega kozolca, ki bi sicer propadel...

Z razvojem projekta so se nekateri lastniki kozolcev šele začeli zavedati njihovega pomena ter zgodovinske vrednosti in jih niso bili pripravljeni prodati, temveč so se odločili, da vanje investirajo in jih sami vzdržujejo.

Sicer pa je stanje slabo, saj je recimo v zadnjih desetih letih samo na Dolenjskem propadlo kar 15 odstotkov kozolcev, 35 odstotkov pa je v izredno slabem fizičnem stanju in jim grozi skorajšnji propad. Gre predvsem za lesene kozolce.

Lukov topler, ki je pri vas najstarejši, je za razliko od preostalih pokrit s slamnato streho. Tako so pokrivali včasih vse kozolce, drži?

Res je, včasih je bila slama najpogostejša kritina na kozolcih – seveda ne povsod po Sloveniji, na

Gorenjskem pogostejše srečujemo skodle. Lukov toplar bo kot edini kozolec v muzeju pokrit s slamo, saj je imel slamnato streho v izvorniku. Sicer pa ima najstarejši kozolec v muzeju častitljivih 217 let. To je izredno veliko. Najstarejši kozolec v Sloveniji toplar v Grebenju pri Velikih Laščah je iz leta 1769 in ima 243 let, torej je le 26 let starejši od najstarejšega v muzeju.

Je zamisel o Deželi kozolcev nastala zato, ker ste arhitekt?

Delno tudi, saj se z arhitekturo ukvarjam vse življenje in seveda nekatere stvari bolj spremljam. Na Bistrici, v vasi pred Šentrupertom, je znameniti Simončičev toplar, ki velja za najlepši slovenski kozolec in je edini kulturni spomenik državnega pomena med kozolci. Ko smo razmišljali, kako ga bomo promovirali, je nastala ideja o Deželi kozolcev, Simončičev pa je bil v bistvu vstop vanjo.

V Šentrupertu ste župan že drugi mandat, občani vas imajo zelo radi, ker ste zanje naredili že veliko koristnega, občina pa je postala prepoznavna in okoljsko ozaveščena. Kaj štejete med svoje posebne dosežke?

Ponosen sem, da je občina, ki jo vodim, med najbolj okoljsko ozaveščenimi in energetsko učinkovitimi, kar potrjujejo številna priznanja. Tako je naša občina v projektu Zlati kamen letos prejela nagrado kot druga razvojno najprodnorejša v Sloveniji. Lani smo prejeli priznanje za najbolj inovativno občino v Sloveniji. Kot prvi pri nas smo zgradili popolnoma lesen vrtec in lani za ta projekt prejeli nagrado Energetsko učinkovit projekt leta. Pred dvema letoma smo na tekmovanju za energetsko najbolj učinkovito občino v Sloveniji v kategoriji manjših občin zasedli drugo, letos pa celo prvo mesto in tako postali Energetsko najbolj učinkovita občina v Sloveniji. Seveda sem ponosen in vesel. Podelitev nagrade je bila 19. oktobra v Portorožu.



Marko Smole in etnološka zbirka »Palčava šiša«

INŽENIR ELEKTROTEHNIKE, KI SE JE ZAPISAL TUDI ETNOLOGIJI, HIŠI SVOJIH PREDNIKOV NA PLEŠCAH OB REKI ČABRANKI NA HRVAŠKEM IN PO NAJBOLJŠIH MOČEH SKRBI ZA KULTURNI DIALOG MED SLOVENSKEM IN HRVAŠKIM ŽIVLJEM NA OBEH STRANEH MEJE, JE ZASLUŽEN ZA OHRANJANJE KULTURNE DEDIŠČINE S POUČENJEM NA ETNOLOŠKI DEDIŠČINI.

Besedilo in fotografije: Andrej Blatnik



Ljude, ki premorejo različne artefakte, ne vedo pa prav dobro, kako in kaj naj z njimi počnejo, pogosto priskoči na pomoč in jim pomaga urediti zbirke, da imajo rep in glavo. Marko Smole organizira tudi etnološke delavnice, letos poleti je v domači Palčevi hiši ali po domače Palčavi šiši organiziral že 5. etnološko delavnico.

Plešče ležijo na pomembni naravni prometnici, ki je od nekdaj povezovala Kvarnerski zaliv z zaledjem. Danes ta žila ni več tako oblegana, kot je bila, mar ne?

Cesta Gerovo – Prezid, ki vodi na severozahod proti Babnemu polju v Sloveniji, na jug pa se razcepi na dva kraka proti Delnicam in Bakru, je še vedno dokaj prometna cesta.

Problematični sta dolini Čabranke in Kolpe, kjer so komisije z obeh strani meje prehode brutalno zaprle. To pomeni, da so ceste, ki so funkcionirale sedemsto let po delih, ki so bili najlažje prehodni, torej v spodnjem delu toka po hrvaški, v srednjem po slovenski in zgornjem spet po hrvaški strani, naenkrat zaprte. V tem vidim veliko tragiko tega kraja. Tisto, kar je bilo nekoč lahko dostopno in je pravzaprav dajalo življenje, ne samo Pleščam ampak tudi večjemu Čabru, je bilo naenkrat odrezano. Lokalne komunikacije so bile popolnoma prekinjene in zadeve so se obrnile povsem drugam. No, te brutalne meje so se zlogoma začele mehčati, dokler v zadnjih letih meja ni postala meja schengenskega območja, ki je zadeve zadržnila do kraja.

Ampak to se bo po vstopu Hrvaške v Evropsko skupnost verjetno spet izboljšalo?

Nisem prepričan, ker so se na tem območju uveljavile neke nenaravne poti, posiljene ceste, ki so terjale veliko energije in prav tako veliko denarja, ljudje pa so se ves čas izseljevali. Se pravi cest, ki naj bi ohranjale prebivalstvo v teh krajih, lokalni živeli ne sprejema in jih tako rekoč ignorira. Že v zgodovini so oblastniki z obeh strani meje, ki so si bili večni veliki tekmeci, dopuščali poseben razvoj obmejnih krajev, ker so se zavedali, da bodo le, če bodo omogočali prakse, ki formalno niso bile mogoče, ohranili območje naseljeno in imeli od njega koristi. Te prakse so današnje centralistične politike povsem zanikale, kar je privedlo do tega, da prebivalstvo tega območja že dvajset let živi v zelo izrednih razmerah, ki jih prej nekaj sto let ni bilo.

Državne birokracije ustvarjajo izredne razmere...

Da, in ker je populacija na tem območju številčno šibka, nekaj sto ljudi na eni in nekaj sto na drugi strani, se glas ljudstva pač ne sliši in razmere ostajajo take, kot so. Tisti, ki imajo delo, so zadovoljni, drugi pa so na tem, da se slej ko prej odselijo.

Območje je bilo od nekdaj etnično pestro, Hrvati, Slovenci, Nemci, Italijani...?

Slovenci in Hrvati da, Italijani sploh ne, Nemci pa so se konec petnajstega stoletja, v začetku šestnajstega, kaže, da nekako s prvimi turškimi upadi, umaknili na Kočevsko. Imam občutek, da v teh obrobni krajih nikoli nimaš čisto objektivnih zgodovinskih informacij. Kakorkoli, kdor je bil na meji, je vedno tarnal, da je revež, da mu je kdo kaj dal. Verjetno so Kočevarji ves čas povečevali Nemce in so bili zato bolj kot ne zadovoljni ali pa so vsaj dopuščali, da hodijo Slovenci s Kočevskega delat v Čabar. Zrinski ali Frankopani, ki so predstavljali oblast na čabranski strani, pa so bili tudi zadovoljni s slovenskimi priseljenci, ker so bili slovanskega rodu. Dali so jim tudi določene privilegije in si s tem zagotovili podložno delovno silo. Od tod izvira tudi zgodba o Petru Klepcu, po Simonitiju je to tragični junak, ki ni bil zmožen drugega kot biti pošten in dokazovati svojemu gospodarju, da je strpen do njega.

Letos ste že petič organizirali raziskovalne delavnice in pohod na Sveto goro.

Pohod na Sveto goro smo letos organizirali že sedmič, raziskovalne delavnice pa po mojem mnenju četrtič ali pa res petič. Vsako leto skušamo dobiti študente, strokovnjake ali kogarkoli, ki izvira iz tega okolja in ga zanima kulturna dediščina. Z njimi raziskujemo te kraje. Vsakič so te delavnice nekoliko drugačne, vsako leto napišemo kakšen članek, zadeve kje predstavimo, letos smo dobili od Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu tudi nekaj sredstev za brošuro oziroma tiskano publikacijo. To moramo do konca leta še realizirati, tema pa bo povezana s tukajšnjimi karavanskimi potmi, ki so pomembne in zanimive tudi za potrebe razvoja lokalnega turizma.

S kakšnimi tematikami ste se ukvarjali na raziskovalnih delavnicah v preteklih letih in letos?

Na začetku smo dijake in študente, ki izhajajo iz tega okolja in se šolajo drugje, seznanjali s kulturno dediščino. Dve leti smo zbirali zgodbe najstarejših prebivalcev, obiskovali smo jih in zbirali pričevanja o tem, kaj so delali in kako, nabralo se je veliko posnetega gradiva. Ta material smo posredovali več pristojnim institucijam v Ljubljani in Zagrebu. Naslednje leto smo snemali govor v različnih delih območja na obeh straneh meje in to gradivo strnili v kratek film, ki je poleg nekaj značilnih govorov predstavljal tudi zgodbe o nematerialni dediščini, prakse obdelave, rokodelstvo, praznovanja, zajeta je bila tudi zgodba Petra Klepca. Eno leto smo intenzivno ra-



ziskovali rokodelstvo, tradicionalne obrti na tem območju, življenje vasi, panoge, ki so jih preživljale, ljudi, ki so se s tem ukvarjali... Lansko leto smo se bolj posvečali karavanskim potem, ki so zamrle konec 18. in v začetku 19. stoletja, še vedno pa so bile zabeležene na poštah. Sledili smo tem potem in zbirali ostank materialne dediščine v krajih, ki so jih povezovale. Letos se je delavnica v večji meri podredila likovni koloniji, katere udeležencem, ki so prihajali z različnih koncev, smo poskusili predstaviti kulturno dediščino na obeh straneh meje, oni

pa so to porabili kot osnovo za svoje likovno ustvarjanje. Vedno skušamo graditi tudi povezave navzven, da ne bi našega delovanja omejili na zgolj ozko geografsko območje. Tako smo lani v Loškem potoku prišli do etnološke zbirke Jakoba Bartola, ki obsega lepo bero kmečkega orodja in sploh vsega, kar so kmetje uporabljali doma, v delavnici, hlevu, na polju, v gozdu... Glede na to, da je šlo za neurejeno etnološko zbirko, smo letos z nekaj udeleženci delavnic zbrane predmete gospoda Bartola uredili v pregledno zbirko, ki jo lahko obiskovalcem.

Obiskovalcev zlasti poleti ne manjka

Druženje ob slovenski glasbi



Vabimo vas k sooblikovanju naše revije. Na naslovu vasa.posta@sloveniatimes.net pričakujemo zanimive utrinke iz življenja Slovencev po svetu. Vašo pošto sprejemamo tudi na naslovu Slovenija danes, Dunajska 5, 1000 Ljubljana, Slovenija.

NACIONALNE MANJŠINE V REPUBLIKI SRBSKI SE PREDSTAVIJO

Vsako leto je v Banji Luki revija kulturnih dejavnosti nacionalnih manjšin. Konec septembra so se številnemu občinstvu, uglednim predstavnikom ambasad, konzulatov, konzularnih pisarn, predstavnikom mestne uprave, ministrstva za šolstvo in kulturo Republike Srbije s svojim kulturnim programom predstavili pripadniki nacionalnih manjšin, ki delujejo v Republiki Srbiji. Prisotne je s priložnostnim govorom pozdravil predsednik Zveze nacionalnih manjšin RS Stevo Haverljuk. Kot vsako leto so tudi letos vsi predstavniki želeli pokazati kulturo in navade svojega naroda, bodisi s plesom, petjem, instrumentalnimi izvedbami ali s priložnostnim programom. Naše društvo Slovencev Triglav Banja Luka je tokrat predstavilo najmlajše člane dopolnilnega pouka slovenščine. Skupaj z ustvarjalcema ljudske gasbe iz Slovenije so s pesmijo in igranjem na posebnih gasbilih z vsega sveta peli, igrali, poskakovali, pač pokazali prisotnim način posebnega kulturnega izražanja. Morda mnogi te posebne izrazne umetnosti niso poznali, vendar je prikaz nečesa novega vedno dobrodošel, še posebno je zanimiv, če ga predstavijo najmlajši, tisti za katere tabuji ne obstajajo.

Letošnja revija je bila mavrica lepote, bogatstva in ljubezni, vsega, kar je lepo, to pa je prav gotovo različnost kulture, ki jo vsak narod želi ohraniti.

- Nataša Kajmaković -

BARVA BESED – EVROPSKI DAN JEZIKOV V BANJI LUKI

Ali ste že kdaj pomislili, kakšne barve bi bile lahko besede? Skupina mladostnikov, ki obiskuje dopolnilni pouk slovenščine, je 26. septembra o barvi besed spregovorila na dveh prireditvah ob evropskem dnevu jezikov. Prva je bila opoldne v Narodni knjižnici, druga pa zvečer v Domu mladine.

S katero barvo bi napisali besedo Slovenija? S katero pa slovenski jezik? Slovenski jezik je zelen kot Slovenija in rdeč kot ljubezen. Le zakaj je Milan besedo šola napisal s črno barvo? Katere besede bi bile še črne? In katere rumene? Na katere besede pomislite, če rečemo oranžne besede? Koliko barv! Skoraj toliko kot v mavrici. Mavrični pa sta bili tudi prireditvi ob evropskem dnevu jezikov, saj so se predstavili mladi, ki govorijo različne jezike.



Še bi se lahko igrali z besedami, njihovim pomenom, zvenom in barvo. Predstavili smo le droben kamenček iz mozaika slovenskih besed. Jovana Dimitrijević je poslušalcem približala poezijo Franceta Prešerna, pri predstavitvi plakatov z obarvanimi besedami pa so poleg Jovane sodelovali Milan Čenić, Vanja Prosen in Aleksandra Rogić.

- Barbara Hanuš -

DRŽAVNI SEKRETAR LONGAR MED SLOVENC V BIH

Ob obisku državnega sekretarja Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in posvetu Matjaža Longarja in višjega svetovalca Aleša Selana, 20. oktobra 2012 v Sarajevu, je veleposlanik Republike Slovenije v BiH skupaj s soprogo priredil slavnostni sprejem v rezidenci Republike Slovenije za predstavnike slovenskih društev, ki delujejo v BiH. Sprejem tokrat ni bil strogo uraden, temveč sproščen, prijateljski, domač, obenem pa tudi koristen. V prijetnem ozračju, za katerega sta poskrbela



gostitelja, so pogovori potekali brez zadržkov, bodisi o težavah, ki jih v društvih imamo, bodisi o načrtih za prihodnost, pohvalah, ni pa manjkalo niti čestitk za uspešno dvajsetletno delovanje v posameznih društvih, veselih anekdot... Srečanje se je izteklo s petjem slovenskih pesmi in skupno mislijo, da se z dobro voljo in tesnejšim sodelovanjem tudi težave uspešneje rešujejo.

- Nataša Kajmaković -

SREČANJE SLOVENSkih ZBOROV V TUZLI

Oktobra so se po vnaprejšnjem dogovoru v Tuzli srečali člani slovenskih pevskih zborov v BiH. Gostitelj, hotel Tuzla, je ugodil prošnji Slovenske skupnosti Tuzla ter pevcem omogočil cenejše prenočevanje. Pevsko srečanje je tuzelska slovenska



skupnost izkoristila tudi za pripravo razstave slik članov svoje likovne sekcije. To je bila letos že druga, skupaj pa 16. razstava tamkajšnjih slovenskih likovnikov. Vse je potekalo po vnaprej pripravljenem protokolu. V zgodnjih popoldanskih urah so v Tuzlo prispeli gostje iz Banja Luke, ki so si po nastanitvi in obisku poslovnega prostora Skupnosti ogledali središče mesta in obiskali slana jezera Panonica. Po vrnitvi v hotel so se jim pridružili pevci iz Sarajeva.

Razstavo članov likovne sekcije je zvečer odprl veleposlanik RS v Sarajevu Andrej Grasselli, ki je prišel v Tuzlo v spremstvu svoje soproge, prisotne pa je nagovorila tudi predsednica tamkajšnje slovenske skupnosti.

Prve so nastopile Slovenčice, zbor iz Tuzle, za njimi sarajevski zbor Camerata Slovenica, na koncu pa še zbor Davorin Jenko iz Banje Luke. Za zaključek so pevci skupaj zapeli Venček ljudskih Igorja Švare, druženje pa se je nadaljevalo pozno v noč in še dlje.

- Branimir Souček -

Zaradi prostorske omejenosti in tudi zato, ker bi želeli objaviti čim več vaših sporočil, vas prosimo, da jih omejite na največ 1000 znakov s presledki, v nasprotnem primeru si uredništvo pridržuje pravico krajšanja prispevkov. Primerno sporočilo je tudi fotografija v jpg formatu s kratkim opisom. Veselimo se sodelovanja z vami! / vasa.posta@sloveniatimes.net

Business Conference

International networking for local businesses as a way out of crisis



A business conference dubbed International Networking for Local Businesses was held at the Ptuj Castle on the initiative of the Government Office for Slovenians Abroad in October. It brought together Slovenian entrepreneurs from German speaking regions (Germany and Austria), economic organisations from neighbouring countries, representatives of the relevant Slovenian institutions and entrepreneurs from Slovenia, in particular the Podravska region.

To make collaboration between participants as systematic as possible, especially on a specific, substantive level, the Slovenian association in Germany and the honorary consuls of the Republic of Slovenia, whose mission is, among things, to help entrepreneurs from Slovenia enter foreign markets, also took part in the conference, along with economic operators from neighbouring countries. The main purpose of the conference was to expand the network of business contacts between Slovenian entrepreneurs in Slovenia and abroad. The debate showed that Slovenian companies would have to prepare better to penetrate foreign markets and that administrative barriers would have to be removed and the tax burden on the economy reduced for foreign companies to make major investments in Slovenia.

Slovenian Economic Association

Slovenia lacks a positive atmosphere

The Slovenian Economic Association (SGZ) from Klagenfurt is the umbrella organisation of businesses owned by Carinthian Slovenes, bringing together more than three hundred companies from the Alps-Adriatic region. Its key role is to provide them with assistance and information they need to enter the neighbouring market. According

to its longtime President, Benjamin Wakounig, this year the Association has been contacted by over 300 companies seeking ways to enter both the Austrian and the Slovenian markets. These are mostly companies from Slovenia and Italy, with several companies from Austria and Germany. "These are companies that identify themselves with the way SGZ operates," said, who pointed out in an interview with Slovenia Today that interest among Slovenian companies in entering foreign markets in these times of economic crisis is growing, while many foreign investors, on the other hand, are leaving Slovenia or, what is more, do not even seek ways to get there any more.

First conference of Slovenian journalists from abroad and Slovenia

Journalism as a link between Slovenia, its emigrants and the rest of the world



The Slovenian World Congress held the first conference of Slovenian journalists from other countries and Slovenia in Ljubljana at the end of September, bringing together representatives of the fourth estate from around the world and was a splendid opportunity for an exchange of views and experiences. In order to balance the credibility of the conference, its organisers invited representatives and journalists from both Slovenian press associations, while all expectations were exceeded in terms of the response from neighbouring countries and the rest of the world.

Given that globalisation and information technology have considerably changed the media and their financing, the first part of the conference focused on the challenges of the modernisation of the media world, after which journalists highlighted problems faced in Slovenian communities around the world, where many of them work on a voluntary basis, driven by their love for Slovenia and professional dedication.

The part of the conference that dealt with the local visibility of issues relevant to Slovenes in neighbouring countries and to Slovenian emigrants abroad revealed how much and what kind of attention our media organisations pay to developments and events among our compatriots around the world. The two-day conference, hosted by the national broadcasting corporation, was rounded off by highly interesting stories by journalists who have built their careers in foreign media. The honorary sponsor of the conference was Slovenian Prime Minister Janez Janša.

Angel of oblivion in Slovenian

With the angel or remembrance above oblivion

A Slovenian translation of Maja Haderlap's famous award-winning novel, *Angel of Oblivion*, which the author first wrote in German under the title *Engel des Vergessen*, was presented in October. It was published by Göttingen Wallstein in 2011, and has since seen ten reprints, which reflects the interest of German-speaking readers in this book. The Slovenian translation of the novel was published by Študentska založba Litera from Maribor in 2012, in a print run of 1,200 copies.

In the novel Haderlap recounts, without judging, the horrific attempts at exterminating Carinthian Slovenes under Nazism during World War II. The family story of three generations highlights the resistance of Carinthian Slovenes against the German occupation and almost a century'-long conflict between the Slovenian and German languages, delicately stringing memories of events that have shaken and are still shaking Slovenians in Carinthia.



Conferencia de negocios

Conexiones internacionales de las empresas locales para salir de la crisis

Por iniciativa de la Oficina del Gobierno de la República de Eslovenia para los Eslovenos en el extranjero fue celebrada en octubre en el castillo de Ptuj una conferencia de negocios Conexiones internacionales de las empresas locales. Se trata de una conferencia con los empresarios eslovenos del área de habla alemana (Austria y Alemania), con las organizaciones empresariales eslovenas de los países vecinos, representantes de las competentes instituciones eslovenas y los empresarios eslovenos, prevalentemente de la región de Podravje.

Con el fin de facilitar una cooperación más sistemática y sobre todo en el nivel específico sustancial, han participado en la conferencia, además de las organizaciones empresariales eslovenas de los países vecinos, también la asociación eslovena de Alemania y los cónsules honorarios de la República de Eslovenia, cuya misión es, entre otras, también ayudar a los empresarios eslovenos en su penetración hacia los mercados en el extranjero y en fortalecer su producción, sus ventas y en otras actividades.

El objetivo principal de la conferencia fue completar la red de los contactos empresariales entre los empresarios eslovenos en la patria y aquellos en la diáspora. Durante la discusión se ha demostrado que las empresas eslovenas deberán prepararse mejor para su penetración en los mercados extranjeros, mientras se deberán eliminar las barreras administrativas y reducir la carga fiscal que pesa sobre la economía para facilitar mayores inversiones o la entrada de empresarios extranjeros en el mercado esloveno.

Slovenska gospodarska zveza
(Unión Empresarial Eslovena)

Eslovena carece de una atmósfera positiva

Slovenska gospodarska zveza (SGZ) – Unión Empresarial Eslovena de Celovec (Klagenfurt) es la organización empresarial de los eslovenos de Carintia que reúne mas de trescientas empresas de la región Alpe-Adria. Su tarea principal son el apoyo y la información necesarios para entrar en el mercado del país vecino. Según su presidente desde hace muchos años, D. Benjamin Wakounig, más de 300 empresas, que



buscaban el camino hacia el mercado austriaco y esloveno, han contactado durante este año la dicha Asociación. Se trata mayormente de empresas eslovenas, pero también italianas y varias empresas austríacas y alemanas. »Estas son las empresas, que se identifican con el modo de actuar de SGZ«, añade el interlocutor, que en su entrevista para Slovenija danes revela que el interés de las empresas eslovenas para entrar en los mercados extranjeros está aumentando en los tiempos de crisis económica, mientras muchos inversores, por otro lado, están despidiéndose de Eslovenia, y, es más, ni buscan el camino hacia allá.

Primera conferencia de los periodistas eslovenos en el mundo y en Eslovenia

Periodismo como enlace entre los eslovenos de los países vecinos, la emigración eslovena y su patria

El Congreso Esloveno Mundial a los fines de septiembre ha organizado en Liubliana la Primera conferencia de los periodistas eslovenos en el mundo y en Eslovenia, que reunió a muchos representantes del cuarto poder de todo el mundo y fue una magnífica oportunidad para intercambiar las opiniones y las experiencias. Con el fin de equilibrar su credibilidad, los organizadores de la conferencia invitaron a los representantes y periodistas de ambas asociaciones nacionales de los periodistas y las expectativas fueron superadas por la respuesta de los periodistas de los países vecinos y del mundo.

Dado que la globalización y las tecnologías de la información han transformado considerablemente los medios de comunicación y su financiamiento, la primera parte de la conferencia fue dedicada a los desafíos de la modernización del mundo de los medios de comunicación y en continuación los periodistas pusieron de relieve los problemas que están enfrentando en las comunidades eslovenas en el mundo, donde buena parte de trabajo se hace voluntariamente, por el patriotismo esloveno y con corazón dedicado. El tema de la visibilidad de las cuestiones de las minorías eslovenas en los países vecinos y de los eslovenos en el mundo en los medios de comunicación en Eslovenia ha revelado, cuánta y qué tipo de atención dedican nuestros medios de comunicación a varios contenidos y eventos entre nuestros compatriotas en el mundo.

La conferencia de dos días, hospedada por la radiotelevisión nacional, fue redondeada por algunas historias muy interesantes de los periodistas que habían hecho sus carreras en los medios de comunicación extranjeros. El patrocinador honorífico de la conferencia fue el presidente del Gobierno de la República de Eslovenia, D. Janez Janša.

Ángel del Olvido en esloveno

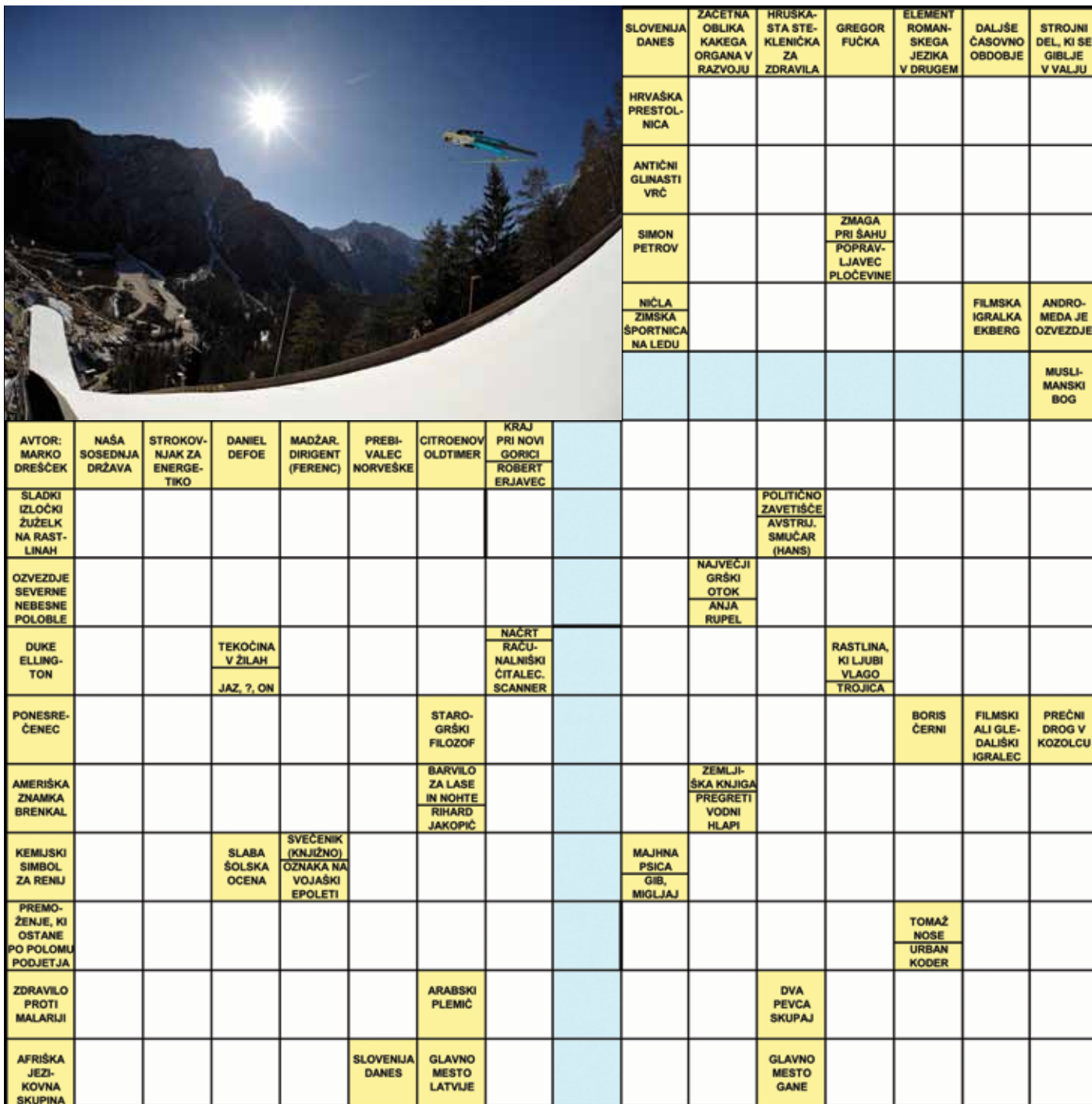
Con el ángel de memoria contra el olvido

En octubre tuvimos finalmente la presentación de la traducción eslovena de la famosa novela que recibió varios premios, escrita por Maja Haderlap – Ángel del Olvido, escrito por la autora primero en alemán y con el título Engel des Vergessens. El libro fue publicado por la editorial Wallstein de Gotinga en 2011. La misma editorial ha publicado ya la décima reimpresión de la novela, lo que demuestra el interés de los lectores de habla alemana por este libro. La novela, traducida al esloveno, fue publicada en 2012 por la editorial Študentska založba Litera de Maribor, con una tirada de 1200 ejemplares.

Haderlap en su novela narra, sin juzgar, sobre los terribles intentos de exterminio de los eslovenos de Carintia en la época del nazismo durante la segunda guerra mundial. En una historia familiar de tres generaciones se refleja la resistencia de los eslovenos en Carintia contra la ocupación alemana y un conflicto de casi cien años de duración entre las lenguas alemana y eslovena y presenta sensiblemente los recuerdos de los eventos que sacudieron y están todavía sacudiendo a los eslovenos de Carintia.

NAGRADNA KRIŽANKA

Geslo oktobrske križanke se glasi: VINOTOK



Geslo nagradne križanke oktober lahko do 25. novembra pošljete po pošti na naslov Slovenija danes, Dunajska cesta 5, 1116 Ljubljana, Slovenija ali pa nam ga sporočite po elektronski pošti slovenija.danes@sloveniatimes.net. V sporočilu navedite tudi svoj točen naslov, da vas bomo lahko obvestili o nagradi.

Prenovljen osrednji medij za Slovence izven Republike Slovenije izhaja mesečno - zadnji petek v mesecu
Želite prejeti brezplačni ogledni izvod?

slovenija dan

Pošljite nam vaš poštni naslov na e-mail: slovenija.danes@sloveniatimes.net ali po pošti:
Slovenija danes, c/o The Slovenia Times, Dunajska cesta 5, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

IME _____
NASLOV _____
DRŽAVA _____
TELEFON _____ DATUM _____
E-POŠTA _____ PODPIS _____

	Slovenija	Mednarodno
6 števil	☐ 15 EUR	☐ 22 EUR
12 števil	☐ 27 EUR	☐ 38 EUR

Revija bo poslana z avionsko pošto, tako da jo prejmete 5-7 dni po izidu

Would some of your family members like to read news from Slovenia in English?

THE SLOVENIA TIMES

You can subscribe to The Slovenia Times, the leading Slovenian monthly in English.

Send us your e-mail: subscription@sloveniatimes.com or fill in and cut out the enclosed form and send it to: The Slovenia Times, Dunajska cesta 5, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

NAME _____
ADDRESS _____
COUNTRY _____
TELEPHONE _____ DATE _____
E-MAIL _____ SIGNATURE _____

	Slovenia	Worldwide
6 issues	☐ 28,80 EUR	☐ 39,60 EUR
12 issues	☐ 54,72 EUR	☐ 75,25 EUR

30% discount if you subscribe to both magazines - The Slovenia Times and Slovenija danes

	Slovenia	Worldwide
6 issues	☐ 43,12 EUR	☐ 61,60 EUR
12 issues	☐ 79,27 EUR	☐ 113,24 EUR

THE SLOVENIA TIMES

REACHING THOSE THAT MATTER

www.sloveniatimes.com



**Experts for Top Level
Business Network Events**

The Leading Slovenian Monthly in the English Language